”Jag visste inte att det fanns en sådan term som lärare inom småbarnspedagogik”

- Abiturienters sätt att konstruera lärare och verksamhet inom småbarnspedagogik

Alexandra Kronstrand

Avhandling för magisterexamen

Fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier

Åbo Akademi

Vasa 2021

Handledare Mia Heikkilä

Abstrakt

Författare
Alexandra Kronstrand

Årtal
2021

Arbetets titel
Jag visste inte att det fanns en sådan term som lärare inom småbarnspedagogik – Abiturienters sätt att konstruera lärare och verksamhet inom småbarnspedagogik

Opublicerad avhandling i pedagogik för pedagogie magisterexamen med barnpedagogisk inriktning
Vasa: Utbildningslinjen för lärare inom småbarnspedagogik, Fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier, Åbo Akademi

Sidantal (105)
89 (105)

Referat
Inom Svenskfinland har det i över ett decennium varit brist på behöriga lärare inom småbarnspedagogik. Då en ny lag för småbarnspedagogik trädde i 1.9.2018 förändrades arbetsförhållandet från en till nya två lärare inom småbarnspedagogik samt en barnskötare inom småbarnspedagogik (LOS, Finlex 540/2018) per barngrupp inom småbarnspedagogisk verksamhet. För att få fler behöriga lärare inom småbarnspedagogik behövs arbetskraft. Abiturienter är på väg ut i studielivet. Att ta reda på vad som lockar eller vad som inte lockar inom yrket genom abiturienternas egna sätt att konstruera lärare och verksamhet inom småbarnspedagogik har legat i fokus för denna avhandling.

Syftet med avhandlingen är att synliggöra hur abiturienter konstruerar lärare inom småbarnspedagogik och småbarnspedagogisk verksamhet. Forskningsfrågorna nedan har legat som grund för avhandlingen:

1. Hur konstruerar abiturienter lärare inom småbarnspedagogik och småbarnspedagogisk verksamhet?
2. Hur kan abiturienternas sätt att konstruera lärare inom småbarnspedagogik och småbarnspedagogisk verksamhet tolkas i relation till att öka antalet behöriga lärare inom småbarnspedagogik?

Avhandlingen är kvalitativ. I avhandlingen har diskursanalys använts som teoretiskt ramverk och som ansats. Det empiriska materialet har samlats in genom en elektronisk kvalitativ enkät. Fem gymnasier från följande områden i Svenskfinland har deltagit: Egentliga Finland, Västra Nyland, Huvudstadsregionen, Östra Nyland och Österbotten. Enkäten besvarades av 33 abiturienter.

Resultatet visar att finlandssvenska abiturienter inte har en såfan uppfattning om studier, utbildningsorter eller småbarnspedagogisk verksamhet som motsvarar verkligheten. De är själva inte intresserade av att börja arbeta inom branschen, men de är medvetna om att det råder ett stort behov av arbetskraft på fältet. Yrket skrivs fram med fokus på ointresse, okunskap och o-attraktivitet.

Resultatet från studien går i linje med tidigare forskning då flera forskare har pekat på att arbetsförhållanden, lön och yrkets statys behöver bli mer attraktivt för att Svenskfinland ska få fler behöriga lärare inom småbarnspedagogik. Slutsatserna är att abiturienterna är medvetna om att det finns ett behov av arbetskraft, men analysen visar att de själva är för ointresserade på grund av att yrket är för oattraktivt, på flera olika plan, för att de själva skulle vilja arbeta inom branschen.

Sökord
Småbarnspedagogik, lärare inom småbarnspedagogik, småbarnspedagogisk verksamhet, abiturienter, studieval, brist, samhällssyn, attraktionskraft

Innehåll

Abstrakt 1
Innehåll 2
Förord 4
1. Inledning 6
1.1. Bakgrund 6
1.2. Syfte och forskningsfrågor 8
1.3. Avhandlingens teoretiska ramverk 10
1.4. Avhandlingens disposition 12
2. Utbildning i Finland 13
2.1. Utbildningssystemet 13
2.2. Utbildning till lärare inom småbarnspedagogik 15
3. Småbarnspedagogisk verksamhet 20
3.1. Småbarnspedagogiken i Finland 20
3.2. Den småbarnspedagogiska verksamheten 22
3.3. Pedagogisk dokumentation och barnets plan för småbarnspedagogik 24
4. Yrkesval och yrkesbeskrivning 26
4.1. Faktorer som påverkar ungdomars val av yrken 26
4.2. Yrkesbeskrivning av lärare inom småbarnspedagogik 32
4.3. Yrkesbeskrivning av socionom och barnskötare inom småbarnspedagogik 33
5. Arbetsförhållanden för lärare inom småbarnspedagogik och bristen på behörig personal inom småbarnspedagogik 35
5.1. Småbarnspedagogiken ur ett genusperspektiv 35
5.2. Arbetsförhållanden för lärare inom småbarnspedagogik 38
5.3. Bristen på behörig personal inom småbarnspedagogiken 41
6. Metod och genomförande 46
6.1. Kvalitativ forskning 46
6.2. Diskursanalys 47
6.3. Enkät 50
6.4. Tillförlitlighet, giltighet och generaliserbarhet 55
6.5. Etiska överväganden 57
6.6. Undersöknings- och analysprocessen 58
7. Resultatredovisning 62
7.1. Resultatredovisningens struktur 62
7.2. Utbildning 63
7.3. Småbarnspedagogisk verksamhet 64
7.4. Yrkesval och yrkesbeskrivning 65

7.5. Arbetsförhållanden och brist på behöriga lärare inom småbarnspedagogik 71
7.6. Sammanfattade diskurs av abiturienters sätt att konstruera lärare inom småbarnspedagogik och småbarnspedagogisk verksamhet 73
8. Diskussion 75
8.1. Resultatdiskussion 75
8.1.1. Utbildning 75
8.1.2. Småbarnspedagogisk verksamhet 76
8.1.3. Yrkesval och yrkesbeskrivning 78
8.1.4. Arbetsförhållanden för lärare inom småbarnspedagogik och bristen på behörig personal inom småbarnspedagogik 81
8.2. Metoddiskussion 83
8.3. Slutsatser 88
8.4. Förslag till fortsatt forskning 90
8.5. Avslutande ord 91
9. Referenser 93
Bilagor 104
Bilaga 1. Presentationstext 104
Bilaga 2. Enkätens frågor 105

Förord

Våren 2009 utexaminerades jag som pedagogie kandidat från *Enheten för småbarnspedagogik* i Jakobstad och fick yrkestiteln barnträdgårdslärare. Jag har sedan min examination jobbat i barngrupp. September 2018 ändrades yrkestiteln barnträdgårdslärare till lärare inom småbarnspedagogik i och med den nya lagen om småbarnspedagogik (Lag om småbarnspedagogik, [LOS], Finlex 540/2018). I denna avhandling kommer benämningen lärare inom småbarnspedagogik hädanefter att användas, även för beskrivningar om yrket innan september 2018, för att på så vis bidra till att etablera den nya yrkestiteln.

En känsla som funnits hos mig under mina år som lärare inom småbarnspedagogik är att folk i allmänhet inte vet vad det innebär att jobba inom småbarnspedagogisk verksamhet. Min uppfattning är också att yrken inom den småbarnspedagogiska branschen inte har så hög status och att den småbarnspedagogiska verksamheten i sig ännu inte anses vara så viktig. Min förhoppning är att alla ska se småbarnspedagogiken som en del av det finländska utbildningssystemet.

Känslan av omgivningens okunskap kring småbarnspedagogisk verksamhet och vad ett yrke som lärare inom småbarnspedagogik innebär har som sagt funnits med mig under hela min yrkeskarriär och är även något som syns i samhället och i forskning på fältet. Att yrken inom småbarnspedagiken inte inte har så hög status kan kanske härledas till att det i samhället ses som att den kompetens som behövs i arbetet på daghem inte skiljer sig från det som varje förälder har (Granbom, 2011, s. 27). Berntsson (1999, s. 199) kopplar sedan i sin tur ihop den svenska läroplanen för daghem (i Sverige förskola), som kom redan 1998 (i jämförelse med de nationella grunderna som i Finland kom så sent som 2016), med att höja den professionella statusen för läraryrket. Berntsson (1999, s. 199) skriver att ”*Förskollärarnas kamp för att få monopol på det pedagogiska ansvaret i förskolan är därmed av största vikt för att höja förskollärarryrkets professionella status*.”. Att personalens pedagogiska kompetens i allt högre grad poängteras sedan de strukturella förändringarna 2013 gjordes i Finland, då dagvården flyttade från den sociala sektorn till undervisningssektorn och därmed blev småbarnspedagogik, är något som Mansikka och Lundkvist (2019, s. 112) lyfter fram. Förhoppningsvis kan den professionella statusen för småbarnspedagogiska verksamheten i Finland nu höjas i och med de strukturella förändringarna och det nationella styrdokumentet *Grunderna för planen för småbarnspedagogik*, så att yrken inom småbarnspedagogiken och småbarnspedagogisk verksamhet ses som en viktig del av det finländska utbildningssystemet.

Under inledningen av magisterstudierna hösten 2019 beskrev flera av mina medstuderande ett arbetsklimat präglat av stor personalbrist och obehörig personal. Den rådande bristen på lärare inom småbarnspedagogik har naturligtvis inte varit främmande för mig, men att höra exempel från den dagliga verksamheten av de som arbetar på fältet bidrog dock med en större förståelse för att det faktiskt är en akut brist på lärare inom småbarnspedagogik i Svenskfinland. Under elva år i arbetslivet som lärare inom småbarnspedagogik har jag själv sett en utveckling från att många behöriga sökt befattningar som lediganslagits, till att allt färre behöriga söker befattningar som lärare inom småbarnspedagogik.

Dessa två teman, okunskap om yrket och bristen på lärare inom småbarnspedagogik, växte sig småningom till en tanke om att undersöka hur abiturienters konstruerar, skriver fram, yrket lärare inom småbarnspedagogik och småbarnspedagogisk verksamhet. Abiturienter håller på att avsluta sin gymnasietid och är därefter på väg ut i studie- och yrkeslivet. Att ta reda på deras uppfattningar om varför de är eller inte är intresserade av att börja studera och jobba som lärare inom småbarnspedagogik anses vara relevant för att få veta hur studier och branschen småbarnspedagogik kunde bli mer attraktivt för unga att söka sig till.

1. Inledning

Detta kapitel inleds med en bakgrundsbeskrivning av den brist på lärare inom småbarnspedagogik vilken syns i samhället genom media och i samhällsdebatten. Kapitlet innefattar också ett avsnitt med syfte och forskningsfrågor samt avhandlingens teoretiska förhållningssätt. Avslutningsvis presenteras dispositionen för avhandlingen.

1.1. Bakgrund

Den första september 2018 trädde den nya lagen om småbarnspedagogik i kraft. Enligt lagen om småbarnspedagogik (LOS, Finlex 540/2018, 26 §) blir en person som minst erhållit pedagogie kandidatexamen lärare inom småbarnspedagogik och den gamla benämningen barnträdgårdslärare faller bort. I 37 § i den nya lagen står det att arbetsförhållandet inom småbarnspedagogiken ska utökas med fler lärare inom småbarnspedagogik i barngrupperna (LOS, Finlex 540/2018). Enligt tidigare lag var arbetsförhållandet en lärare och två barnskötare i en barngrupp inom småbarnspedagogiken. Den nya lagen anger arbetsförhållandet två lärare inom småbarnspedagogik eller en lärare och en socionom inom småbarnspedagogik samt en barnskötare inom småbarnspedagogik (LOS, Finlex 540/2018). De nya förhållandena i personalsammansättningen på daghem ska enligt den nya lagens 74 § senast träda i kraft första januari 2030 (LOS, Finlex 540/2018).

Den nya lagen medför att andelen lärare inom småbarnspedagogik senast från år 2030 ska vara två eller vara en lärare och en socionom inom småbarnspedgaogik per grupp. Finland vill också öka andelen barn som deltar i småbarnspedagogiken då det finns internationella forskningsresultat som visar att deltagande i småbarnspedagogisk verksamhet har betydelse för resten av livet (Laurent, 2020, s. 25). Idag är det dock redan svårt att hitta behörig personal som ska jobba inom småbarnspedagogisk verksamhet. I media lyfts med jämna mellanrum bristen på lärare inom småbarnspedagogik upp. Svenska Yle genomförde i huvudstadsregionen två enkäter i daghem hösten 2018. Den ena enkäten riktade sig till vårdnadshavare och den andra riktade sig till daghemspersonal. Daghemspersonalen ombads svara på frågor som berörde yrkestitel, om arbetsplatsen var kommunal eller privat, om de kände sig stressade och om de upplevde daghemsmiljön där de jobbade som trygg. Svaret från enkäterna har sedan publicerats i olika artiklar. I personalens fritt formulerade svar framkom personalbrist i 72 % av svaren och 44 % tycker att lönen är för låg (Svenska Yle, 22.10.2018). Vidare framkom att 32 % upplever övertidstvång, 28 % anser att det är svårt att få tag på vikarier, 23,5 % lyfter fram att det finns problem med ledningen och 14 % av de som svarat på enkäten anser att barngrupperna är för stora. Svenska Yle skriver 14.6.2019 att man i Helsingfors kan vara tvungen att stänga svenskspråkiga daghem på grund av personalbrist då man, enligt sektorchefen

för fostrans- och utbildningssektorn i Helsingfors Liisa Pohjolainen, inte ens lyckats hitta obehöriga personer att anställa. 18.6.2019 skriver Svenska Yle vidare i en intervju med Niclas Grönholm, chef för den svenska servicenheten i Helsingfors, att bilden av yrket och den småbarnspedagogiska verksamheten borde bli positivare för att kunna minska den rådande bristen på behörig personal. Enligt Grönholm stod Helsingfors hösten 2019 inför ett personalunderskott på 60–70 personer.

I en artikel från Åbo Underrättelser (02.10.2018) kan man läsa om bristen på universitetsutbildade lärare inom småbarnspedagogik i Åbo. I artikeln framkommer att bristen blir ännu tydligare nu när det ska bli fler lärare inom småbarnspedagogik på grund av kompetenshöjningen i och med den nya lagen. I en rapport från Arcada 2010 skriven av Harju-Luukkainen med flera (2010, s. 9), gjord i samband med att en ny svensk utbildningslinje för lärare inom småbarnspedagogik planerades, kommer det fram att OAJ redan 2008 konstaterade att andelen högre utbildad personal har minskat och att det råder en brist på såväl lärare inom småbarnspedagogik som speciallärare inom småbarnspedagogik råder. I rapporten av Harju-Luukkainen med flera (2010, s. 9) står det också: ”*Att barndagvården har tillgång till behörig personal är en nyckelfråga för Svenskfinlands framtid. Utan behörig personal minskar förutsättningarna för att utveckla dagvårdsverksamheten. En kvalitativ dagvård, som hör till barnens rättigheter, är beroende av personalens kompetens*.”. Bristen på behöriga lärare inom småbarnspedagogik har ökat under hela 2010-talet och har alltså redan före den nya personaldimensioneringen som lagen för med sig varit ett problem i Finland (Kantonen et al., 2020, s. 265). I en rapport från Sydkustens landskapsförbund framkommer det att personalbristen inom småbarnspedagogiken i Svenskfinland har pågått i över 15 år samt att det finns en relativt stor grupp, 12 %, som inte är behöriga lärare inom småbarnspedagogik (Österberg, 2019, s. 22).

Ett webbinarium ordnades 4.6.2020 med rubriken ”*Småbarnspedagogik på svenska i huvudstadsregionen*”. Webbinariet vände sig till tjänstemän, förtroendevalda, föräldrar i huvudstadsregionen samt till övriga intresserade (Björklund, 5.5.2020). Orsaken till att man ordnade detta webbinarium var bristen på personal inom småbarnspedagogisk verksamhet i huvudstadsregionen (Björklund, 5.5.2020). Björklund (5.5.2020) på Kommuntorget skriver att Helsingfors exemplevis hade ett så akut läge för ett halvt år sedan att svenskspråkiga barn erbjöds plats på finskspråkiga daghem. Av sakkunniga nämndes under webbinariet att man borde eftersträva: välbefinnande och trivsel hos såväl personal som hos barn, ett gott ledarskap och att alla känner delaktighet. Vidare lyftes det fram att utbildningarna och arbetsplatserna inom området borde göras attraktiva för ungdomar, att statusen för yrken inom småbarnspedagogiken höjs och framförallt att man pratar positivt om småbarnspedagogisk verksamhet. Skolinspektionen (2016, s. 9) i Sverige

stöder tanken på att den småbarnspedagogiska branschen inte har så hög status då det där framkommer att många förskolechefer upplever att de själva har högre förväntningar på sitt uppdrag än vad deras chefer har. Vidare i rapporten framkommer det att detta kan bero på att huvudmännen inte har kunskap om och förståelse för småbarnspedagogikens (i Sverige förskolans) uppdrag. Det finns en stor medvetenheten om den rådande bristen på behörig personal hos yrkesfolket inom småbarnspedagogiken, tyvärr känner de flesta sig hjälplösa i att själva kunna åtgärda läget (Österberg, 2019, s. 22).

Tidigare forskning om abiturienters uppfattningar om eller sätt att konstruera lärare inom småbarnspedagogik och småbarnspedagogisk verksamhet har varit svår att hitta. Heikkinen med flera (2020) har däremot nyligen gjort en undersökning på gymnasieelevers uppfattningar om lärarutbildning. Rapporten gäller utbildning på alla nivåer, från småbarnspedagiken upp till yrkeslärare. I det svenska presentationsbladet (Heikkinen et al., 2020) står det på följande sätt: ”*Attraktionskraften stärks av uppfattningar om läraryrkets karaktär och betydelse för samhället. Attraktionskraften minskar av föreställningar om lärarnas arbetsförhållanden. Ett av de mest effektiva sätten att förbättra attraktionskraften är att stärka uppfattningen om arbetsförhållandena.*”. För att kunna förändra uppfattningar om arbetsförhållanden behöver man först veta vilka uppfattningar som råder. Att därför ta reda på hur abiturienter skriver fram lärare inom småbarnspedagogik och småbarnspedagogisk verksamhet anses vara aktuellt att ta reda på.

Kantonen med flera (2020) har nyligen gjort en studie på de som studerar till lärare inom småbarnspedagogik och faktorer som påverkar viljan att börja jobba som lärare inom småbarnspedagogik eller att istället överväga andra karriärmöjligheter. I undersökningen framkom bland annat att 32,8 % av lärarstuderandena är osäkra på hur länge de tror att de kommer att jobba som lärare inom småbarnspedagogik. Ser man till studier på ungdomars val av utbildning är det egna intresset det som väger tyngst (Pekkarinen, & Myllyniemi, 2017, s. 209). Vidare är också egna ambitioner, möjlighet att få arbete inom branschen och en bra lön ganska viktigt för ungdomar då de gör sina utbildningsval. Efter studentexamen är det vanligt att ungdomarna arbetar en tid innan de börjar studera eller gör värnplikten, men de flesta börjar studera inom tre år efter avlagd studentexamen (Vento, 2017, s. 19).

1.2. Syfte och forskningsfrågor

Denna avhandling vill synliggöra hur abiturienter konstruerar lärare inom småbarnspedagogik och småbarnspedagogisk verksamhet. *Konstruera* syftar till hur abiturienter i text skriver fram lärare inom

småbarnspedagogik och småbarnspedagogisk verksamhet. För att bli behörig lärare inom småbarnspedagogik behövs behörighetsgivande studier. Studier till lärare inom småbarnspedagogik inkluderas därmed också i begreppet lärare inom småbarnspedagogik. Det empiriska materialet utgår från enkätsvar med öppna frågor som har analyserats och skrivits fram med en diskursanalytisk ansats. Att avhandlingen utgår från abiturienters sätt att konstruera lärare inom småbarnspedagogik och småbarnspedagogisk verksamhet anses relevant då det till exempel i Sydkustens rapport (Österberg, 2019, s. 22) framkommer att yrkesfolket på fältet anser att det är svårt att anställa svensk personal. Det framkommer vidare i rapporten att yrkesfolket efterlysenr ett handlingsprogram för hur man ska kunna öka de ungas intresse för att studera till yrken inom den småbarnspedagogiken och även öka attraktionen för branschen i största allmänhet. Att få fler och nya studerande är centralt för att kunna öka mängden behörig personal på fältet. Heikkinen med flera (2020, s. 54) skriver i sin rapport att andelen ungdomar som söker sig till lärarstudier inom småbarnspedagogik har minskat sedan år 2015 och att lösningen på bristen därmed inte endast kan anses vara att öka antalet utbildningsplatser. Heikkinen med flera menar vidare att det behövs mångsidiga metoder för att försöka säkerställa att det i framtiden kommer finnas tillräckligt många sökande till utbildningarna för att få behöriga lärare inom småbarnspedagogik. Kunskap kring ungas konstruktioner av lärare och verksamhet inom småbarnspedagogik kan bredda synen på vad man behöver informera om och tydliggöra för ungdomar och möjliga missuppfattningar kan eventuellt förebyggas. Det kan också bidra till att ta reda på vad som behöver förändras till förmån för fler studerande, mer personal och att personal som redan finns på fältet stannar kvar.

Syftet med avhandlingen är att synliggöra hur abiturienter konstruerar lärare inom småbarnspedagogik och småbarnspedagogisk verksamhet. Forskningsfrågorna nedan ger vidare riktning för denna avhandling:

1. Hur konstruerar abiturienter lärare inom småbarnspedagogik och småbarnspedagogisk verksamhet?
2. Hur kan abiturienternas sätt att konstruera lärare inom småbarnspedagogik och småbarnspedagogisk verksamhet tolkas i relation till att öka antalet behöriga lärare inom småbarnspedagogik?

Avhandlingen vill synliggöra vad finlandssvenska abiturienter vet om småbarnspedagogisk verksamhet och de arbetsuppgifter en lärare inom småbarnspedagogik har. Vidare innefattar det också vilka uppfattningar abiturienter har gällande studier till lärare inom småbarnspedagogik, orsaker till

varför abiturienter kunde tänka sig eller inte tänka sig att jobba som lärare inom småbarnspedagogik och vilka de bakomliggande orsakerna är. Mer specificerat vill avhandlingen ge indikationer på hur man kan få nya studerande inom yrket och på så sätt få fler behöriga lärare inom småbarnspedagogik på fältet. Indikationerna anses kunna vara till nytta för utbildningsanordnare, arbetsgivare, fackföreningar och beslutsfattare. En orsak till att man i den nya lagen om småbarnspedagogik har satt som mål att öka relationstalet på personer med högre utbildningsnivå inom småbarnspedagogiken är att personalens utbildningsnivå anses höja personalens pedagogiska kompetens, vilket i sin tur anses vara central för den småbarnspedagogiska verksamheten kvalitet (Österberg, 2019, s. 22). Att synliggöra hur abiturienter konstruerar lärare inom småbarnspedagogik och småbarnspedagogisk verksamhet kan bidra till att samhället får veta vad som behöver göras för att kunna öka intresset för att fler ska utbilda sig inom branschen och att Svenskfinland får fler behöriga lärare inom småbarnspedagogik. Detta anses viktigt då bristen på behörig personal inverkar negativt på barnen och de som jobbar på fältet, men även i slutändan på den småbarnspedagogiska verksamhetens kvalitet (Laurent, 2020, s. 104–105). Intresset för avhandlingen har framförallt varit att besvara den andra forskningsfrågan, men för att kunna besvara den behövs dem första forskningsfrågan som utgångspunkt och den står som grund för undersökningen.

1.3. Avhandlingens teoretiska ramverk

För denna avhandling finns en hypotes om varför man inte vill jobba som lärare inom småbarnspedagogik som berör ointresse för utbildningen, okunskap om arbetsuppgifter, att lönen inte är tillräckligt hög och att arbetsförhållandena inte lockar. I dagsläget borde det finnas goda möjligheter att direkt kunna komma ut i arbetslivet efter avklarad utbildning på grund av den rådande bristen på behörig personal. Det känns därför också relevant att undersöka om abiturienter är medvetna om att det finns ett stort behov av arbetskraft inom området. För att kunna reda ut denna hypotes och för att redan från början klargöra vilken avhandlingens teoretiska ramverk är kommer här diskursanalys som teoretisk ansats att introduceras. Diskursanalys kommer att ligga som grund för analysen och resultatdiskussionen. De kommande teorikapitlen sätter en ram för avhandlingen och kommer att användas för att dra paralleller mellan resultatet i denna undersöknings och tidigare forskning.

Diskursanalys hjälper oss att förstå hur vi med språkets hjälp skapar bilder av oss själva och andra (Bolander & Fejes, 2009, s. 81). Hur man pratar om ett visst fenomen eller en viss person i ett sammanhang blir den rådande diskursen. Lindqvist (2004, s. 21) hänvisar till Foucault beskrivning av att diskursanalys är en sammanställning av påståenden om ett visst fenomen. Lindqvist (2004, s.

25; 35) menar att individer ses som splittrade inom diskursanalys, men kategoriseras i ett historiskt och diskursivt sammanhang, alltså skapas till helheter genom tillskrivningar av olika diskurser. Sociala normer kan också kopplas till diskursteori då diskurser ger positioner åt människor, exempelvis genom att olika roller aktiveras i särskilda situationer, vilket betyder att identiteter inte är låsta utan varierar i olika diskurser (Lindqvist, 2004, s. 35). Centralt inom diskursanalysen är hierarkiska inslag, exempelvis vem eller vad som tillskrivs makt och vad som är rätt, alltså vilka tillskrivningar personer eller fenomen får (Lindqvist, 2004, s. 23–24).

Som forskare är det viktigt att vara medveten om vilken eller vilka diskurser man aktiverar genom syftet och forskningsfrågorna. I denna avhandling aktiveras den rådande diskursen om hur man skriver fram småbarnspedagogiken och yrket lärare inom småbarnspedagogik. Neumann (2003, s. 17) beskriver diskurs genom att olika yttranden utgör ett system för en viss grupp som är mer eller mindre normala för dem som ingår i gruppen. Abiturienter avses här vara den grupp som avhandlingen utgår ifrån och deras yttranden är grunden för den diskursanalys som görs. För att kunna bearbeta och förstå abiturienternas sätt att konstruera lärare inom småbarnspedagogik och småbarnspedagogisk verksamhet behöver deras svar kopplas till litteratur och tidigare forskning. Denna koppling avses teorikapitlen i denna avhandling ge en grund för. Den rådande diskursen som gäller småbarnspedagogisk verksamhet anses inte vara så positiv, då Harju-Luukkainen, Mansikka och Silius-Ahonen (2010, s. 21) anser att statusen för småbarnspedagogiken och attraktionskraften för utbildning till lärare inom småbarnspedagogik borde höjas. Röster från fältet som framkommer i rapporten från Sydkustens landskapsförbund (Österberg, 2019, s. 22) lyfter fram att status för småbarnspedagogiken borde höjas på politisk och samhällelig nivå.

Diskursanalys betonar starkt det sociala sammanhanget (Alvesson & Sköldberg, 2008, s. 459). Centralt inom diskursanalysen är att studera vad som anses vara sanning i ett sammanhang och att forskaren själv inte kan inta en utomstående roll, utan kommer själv att vara en medproducent som på ett sätt kommer att påverka forskningen (Bolander & Fejes, 2009, s. 85). Valet av det teoretiska innehållet i avhandlingen är exempel på val som anses ha färgats av avhandlingsskribenten och som sedan kopplas till resultatet i undersökningen. Avhandlingsskribentens tolkningar av hur abiturienterna konstruerar lärare inom småbarnspedagogik och småbarnspedagogisk verksamhet färgar resultatet.

Bolander och Fejes (2009, s. 85-86) beskriver att diskursanalysen inte lägger någon större skillnad på text, en politisk text i sitt sammanhang är lika jämförbart som en intervjuuppgift är i sitt sammanhang.

Texterna är beskrivningar av den verklighet de finns inom och kan vara material för en diskursanalys. Författarna menar vidare att det är forskarens undersökning som fäller val av analysmaterial. I en undersökning som utgår från att synliggöra hur abiturienter konstruerar lärare inom småbarnspedagogik och småbarnspedagogisk verksamhet anses abiturienternas egna nedskrivna tankar utgående från olika frågeställningar utgöra ett gott analysmaterial.

För anvhadnlingen används ordet *konstruera* på ett sätt som kan härledas till diskursanalys. Alvesson och Sköldberg (2008, s. 465) beskriver att diskursanalys betonar människors sätt att konstruera den sociala världen genom språket. Författarna menar vidare att diskursanalysens antaganden om språket är att det används för olika saker, det är både konstruerat och konstruerande och att samma fenomen kan beskrivas på många olika sätt och därför kommer att visa väsentliga skillnader i beskrivningarna. *Konstruera* används för att visa hur abiturienter skriver fram och vad de lägger in i sina uppfattningar för att synliggöra sin bild av lärare och verksamhet inom småbarnspedagogik med hjälp av sitt sårk.

1.4. Avhandlingens disposition

I den inledande delen av avhandlingen har jag nu presenterat mitt val av tema och hur brist på lärare inom småbarnspedagogik syns i samhället genom media. Med det som bakgrund har syftet och forskningsfrågorna beskrivits och dessa ligger sedan som grund till valet av avhandlingens teoretiska ramverk och de kommande teorikapitlen. Det första teori kapitlet beskriver utbildningssystemet i Finland och utbildningen till lärare inom småbarnspedagogik. Avhandlingen går i kapitel tre mera på djupet in på att beskriva småbarnspedagogiken i Finland. I kapitel fyra lyfts ungdomars val av utbildning fram och här presenteras också yrkesbeskrivningar av de personer som jobbar inom småbarnspedagogisk verksamhet. Avhandlingens femte kapitel behandlar småbarnspedagogiken ur ett genusperspektiv, bristen på lärare inom småbarnspedagogik samt arbetsförhållanden för de som jobbar inom småbarnspedagogisk verksamhet, eftersom det i arbetsförhållandena kan finnas förklarande element till den rådande bristen. Efter dessa fyra teorikapitel övergår avhandlingen i kapitel sex till att beskriva undersökningens metod och genomförande. I kapitel sju presenteras resultatet från enkätundersökningen och i kapitel åtta framskrivs en diskussion kring resultat och metod. I det avslutande diskussionskapitlet finns även förslag på till fortsatt forskning och ett avslutande sammandrag för avhandlingen.

2. Utbildning i Finland

I detta kapitel presenteras utbildningssystemet i Finland. Kapitlet innefattar också utbildningen till lärare inom småbarnspedagogik. Historiskt sett har utbildning värdesattas i det finländska samhället (Välijärvi, 2017, s. 2015). Utbildning i Finland håller hög kvalitet med små skillnader mellan olika skolors resultat, dessutom är undervisning från förskolan upp till andra stadiet avgiftsfri (infoFinland, 2019). Målet med det finländska utbildningssystemet är att man oavsett familjesituation eller bakgrund ska få en högklassig utbildning för att kunna växa till en god medborgare (infoFinland, 2019). I Finland består utbildningssystemet av småbarnspedagogik, förskoleundervisning, grundläggande utbildning, andra stadiets utbildning, högskoleutbildning, vuxenutbildning, fritt bildningsarbete och grundläggande konstundervisning (OAJ, u.å.). Valet av att i detta sammanhang kortfattat presentera hela utbildningssystemet i Finland är för att tydligt lyfta fram att småbarnspedagogiken är den första delen av utbildningssystemet och för att sedan belysa helheten av det finländska utbildningssystemet.

2.1. Utbildningssystemet

Enligt Utbildningsstyrelsen (UBS, 2018, s. 20) ska småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen, och den grundläggande utbildningen med tanke på barnets utveckling och lärande bilda en konsekvent och kontinuerlig helhet som lägger grunden för ett livslångt lärande. Utgångspunkten för en kvalitativ helhet är att personalen inom småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen ska känna till utbildningssystemet och de centrala mål, särdrag och tillvägagångssätt som kännetecknar de olika stadierna inom systemet. För att barnens välbefinnande, utveckling och lärande ska ske smidigt, ska även övergångarna planeras och utvärderas (Utbildningsstyrelsen, [UBS], 2018, s. 20).

I Finland finns en fackorganisation för undervisningssektorn som heter Opetusalan Ammattijärjestö, OAJ. OAJ är intressebevakare för utbildning, frostar och forskning från småbarnspedagogiken upp till vuxenutbildningen och beskriver på sin hemsida utbildningssystemet i Finland.

Småbarnspedagogik är en pedagogisk verksamhet för barn under skolåldern. Den småbarnspedagogiska verksamheten ska vara en helhet besående av fostran, undervisning och vård som är systematisk och målinriktad (OAJ, u.å.). I kapitel tre kommer småbarnspedagogik och småbarnspedagogisk verksamhet att beskrivas mera ingående. Från och med 2016 har småbarnspedagogiken ett eget nationellt styrdokument. *Grunderna för planen för småbarnspedagogik* utkom 2016 och reviderades 2018. Syftet med *Grunderna för planen för*

småbarnspedagogik, som publicerats av Utbildningsstyrelsen med utgångspunkt i lagen om småbarnspedagogik, är att stöda och styra hur småbarnspedagogiken ordnas, genomförs och utvecklas i Finland (Utbildningsstyrelsen, [UBS], 2018, s. 7–8).

Förskoleundervisningen ger genom en lekbetonad verksamhet och positiva erfarenheter av lärande en sund självkänsla och sociala färdigheter. Upptäckten och kartläggningen av barns stödbehov i förskoleundervisningen är en viktig del och något som kan förebygga svårigheter på lärstigen längre fram. (OAJ, u.å.)

Den grundläggande utbildningen i Finland omfattar årskurs 1–9, det vill säga barn i åldern 7–16 år. Den grundläggande utbildningen är allmänbildande och ska ge kunskaper och färdigheter som behövs i livet. Den ska ge alla elever samma kompetens för fortsatta studier. I Finland är den grundläggande utbildningen och allt läromaterial gratis. (OAJ, u.å.)

Andra stadiets utbildning i Finland bygger vidare på den grundläggande utbildningen och är antingen gymnasieutbildning eller yrkesutbildning, i vissa fall är en kombination av båda möjligt. Ungdomen kan själv välja utbildning och båda ger behörighet för fortsatta studier på högskolenivå. Inom yrkesutbildningen finns ett mångsidigt utbildningsområde med inriktning på över hundra yrken. Efter yrkesexamen är fortsatta studier möjliga vid yrkeshögskola eller högskola. Efter gymnasiet kan den studerande välja universitetsstudier, yrkeshögskolestudier eller yrkesutbildning. (OAJ, u.å.)

Högskoleutbildningen i Finland innefattar yrkeshögskolor och universitet. Universiteten präglas av vetenskaplig forskning medan yrkeshögskolornas fokus mera ligger på arbetslivet. Lägre och högre högskoleexamen är möjligt att avläggas vid både universitet och yrkeshögskola. (OAJ, u.å.)

Vuxenutbildning ges inom alla utbildningsområdet, från grundläggande utbildning upp till högskolenivå. Fritt bildningsarbete är en väsentlig del av vuxenutbildningen. I arbetslivet sker en ständig förändring och detta skapar nya utbildningsbehov vilket i sin tur gör att betydelsen för vuxenutbildningen ökar. (OAJ, u.å.)

Den grundläggande konstundervisningen riktar sig framförallt till barn och unga, den hör också till det finländska utbildningssystemet. Denna utbildning ger elever möjlighet att konstnärligt uttrycka sig och sedan kunna söka sig vidare till högre utbildning inom det egna konstområdet. Den grundläggande konstundervisningen är målinriktad och nivån ökar stegvis. (OAJ, u.å.)

2.2. Utbildning till lärare inom småbarnspedagogik

Den svenskspråkiga utbildningen till lärare inom småbarnspedagogik har historiskt sett en lång och inte spikrak väg till hur den ser ut idag. Föregångarna för både den svenskspråkiga och finskspråkiga utbildningen heter Hanna Rothman och Elisabeth Alander (Sjöberg, 2007, s. 9). Den första barnträdgården öppnades 1882 i Helsingfors av Hanna Rothman, som efter att ha avslutat sin utbildning vid Pestalozzi-Fröbel-Haus i Berlin, öppnar en barnträdgård för barn vars föräldrar arbetar och inte kan ta hand om sina barn (Sjöberg, 2007, s. 9). Behovet av fler barnträdgårdar ökar och insikten om att det behövs utbildad personal börjar ta form. Elisabeth Alander studerade liksom Hanna Rothman i Berlin och efter att hon avslutat sin utbildning startar Rothman och Alander den första kursen för ”*barnträdgårdsuppfostrarinnor*” år 1892 i Helsingfors (Sjöberg, 2007, s. 10). Den första kursen är svenskspråkig och ettårig men eleverna erbjuds att stanna ett år till om de önskar, vilket småningom leder till att kurserna från 1896 blir två årig (Sjöberg, 2007, s. 11). Från år 1905 börjar man parallellt med en finskspråkig kurs och 1908 invigs i Helsingfors ett eget seminariehus för utbildningen med namnet *Ebeneserhemmets uppfostrarinneseminarium.*

Ebeneserhemmet fyller fram till slutet av 1930-talet behovet av både finsk och svensk utbildning, men efter det börjar behovet av fler utbildade på fältet att öka i och med andra världskrigets slut (Sjöberg, 2007, s. 11). Fram till 1950-talet är dock Ebeneserhemmet det enda stället som utbildar lärare inom småbarnspedagogik. I Jyväskylä öppnas en filial under Ebeneserhemmet år 1947, som 1965 blir ett självständigt seminarium och 1955 öppnas ett självständigt seminarium i Tammerfors, dessa är endast finskspråkiga (Sjöberg, 2007, s. 11). På finska kan man idag studera till lärare inom småbarnspedagogik vid Helsingin yliopisto, Itä-Suomen yliopisto, Jyväskylän yliopisto, Oulun yliopisto, Tampereen yliopisto och Turun yliopisto (Smeds-Nylund et al., 2013, s. 199).

Då helt svenskspråkiga kurser småningom inte klart kan garanteras att regelbundet inledas, väcks tankar om ett självständig svensk seminarium. Ett utskott kallat ” *beredningsutskottet för inrättande av ett svensk barnträdgårdsseminarium*” tillsattes 1954 och en lång process, där framförallt en kamp om vilken region det svenskspråkiga seminariet ska verka i inleds, innan seminariet slutligen inleder sin verksamhet i Jakobstad 20.1.1958 (Sjöberg, 2007 s. 15;18–19; 22; 59). *Svenska barnträdgårdsseminariet* i Jakobstad inledde sin verksamhet för att försöka råda bot på bristen av svenskspråkiga barnträdgårdslärarinnor (Träisk, 2018).

År 1977 förstatligades landets barnträdgårdsseminarier och i samband med detta byttes namnet till *Barnträdgårdslärarinstitutet i Jakobstad*, (förkortning: BLI) (Träisk, 2018). I Jakobstad flyttade

utbildningen under de 23 första åren runt i olika lokaler, innan utbildningen 1981 flyttades till ett ändamålsenligt, nybyggt, hus (Träisk, 2018). I början av 1990-talet inleddes en diskussion om huruvida utbildningen till lärare inom småbarnspedagogik borde bli en akademisk utbildning liksom övriga lärarutbildningar och 1991 kom ett beslut från kulturutskottet som offentliggjorde att utbildningen ska flyttas över till pedagogiska fakulteten vid universitet (Sjöberg, 2007, s. 179; 181).

Statsrådet beslöt 1993 att den svenskspråkiga utbildningen för lärare inom småbarnspedagogik från 1.8.1995 överförs till pedagogiska fakulteten vid Åbo Akademi och ska utvecklas till en lägre högskoleexamen (Sjöberg, 2007, s. 183). Statsrådets beslut 1993 ledde till att institutionsutbildningen skulle upphöra och att utbildningen och forskningen istället skulle utvecklas till en lägre högskoleexamen på 120 studieveckor vid universitet (RP 196/1994 rd, s. 2). I lagen som upphävde barnträdgårdslärarinstituten står det också att tjänster och tjänstemän vid barnträdgårdslärarinstituten utan vidare åtgärder ska överflyttas till universiteten (RP 196/1994 rd, s. 4). I samband med att utbildningen överfördes till Åbo Akademi byttes namnet på utbildningen till *Barnträdgårdslärarutbildningen i Jakobstad* (förkortning: BLU) för att sedan redan år 1998 få namnet *Institutionen för barnpedagogik* (förkortning: BI) (Träisk, 2018). År 2006 skedde igen ett namnbyte och utbildningen blev då *Enheten för barnpedagogik* vid Åbo Akademi (Träisk, 2018). Den svenskspråkiga utbildningen till lärare inom småbarnspedagogik fortsatte sin verksamhet i Jakobstad som en del av pedagogiska fakulteten vid Åbo Akademi fram till hösten 2018 då utbildningen flyttade till Vasa (Åbo Akademi, 2019). Åren 1958–2018, 60 år, verkade således utbildningen till lärare inom småbarnspedagogik i Jakobstad och flyttade till Vasa samma år som Åbo Akademi firade sitt 100-års jubileum (Träisk, 2018).

På svenska kan man i dagsläget studera till lärare inom småbarnspedagogik vid Fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier, antingen vid Åbo Akademi eller vid Helsingfors universitet (Studieinfo, u.å). Utbildningen i Helsingfors är relativt ny. År 2009 beviljade riksdagen medel för ett samarbetsprojekt mellan Arcada och Helsingfors universitet för att planera en ny grundutbildning för lärare inom småbarnspedagogik på svenska i Helsingfors (Harju-Luukkainen et al., 2010, s. 7). I planeringsskedet var tanken att svenskspråkiga studeranden kunde avlägga kurser i huvudsak vid Helsingfors universitet men även gå kurser via Arcada, detta för att trygga det svenska utbudet (Harju-Luukkainen et al., 2010, s. 13; 20). Med en blick i backspegeln kan man se att Helsingfors universitet sedan 2011 har haft en kandidatutbildning för lärare inom småbarnspedagogik, först i samarbete med Åbo Akademi och självständigt sedan 2017 (Miettinen, 2017). Den akuta bristen på behörig personal

var redan på 2010-talet påtaglig och en utbildning stationerad i Huvudstadsregionen ansågs kunna vara till hjälp för att underlätta personalbehovet.

Åbo Akademi i Vasa är det enda svenskspråkiga universitetet som erbjuder ett specifikt magisterprogram på svenska, då utbildningen i Helsingfors är på kandidatnivå (en treårig utbildning) och magisterprogrammet där är ett allmänt magisterprogram (Helsingfors Universitet, 2020). För att bli magister inom småbarnspedagogik behövs en treårig kandidatexamen i småbarnspedagogik och därtill komplettering med en tvåårig magisterutbildning. Då Åbo Akademi är det universitet som ger en helhet av kandidat och magisterexamen inom småbarnspedagogik, kommer deras utbildning vara den som nedan beskrivs innehållsmässigt. En avlagd kandidatexamen ger en behörighet att jobba som lärare inom småbarnspedagogik eller förskollärare och en magisterexamen ger därtill behörighet för att jobba som ledare inom småbarnspedagogik (Studentum, u.å.).

Hemsidan Studentum (u.å.1.) är en hemsida som presenterar flera hundra olika utbildningsmöjligheter och skolor. Studentum (u.å.) beskriver att man under utbildningen till lärare inom småbarnspedagogik på svenska vid Åbo Akademi får lära sig att uppmuntra och stöda barns lärande och utveckling samt hur man ska fungera som ett stöd för vårdnadshavare i barns fostran. Vidare står det att huvudämnet i utbildningen är småbarnspedagogik samt att vetenskap ligger som grund för utbildningen och man lär sig tänka kritiskt samt att förstå och kommunicera med olika människor. På Åbo Akademis (u.å.1) egen hemsida om utbildningen till lärare inom småbarnspedagogik står det att studierna i småbarnspedagogik ger ett brett kunnande om barns utveckling och lärande. De två huvuddelarna i utbildningen består av didaktisk ämnesteori kring småbarnspedagogik (vad, varför och hur barn ska lära sig) samt barndomspsykologi (Åbo Akademi, 2017). Didaktik betyder läran om undervisningen och i studierna ingår hur man undervisar barn inom småbarnspedagogisk verksamhet och förskola i exempelvis musik, bild/slöjd, rörelse, matematik, naturvetenskap, språk och studier i förskoleundervisning, därtill innefattar utbildningen olika praktikperioder för att omsätta teorin i praktik (Åbo Akademi, u.å.1; Åbo Akademi, 2017). Inom barndomspsykologi får de studerande kunskap om barns och vuxnas samspel, beteende och olika sociala relationer, samt kunskap om barns lärande och utveckling ur olika perspektiv (Åbo Akademi, 2017). Under våren 2020 inleddes ett projekt inom Åbo Akademi för att skapa övningsdaghem runt om i Svenskfinland och hösten 2020 inleddes en handledarutbildning för handledare på fältet för de daghem som ska ta emot de som studerar till lärare inom småbarnspedagogik under deras praktikperioder (Åbo Akademi, u.å.2).

Innan den nya lagen trädde i kraft kunde socionomer med inrikting på småbarnspedagogik också anställas som lärare inom småbarnspedagogik. I och med den nya lagen tillkom socionom inom småbarnspedagogik som en befattning vid daghem och för det krävs en yrkeshögskoleexamen till socionom (YH) som minst innehåller 60 studiepoäng småbarnspedagogik och socialpedagogik (Undervisnings- och kulturministeriet, u.å, s. 17). Studerande som inlett sina studier till socionom (YH) innan 01.09.2019 och som senast 31.07.2023 avlägger examen med ett innehåll på 60 studiepoäng i social- och småbarnspedagogik kan beteckna sig som såväl behörig lärare som socionom inom småbarnspedagogik enligt tidigare bestämmelser (Undervisnings- och kulturministeriet, u.å, s. 18).

Den rådande bristen på behöriga lärare inom småbarnspedagogik har lett till att utbildningsanordnare på fältet försöker med olika upplägg på utbildningar öka på mängden behöriga lärare. På Åland har det exempelvis 2019 startats en kompletterande utbildning till lärare inom småbarnspedagogik på öppna högskolan i samarbete med Åbo Akademi, på uppdrag av Ålands landskapsregering för dem som har någon form av tidigare utbildning med inrikting på barn och har jobbat inom småbarnspedagogik verksamhet (Öppna högskolan på Åland, u.å). I juni 2020 beviljades av Undervisnings- och kulturministeriet medel till sju universitet finansiering för att genom samarbete förverkliga en flerforms utbildning till lärare inom småbarnspedagogik (Åbo Akademi, u.å.). Universiteten är Helsingfors universitet, Jyväskylä universitet, Tammerfors universitet, Uleåborgs universitet, Åbo Akademi, Åbo universitet och Östra Finlands universitet, de universitet som idag anordnar utbildning till lärare inom småbarnspedagogik (Studieinfo, u.å.3). Utbildningen, som planeras att inleds hösten 2021, har som mål att genom såväl närstudier som distansstudier utbilda fler lärare inom småbarnspedagogik. Universiteten kommer delvis att samarbeta med att planera och genomföra utbildningen, men varje universitet har en egen utbildningsplan (Studieinfo, u.å.3). I det avseendet att höja personalens kompetens och kunna utbilda fler behöriga lärare inom småbarnspedagogik är det viktigt att det finns tillräckligt många utbildningsplatser, samtidigt som man i detta avseende behöver se till att yrken inom småbarnspedagogiken blir attraktiva studie- och yrkesval med tillräckligt många sökanden (Österberg, 2019, s. 23).

Enligt Åbo Akademi (u.å.) innebär flerformsutbildningen att närundervisning, nätundervisning, handledda praktikperioder och arbetslivsanpassade uppgifter kombineras till en helhet. Arbetslivsanpassade uppgifter betyder att de studerande får uppgifter som kan utföras på det egna arbetet (daghemmet) eller under praktikperioder och tanken med studiekonceptet är att det ska vara

möjlig att under sina studier samtidigt arbetar på daghem (Åbo Akademi, u.å.). Flerformsutbildningen leder till en kandidatexamen på 180 studiepoäng (Åbo Akademi, u.å.).

3. Småbarnspedagogisk verksamhet

Inledningsvis beskrivs småbarnspedagogiken i Finland. Planering, genomförande och utvärdering utgör grunden för den småbarnspedagogiska verksamheten och hör till de arbetsuppgifter en lärare inom småbarnspedagogik har och lyfts fram i detta kapitel. Vidare i kapitlet lyfts pedagogisk dokumentation som ett arbetsverktyg och barnets plan för småbarnspedagogik fram som centrala delar inom den småbarnspedagogiska verksamheten.

3.1. Småbarnspedagogiken i Finland

I Lagen om småbarnspedagogik 2 § står det att ändamålet med småbarnspedagogiken är: ”*en systematisk och målinriktad helhet som består av fostran, undervisning och vård av barn och i vilken i synnerhet pedagogiken betonas*.” (Lag om småbarnspedagogik [LOS], Finlex 540/2018). I Finland finns det ett nationellt styrdokument för småbarnspedagogiken, vilket är *Grunderna för planen för småbarnspedagogik* (2018). Planen är juridiskt bindande för anordnare av småbarnspedagogik (UBS, 2018, s. 8). Syftet är att skapa jämlika förutsättningar för barns uppväxt, utveckling och lärande samt för att den småbarnspedagogiska verksamheten genomförs på lika grunder i hela Finland (UBS, 2018, s.7). Småbarnspedagogikens uppgift är enligt *Grunderna för planen för småbarnspedagogik* (2018, s. 14) att i samarbete med barnets vårdnadshavare stöda fostran och en helhetsmässig utveckling i barns växande och lärande. Vidare beskrivs att den småbarnspedagogiska verksamheten ska verka för jämlikhet och förebygga utanförskap. Det står också att deltagande i småbarnspedagogisk verksamhet från tidig ålder stöder barnens samhällsdeltagande och att barnens egna aktiva deltagande ska uppmuntras.

Planen för småbarnspedagogik omfattar tre nivåer. En nationell nivå, *Grunderna för planen för småbarnspedagogik*, utfärdad av Utbildningsstyrelsen 2018 och den nationella nivån ligger som grund för de övriga två (UBS, 2018, s. 7). Varje kommun ska uppgöra lokala grunder för småbarnspedagogik, där lokala särdrag och på vilket sätt man jobbar med grunderna på enskild ort ska framkomma (UBS, 2018, s. 8–9). Den lokala planen för småbarnspedagogik utgör den andra nivån. Varje barn som deltar i småbarnspedagogisk verksamhet har rätt till en egen plan för småbarnspedagogik och denna uppgörs då barnet börjar i småbarnspedagogisk verksamhet och utvärderas och uppdateras under barnets tid i småbarnspedagogisk verksamhet (UBS, 2018, s. 10). Barnets plan för småbarnspedagogik utgör den tredje nivån.

I *Grunderna för planen för småbarnspedagogik* finns Lagen om småbarnspedagogik presenterad genom tio mål, från vilka verksamheten ska utgå och byggas. De tio målen i Lagen om

småbarnspedagogik utgör syftet med hela den småbarnspedagogiska verksamheten, det vill säga att hela det nationella styrdokumentet baserar sig på målen. Samtliga mål presenteras nedan i sin helhet och direkt ur *Grunderna för planen för småbarnspedagogik* (2018, s. 16). Syftet med småbarnspedagogiken är att:

1) *hos varje barn främja en helhetsmässig uppväxt, utveckling, hälsa och ett helhetsmässigt välbefinnande i enlighet med barnets ålder och utveckling,*

2) stödja barnets förutsättningar för lärande och främja livslångt lärande och uppfyllandet av utbildningsmässig jämlikhet,

3) ordna mångsidig pedagogisk verksamhet med utgångspunkt i barns lek, rörelse, konst och kulturtradition samt ge barnet möjligheter till positiva upplevelser av lärande,

4) säkerställa en småbarnspedagogisk miljö som är utvecklande, främjar lärande och är hälsosam och trygg,

5) trygga ett verksamhetssätt som respekterar barnet och så bestående förhållanden som möjligt för växelverkan mellan barnet och personalen inom småbarnspedagogiken,

6) erbjuda alla barn likvärdiga möjligheter till småbarnspedagogik, främja likabehandling och jämställdhet samt ge färdigheter att förstå och respektera den allmänna kulturtraditionen samt vars och ens språkliga, kulturella, religiösa och livsåskådningsmässiga bakgrund,

7) identifiera barnets individuella behov av stöd och, när det uppkommit behov av stöd, ordna ett ändamålsenligt stöd inom småbarnspedagogiken, vid behov i form av mångprofessionellt samarbete,

8) utveckla barnets förmåga till samverkan och växelverkan, främja barnets förmåga att delta i kamratgruppen samt vägleda barnet mot ett etiskt ansvarstagande och hållbart handlingssätt, respekt för andra människor och samhällsmedlemskap,

9) säkerställa barnets möjligheter att få delta i och påverka sådana angelägenheter som berör barnet självt,

och

10) i samverkan med barnet och dess föräldrar eller andra vårdnadshavare främja en harmonisk utveckling hos barnet och dess holistiska välbefinnande samt stödja barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare i fostringsarbetet.

3.2. Den småbarnspedagogiska verksamheten

I denna avhandling inkluderas en beskrivning av den småbarnspedagogiska verksamheten då det i olika rapporter, artiklar och media framkommer att folk i allmänhet inte vet vad småbarnspedagogisk verksamhet innefattar. Detta förväntas också synas i hur abiturienter konstituerar småbarnspedagogik verksamhet. I Laurents rapport (2020, s. 42) lyfter biträdande professor Mia Heikkilä vid Åbo Akademi fram att det småbarnspedagogiska fältet bättre borde lyftas fram och att också den samhälleliga kunskapen om vad det innebär att jobba som lärare inom småbarnspedagogik behöver ökas.

Verksamheten inom småbarnspedagogiken ska vara planerad, målinriktad och den ska ledas på ett professionellt sätt (USB, 2018, s. 23). Pedagogiken betonas och ska synas i verksamheten och lärmiljöerna, pedagogiken ska också synas i fostran, undervisning och vård som småbarnspedagogiken består av (USB, 2018, s. 23). Fostran, undervisning och vård genomförs som en helhet för att barns växande, utveckling och lärande ska främjas på bästa sätt och den småbarnspedagogiska verksamheten ska genomföras i ett samspel mellan barn, personal, vårdnadshavare och omgivning (USB, 2018, s. 23). Barn lär sig överallt, hela tiden och lärande blir till genom iakttagelser, handlingar och imitationer där kunskaper, färdigheter, handlingar, känslor, sinnesupplevelser, rörelse, språk och tankar inkluderas (UBS, 2018, s. 22). Barns egen aktivitet är viktig i den egna lärande processen och barn lär sig genom lek, utforskande, uppgiftslösande, skapande och genom att uttrycka sig själv (UBS, 2018, s. 22). Verksamheten på daghem ska utgå från barns intressen och behov och ta sin form från lekar, sagor, utflykter eller spontana samspel mellan barn och pedagoger eller barn och barn (UBS, 2018, s. 39; 42). Trygghetsaspekten, att barnen känner sig trygga på sitt daghem, är central inom den småbarnspedagogiska verksamheten och det är något som som av såväl vårdnadshavare som pedagoger lyfter fram som den småbarnspedagogiska verksamhetens viktigaste uppdrag (Tallberg Broman, 2017, s. 59). För att barn ska kunna lära sig behöver de vara trygga och trivas, vilket också FN:s konvention om barnet rättigheter belyser genom att lyfta fram att barns bästa ska ligga som grund för all utbildning (Tallberg Broman, 2017, s. 60–61). Persson och Tallberg Broman genomförde 2002 och 2015 studier där såväl pedagoger på fältet, som de som studerade till lärare inom småbarnspedagogik (förskollärare i Sverige) ingick och

Tallberg Broman (2017, s. 70–72) återger resultatet av dessa studier. Följande citat av Tallberg Broman (2017, s. 72) sammanfattar det som studierna tydligt visade: ”*Förskolepersonalen och de blivande förskollärarna framhäver såväl trygga barn som trygg miljö som de absolut centralaste målsättningarna och aspekterna på sina professionella uppdrag.*”.

Innehållet i den småbarnspedagogiska verksamheten består av mångsidig kompetens och utgående från dem finns fem lärområden. Den mångsidiga kompetensen och lärområdena innefattar de centrala målen och innehållet i den pedagogiska verksamheten på daghem. Inom verksamhetsramen för småbarnspedagogiken finns fem områden som beskriver mångsidig kompetens. Enligt *Grunderna för planen för småbarnspedagogik* (2018, s. 24) definieras mångsidig kompetens på följande sätt: ”*Med mångsidig kompetens avses en helhet som består av kunskaper och färdigheter, värderingar, attityder och vilja.*”. Barns förmåga att ta till sig kunskap och färdigheter påverkas av barnens egna vilja, värderingar samt attityder och mångsidiga kompetenser behövs för att anpassa sig till den föränderliga värld vi lever i, då kompetenserna förenar och omfattar varierande kunskaper (UBS, 2018, s. 24). Det finns fem delområden inom mångsidig kompetens och dessa är: *Förmåga att tänka och lära sig, Kulturell och kommunikativ kompetens, Vardagskompetens, Multilitteracitet och digital kompetens* samt *Förmåga att delta och påverka* (UBS, 2018, s. 24). De fem delområdena ska inte ses som separata delar, utan som överlappande helheter och målen för mångsidig kompetens går som en röd tråd igenom hela det nationella styrdokumentet (UBS, 2018, s. 24). Mångsidig kompetens är en del av det nationella utbildningssystemet, då det byggs vidare på de fem kompetenserna i planen för förskolan (sex kompetens områden) och den grundläggande utbildningen (sju kompetens områden) (UBS, 2018, s. 24). Inom ramen för den pedagogiska verksamheten finns också fem lärområden. Lärområdena, liksom mångsidiga kompetensen, ska ses som helheter som ska anpassas till barnens intressen och behov (UBS, 2018, s. 42). Lärområdena består av: *Språkens rika värld, Mina många uttrycksformer, Jag och vår gemenskap, Jag utforskar min omgivning* samt *Jag växer, rör på mig och utvecklas* (UBS, 2018, s. 42). *Grunderna för planen för småbarnspedagogik* (UBS, 2018, s. 42) förklarar att: ”*Lärområdena styr hur personalen tillsammans med barnen ska planera och genomföra en mångsidig och helhetsskapande pedagogisk verksamhet.*”.

Barns delaktighet är en centralt förekommande princip i *Grunderna för planen för småbarnspedagogik* (UBS, 2018). Pedagogiken i den småbarnspedagogiska verksamheten ska utgå från barns intressen och behov samt anknyta till viktiga aspekter i barnets uppväxtmiljö (UBS, 2018, s. 39). I NCU:s publikation *Grunder och rekommendationer för utvärdering av småbarnspedagogikens kvalitet* (NCU, 3:2019, s. 26) står det att barn ska vara delaktiga och kunna

påverka verksamheten utgående från sin egen nivå och i de frågor som berör barnet själv. Det står även att barn ska göras delaktiga i såväl planering, genomförande och utvärdering av verksamheten. Vidare går att läsa att barns spontana nyfikenhet som kommer fram i lärandestunder ska tas tillvara och bli en del av pedagogiken. Barn ska också få vara delaktiga i såväl uppgörandet av den egna planen, barnets plan för småbarnspedagogik, samt i den lokala planen för småbarnspedagogik (UBS, 2018, s. 9–10).

En målinriktad verksamhet, som den småbarnspedagogiska verksamheten enligt de nationella grunderna ska vara, kan inte genomförs utan pedagogisk planering, dokumentation, utvärdering och utveckling (NCU, 3:2019, s. 58). Som stöd i arbetet med utvärdering och det utvecklande arbetet utgav Nationella centret för utbildningsutvärdering (NCU) 2019 grunder och riktlinjer för detta, *Grunder och rekommendationer för utvärdering av småbarnspedagogikens kvalitet* (3:2019). Grunderna för utvärderingen innehåller olika kvalitetsfaktorer och indikatorer för en god kvalitet som man ska utgå från vid utvärdering av den småbarnspedagogiska verksamheten. Syftet med utvärderingsgrunderna är att öka kvalitén inom småbarnspedagogiken, att stöda det kontinuerliga arbetet med att utveckla verksamheten på ett förbättrat sätt (NCU, 3:2019, s. 13). Syftet innefattar också att underlätta genomförandet av den småbarnspedagogiska verksamheten enligt de fastställda målen i *Grunderna för planen för småbarnspedagogik*. I NCU:s publikation från 2019 (3:2019, s. 12) beskrivs en utvecklande utvärdering som en princip som ska styra utvärderingen av småbarnspedagogiken. Denna utvecklande utvärdering kan göras på såväl nationell-, lokal- som på verksamhetsnivå. Det centrala inom principen är att utvärderingen ska göras för att utveckla den egna verksamheten på ett framåtsträvande sätt.

3.3. Pedagogisk dokumentation och barnets plan för småbarnspedagogik

För att kunna utgå från barns intressen och behov behövs närvarande och sensitiva pedagoger som observerar och tar tillvara det barnen gör och uttrycker. Inom verksamhetsramen för småbarnspedagogiken finns pedagogisk dokumentation som en central arbetsmetod för detta och för att göra mångsidig kompetens och läroområden till en helhet för barnens lärande och välbefinnande. Skolverkets publikation (2015, s. 3; 15) om *Uppföljning, utvärdering och utveckling i förskolan* definierar pedagogisk dokumentation som ett arbetsverktyg som ska underlätta för pedagoger att försöka se och förstå vad som pågår i verksamheten, utan en förutbestämd förväntning eller norm. Enligt *Grunderna för planen för småbarnspedagogik* (2018, s. 39) ska pedagogisk dokumentation vara en central arbetsmetod för att planera, genomföra, utvärdera och utveckla verksamheten. Pedagogisk dokumentation är en fortlöpande process som innefattar observation och dokument som

sedan gemensamt tolkas för att få en förståelse för verksamheten (UBS, 2018, s. 39). Samtidigt möjliggör pedagogisk dokumentation att barn och vårdnadshavare är delaktiga i planering, utvärdering och utveckling av den pedagogiska verksamheten (UBS, 2018, s. 39). Pedagogisk dokumentation ska vara en del av utarbetandet och utvärderingen av barnets plan för småbarnspedagogik (UBS, 2018, s. 11).

Barnets plan för småbarnspedagogik är, som ovan beskrivits, en del av den pedagogiska dokumentationen av barnet i den småbarnspedagogiska verksamheten (UBS, 2018, s. 39). I *Grunderna för planen för småbarnspedagogik* (UBS, 2018, s. 10) står det att det är lärare inom småbarnspedagogik som på enhetsnivå har ansvar för uppgörandet och utvärderingen av barnets plan för småbarnspedagogik. Vidare beskrivs i grunderna att varje barn som deltar i småbarnspedagogisk verksamhet enligt lagen om småbarnspedagogik har rätt till en egen plan och till en verksamhet som är målstyrd och en systematisk helhet av vård, fostran och undervisning. Enligt *Grunderna för planen för småbarnspedagogik* (UBS, 2018, s. 10) kan detta tryggas genom att en egen plan för småbarnspedagogiken göras upp för varje barn. Barnets plan för småbarnspedagogik berör den pedagogiska verksamhetens utformning och fokus ska läggas på barnets intressen och behov (UBS, 2018, s. 10–11). Barnet själv och dess vårdnadshavare ska vara delaktiga i processen kring barnets plan och planen görs upp och utvärderas minst en gång per år och alltid ifall nya behov uppdagas som leder till att planen behöver uppdateras (UBS, 2018, s. 10).

Barnets plan för småbarnspedagogik innefattar och identifierar också eventuella behov av stöd. Vid identifiering av stödbehov är samarbetet mellan vårdnadshavare, speciallärare inom småbarnspedagogik och övrig personal på daghemmet viktigt (USB, 2018, s. 56). Verksamheten på daghem ska anpassas utgående från stödbehovet och eventuell hjälp av sakkunniga personer utifrån för att stöda barnets utveckling kan behövas (USB, 2018, s. 56–57) . Exempel på sakkunniga samarbetspartners inom ramen för identifieringen, uppgörandet och utvärderingen av stödet är social- och hälsovården (USB, 2018, s. 57–58). Det viktigaste vid uppgörandet, genomförandet och utvärderingen av barnets stöd är att utgångspunkten ska ligga på barnets styrkor samt behov för lärande och utgångspunkten ska vara hur man genomför och arrangerar den småbarnspedagogiska verksamheten (USB, 2018, s. 56-57; 60). Arrangemang i verksamheten inom ramen för stöd som kan behöva beaktas är lärmiljön, personaldimmensionering, gruppstorlek och hjälpmedel i verksamheten (UBS, 2018, s. 59–60).

4. Yrkesval och yrkesbeskrivning

I detta kapitel presenteras vad forskning säger om vilka typer av utbildning som ungdomar söker sig till. Kapitlet övergår därefter till yrkesbeskrivningar inom småbarnspedagogiken. Inom småbarnspedagogisk verksamhet kan man i huvudsak jobba om man antingen är lärare inom småbarnspedagogik, socionom inom småbarnspedagogik eller barnskötare inom småbarnspedagogik.

4.1. Faktorer som påverkar ungdomars val av yrken

I ett sammanhang där abiturienters sätt att konstruera lärare inom småbarnspedagogik ligger i fokus och som även inkluderar utbildning till lärare inom småbarnspedagogik, kan faktorer som påverkar ungdomars val av yrken vara intressant. Vad som kan sägas om yrken i framtiden och hur de kommer att se ut för barn och ungdomar som växer upp idag är dock svårt att sia om, då forskning visar att en del av framtidens yrken ännu inte finns, bland annat till följd av att dagens yrken kan komma att robotiseras (Haikkola & Myllyniemi, 2020, s. 15; 21). Forskning inom yrkesval i denna avhandling fokuserar främst på vad ungdomar intresserar sig för i studie- och yrkesval.

Ur ett historiskt perspektiv är yrkesval ett relativt sent fenomen eftersom en förutsättning för detta är att man faktiskt ska kunna göra ett val, vilket blev möjligt först i början av 1900- talet då industrisamhället växte fram (Fransson & Lindh, 2004, s. 15). Strukturella och sociala faktorer påverkar ungdomars utbildnings- och yrkesval. Fransson och Lindh (2004, s. 34) lyfter fram att utbildningssystemets utformning (institutionella valmöjligheter, utval och studiestöd) samt villkoren på arbetsmarknadsenheten och i arbetslivet är strukturella faktorer som påverkar ungdomars val. Likaså har det visat sig att socioekonomisk tillhörighet, kön och etnicitet påverkar vilka studie- och yrkesval ungdomar gör (Fransson & Lindh, 2004, s. 34). Fransson och Lindh (2004, s. 43) förklarar att statistiken visar ett samband mellan socioekonomisk ursprung (vilken utbildning som föräldrarna har) och de utbildningsval ungdomar gör. Det vill säga att det sociala arvet, som föräldrarnas positioner socialt och hur föräldrarnas livsmönster ser ut, ganska långt överförs från föräldrarna till deras barn (Fransson & Lindh, 2004, s. 96). Etniciteten, vilken bakgrund ungdomen kommer från, påverkar också ungdomars val av yrken (Fransson & Lindh, 2004, s. 49). Att beskriva ungdomar som en enhetlig grupp och dra slutsatser som är allmängiltiga, mot ovanstående faktorer som påverkar, är därför svåra att göra (Fransson & Lindh, 2004, s. 57). Det som däremot alltmer börjar framträda idag och blir alltmer tillåtande, menar Fransson och Lindh (2004, s. 96), trots att olika faktorer påverkar, är att ungdomar inte behöver följa redan upptrampade stigar utan har oanade möjligheter om de vill och tar chansen. Författarna menar vidare med detta att man kan säga att framtiden både påverkas av det förflutna och nuet.

Fransson och Lindh (2004, s. 59) beskriver att olika studier och teorier som gjorts på ungdomars val av studie- och yrkesval ofta ligger mellan psykologiska inriktningar och sociologiska inriktningar. Fransson och Lindh (2004, s. 60) menar att:

> När det gäller ungdomars motiv för att välja en viss utbildning frågas till exempel ofta, i de studier vi tagit del av, om sådant som betydelsen av: intressanta ämnen, möjligheter efter utbildningen, möjligheter att klara studierna, föräldrars och kamraters synpunkter.

Detta är också något som olika ungdomsbarometrar i Finland har lyft fram och presenteras nedan.

Ungdomsbarometern från 2017, *Opin polut ja pientareet. Nuorisobarometri 2017,* visar att ungdomar väljer studieinriktning redan i 15 års ålder och att det därför vore viktigt att man redan i grundskolan börjar fokusera mera på frågor om yrkesval (Pekkarinen & Myllyniemi, 2017, s. 209). Detta anses viktigt med tanke på att alla ska uppleva att de fått likvärdig studievägledning och information för att inte falla utanför utbildning. Barometern från 2017 visar också att 41 % av gymnasieeleverna vet vad de vill börja studera efter studentexamen, 31 % svarade att de ganska bra vet medan 27 % inte ännu vet vad de kommer att börja studera (Pekkarinen & Myllyniemi, 2017, s. 33).

I ungdomsbarometern, *Nuorisobarometrin 2019 Hyvää työtä!*, var temat arbete och företagande (Haikkola & Myllyniemi, 2020). Barometern fokuserar bland annat på att visa ungdomars val av yrken utgående från vem som påverkar och vad som påverkar deras val av yrke/område/karriär (Haikkola & Myllyniemi, 2020, s. 22). Enligt barometerns resultat är det som allra mest påverkar ungdomars val av yrken sommararbetsplatser och praktikplatser samt vårdnadshavarna. Även studiehandledaren, övriga lärare, internet och media samt kamrater inverkar i betydande mening på ungdomars yrkesval. I ungdomsbarometern från 2017 stod det klart att den viktigaste informationskällan om olika utbildningsvägar efter grundskolan var studiehandledaren (Pekkarinen & Myllyniemi, 2017, s. 209). Andra lärare, vårdnadshavarna och medierna lyfts i barometern från 2017 fram som viktiga informationskällor . I en sammanställning av Talous ja nuoret (TAT) vid namn Kun koulu loppuu 2019 (s. 14) framkommer det att internet och sociala medier har en stor inverkan på var ungdomar söker och får information om yrkesval. I Talous ja nuorets sammanställning (s. 3) framkommer det också att 19 % av pojkar och 38 % av flickor efter studentexamen tar ett mellanår. Mellanåret används av 72 % till att arbeta och på så vis tjäna pengar, men 59 % av ungdomarna behöver också fundera på vilken studieinriktning de ska göra.

Nuorisobarometrin 2019 Hyvää työtä! visar att det egna intresset och möjlighet till utveckling inom den egna branschen är väldigt viktigt för ungdomar (Haikkola & Myllyniemi, 2020, s. 23). Vidare visar barometern att mångsidiga arbetsuppgifter, att förverkliga sig själv och att man får arbete inom branschen i stor utsträckning är väldigt eller ganska viktigt för ungdomar. Arbetets sociala status lyfts fram som väldigt viktigt av 16% och ganska viktigt av 22 % medan lönenivån lyfts fram som väldigt viktigt av 13 % respektive ganska viktigt av 42 %. *Opin polut ja pientareet. Nuorisobarometri 2017* visar att det egna intresset är det som för ungdomar allra tydligast fäller det avgörande valet av studieinriktning, men den egna ambitionen, hur hög grad det finns sysselsättning inom branschen och hur bra lönen är påverkar också ungdomarna i deras studieval (Pekkarinen & Myllyniemi, 2017, s. 209). Det framkommer också i barometern från 2017 att av unga i åldern 15–29 år har 17 % lämnat en examen på hälft och den vanligaste orsaken till det uppges vara att man valt fel yrkesinriktning. Kepsu och Markelin (2020, s. 4) skriver i ungdomsbarometern 2020, gjord på finlandssvenska ungdomar, att de ungdomar som redan studerar vid ett gymnasium eller en yrkesskola anser att de egna framtidsplanerna, intressena och värderingarna påverkar det kommande studievalet mest.

Isak Vento gjorde efter en beställning av Svenska kulturfonden 2016 en undersökning om svenskspråkiga (finlandssvenska) studenters placering efter studentexamen åren 2005–2015. Utredningen blev klar 2017 och visar att svenskspråkiga studenter gör flest studieansökningar till ämnen med inriktningar på samhällsvetenskap, humaniora och ekonomi efter avlagd studentexamen (Vento, 2017, s. 77). Det som också tydligt framkommer om studieansökningar i utredningen är att studenter riktar sina ansökningar till finskspråkiga högskolor om ämnen man vill studera saknas på svenskan i den region där man bor (Vento, 2017, s. 78). Detta betyder att målet att koncentrera svensk utbildning till en högskola tydligt leder till att ansökningar riktas till motsvarande finska utbildningar som ligger närmare. Det leder också till att rekryteringen från finlandssvenska gymnasier från södra Finland är liten till exempelvis utbildningar i Vasa. Resultatet från utredningen visar alltså att rekryteringen till utbildningar i Vasa således främst sker från Österbotten. Som ett led i detta drog Österberg (2019, s. 23) i Sydkustens landskapsrapport en slutsats om att tillgången på fler utbildningsställen på olika håll i Svenskfinland är en viktig del i att minska obehöriga lärare på fältet, då tendensen är den att utexaminerade gärna bosätter sig nära studieorten.

I slutet av 2020 kom det ut en ungdomsbarometer av Magma som baserades på en opinionsundersökning gjord under våren 2020 bland finlandssvenska ungdomar i åldern 15–19 år (Kepsu & Markelin, 2020). Barometerns första del tangerar välmående, studier samt framtid och den

baserar sig på 545 finlandssvenska ungdomar (Kepsu & Markelin, 2020, s. 2) Kepsu och Markelin (2020, s. 2) skriver att syftet med undersökningen var att skapa en bild av hur svenskspråkiga ungdomar ser på sitt liv samt sin framtid och denna undersökning inkluderade även frågor kring studier och arbetsliv. Det ställdes en öppen fråga till ungdomarna om vad de vill arbeta med och i svaren var det yrken inom social- och hälsovård som fick flest svar (Kepsu & Markelin, 2020, s. 5). Många unga är också lockade av yrken inom pedagogik, ekonomi, teknik och kultur, samtidigt har också många ungdomar svarat att de ännu inte vet vad de vill arbeta med (Kepsu & Markelin, 2020, s. 5). Svaren på branscher som i denna undersökning lockar ungdomar, överensstämmer därför inte helt med det som framkom i Ventos rapport om var de svenskspråkiga studenterna placerar sig i studielivet. Magmas undersökning är dock inte endast gjord på finlandssvenska studenter, utan finlandssvenska ungdomar i allmänhet. Magmas rapport tangerade den rådande bristen på personal inom småbarnspedagogik och sjukvården genom att det ställdes frågor om ungdomars intresse för att börja arbeta inom branscherna (Kepsu & Markelin, 2020, s. 5). Enligt rapporten ska 46 % av de svarande uppgett att de kan tänka sig att arbeta inom småbarnspedagogik och enligt ungdomarna anses ett arbete inom småbarnspedagogik verksamhet vara meningsfullt och vara en bransch som också i framtiden kommer att behöva arbetskraft (Kepsu & Markelin, 2020, s. 5). Det som därtill framkom var att ungdomar upplever att jobbet som lärare inom småbarnspedagogik har lägre status än vad jobbet som sjukskötare har (Kepsu & Markelin, 2020, s. 5).

Internationell forskning på ungdomars yrkesval tyder på liknande resultat som de finländska rapporterna ovan har beskrivit. Akosah-Twumasi med flera (2018) har undersökt befintlig forskning om vilka faktorer som påverkar ungdomars (från hela världen) karriärval, ur såväl kollektivistiska som individualistiska perspektiv. Forskningen är baserad på 30 olika referensgranskade artiklar på engelska som publicerats under åren 1997–2018. Inre (eget intresse, erfarenheter av lärande, tillfredställelse med arbete), yttre (arbetssäkerhet, garanterade jobbmöjligheter, höga löner, yrken med högt status, förmåner i framtiden) och interpersonella (föräldrastöd, familjens sammansättning, kamratinflytande, samspel med lärare) är faktorer anses påverka ungdomars karriärsval (Akosah-Twumasi et al., 2018, s. 4). Av de yttre faktorerna lyfts ett arbetes ekonomiska perspektiv fram som den mest inflytelserika faktorn som påverkar ungdomars val av yrke, eftersom en trygg inkomst anses viktigt av ungdomar (Akosah-Twumasi et al., 2018, s. 4).

Ett intressant perspektiv på yrkesval gör Howard med flera (2015, s. 100), vilka också stöder sig på andra forskare, då de anser att de yrkesupplevelser och -attityder som skapas i barndomen ofta ligger som grund för yrkesval senar i livet. Forskarna menar att det finns lite forskning som försöker förstå

barns uppfattningar om vad som inverkar på barns karriärutveckling (Howard et al., 2015, s. 101). Forskningen baserar sig på en undersökning av 72 barn inom småbarnspedagogisk verksamhet, årskurs 4 och årskurs 8 och studien utgår från deras svar på frågor om deras uppfattningar om vad som kommer att påverka deras karriärsval (Howard et al., 2015, s. 99). Forskarna menar att barn redan vid 10 års ålder börjar förlita sig på egna erfarenheter då de reflekterar över framtida yrkesval (Howard et al., 2015, s. 102). Tidigt i barndomen tar barn ofta fasta på allmänna intressen då de funderar på framtida yrken, menad de ju äldre de blir börjar utgå från mer specifika intressen och egna unika förmågor (Howard et al., 2015, s. 102).

Faktorer som i barndomen påverkar och formar intresset för kommande yrkesval är personliga, familjära, miljömässiga och systemiska (Howard et al., 2015, s. 101). Howard med flera (2015, s. 101) stöder sig på många olika forskare då de lyfter fram att de faktorer som speciellt påverkar kommande yrkesval är föräldrarnas yrken, mödrars anställning, media-förebilder, könsrollsstereotyper, socioekonomisk status, om mödrar och döttrar har ett gott förhållande och fördelningen av makt i hemmet mellan föräldrarna. Enligt Howard med flera (2015, s. 101) verkar barns förmåga att identifiera faktorer leda till vilka ambitioner för framtida karriär som uppstår och över tid förstår också barn och ungdomar att andra viktiga personer spelar en roll i deras liv med tanke på karriärstrategier. Barnen själva lyfte i undersökningen fram att miljö-, samhälls- och framtida livsstilsfrågor påverkar deras yrkesval (Howard et al., 2015, s. 102). Barns förmåga att identifiera faktorer som påverkar i yrkesval och yrkeslivet steg med åldern och de äldsta barnen i undersökningen kunde också lägga in att arbetsmarknaden samt kombinationen av familjeliv och arbete kan påverka yrkesval (Howard et al., 2015, s. 102). Resultaten tyder på att barn själva kan identifiera och beskriva det som påverkar deras yrkesval och insikterna blir mer omfattande med stigande ålder (Howard et al., 2015, s. 109). Howard med flera (2015, s. 109) anser också att samhället borde få en bättre förståelse för vad och vem som bidrar till barns uppfattningar om yrken för att på så vis kunna främja en positiv karriärutveckling för barn och ungdomar. Därtill kunde barnen och ungdomarna själva upplysas om vilka faktorer som påverkar dem i deras beslut om yrkesval för att de skulle vara mer förberedda på eventuella hinder på vägen mot sitt framtida yrke (Howard et al., 2015, s. 109–110).

Om ungdomar intresserar sig för att börja studera till lärare inom småbarnspedagogik finns det information att hämta på hemsidor eller via studievägledning. Fransson och Lindh (2004, s. 64) menar att det finns mycket information om utbildningar, yrken och arbetslivet men att steget mellan information och kunskap är långt och det är ungdomarnas egen uppgift att skaffa sig denna information. Det som försvårar processen är att ungdomar själva saknar erfarenheter av studie- och

yrkessammanhang och de måste själva skapa sig uppfattningar om yrken för att kunna avgöra sina studieval (Fransson & Lindh, 2004, s. 64). Att få information i tidig ålder, ge erfarenhet av branschen, skapa en positiv status för yrket och skapa goda arbetsförhållanden samt löner kan enligt ovanstående forskning sammanfattas som sådant som kunde få ungdomar att välja en karriär som lärare inom småbarnspedagogik.

Heikkinen med flera (2020, s. 26) har gett ut en rapport där huvudsyftet var att ta reda på unga människors som är i färd med att planera sina universitetsstudier och vad deras uppfattningar om lärarutbildning i Finland är och de faktorer som antingen ökar eller minskar dess attraktionskraft för att söka in till en lärarutbildning. I rapporten inkluderades uppfattningen lärarutbildningar på alla stadier, det vill säga inklusive studier till lärare inom småbarnspedagogik. Det framkommer att gymnasieelever i huvudsak baserar sina uppfattningar om läraryrket till yrkeslärare och klasslärare och till en viss del till lärare inom småbarnspedagogik (Heikkinen et al., 2020, s. 27). I rapporten lyfts det fram att gymnasieelever inte har en tydlig uppfattning och vad en utbildning till lärare innefattar, att gymnasieelever vet lite om hur en lärares arbete ser ut som helhet, och därför påverkas beslut kring om man söker sig till studierna utgående från de uppfattningar man har av yrket som helhet och de arbetsuppgifter som tros höra till yrket (Heikkinen et al., 2020, s. 28; 30). För att ta reda på gymnasieelevers uppfattningar om lärarutbildningar har intervjuer genomförts och i dessa framkom att orsaker till varför man överväger att arbeta som lärare är att arbetet känns värdefullt och att ett arbete med att se barn och ungdomar växa skulle vara meningsfullt (Heikkinen et al., 2020, s. 29). Rapporten visar dock att bara en av fyra gymnasieelever har en lärarutbildning som ett primärt studieval och endast sex procent att de kommer att prioritera lärarutbildning som första hands val (Heikkinen et al., 2020, s. 41). Rapporten visar också att antalet sökande till utbildningen till lärare inom småbarnspedagogik har minskat under de senast fem åren, trots en svag återhämtning 2020 är siffrorna för antalet sökande 2020 ändå 35,7 % lägre jämfört med 2015 (Heikkinen et al., 2020, s. 46). Detta är också något som Laurent (2020, s. 37) lyfter fram i sin rapport då hon menar att det enligt antagningsstatistiken inte finns tillräckligt många som är intresserade av att söka till utbildningen till lärare inom småbarnspedagogik och att förstahandssökande till såväl utbildningen vid Åbo Akademi som Helsingfors universitet minskat de senaste tre åren. Orsaken till att attraktionskraften för utbildningssektorn har minskat tors vara att det hos gymnasieelever råden en uppfattning om försämrade arbetsvillkor så som ökade gruppstorlekar, möten med utmanande föräldrar och en oattraktiv lön (Heikkinen et al., 2020, s. 52).

Heikkinen med flera (2020, s. 54) menar att ungdomar fattar sina beslut om studier baserar de sina val på uppfattningen om vilken karriär man får, jobbet i allmänhet eller hur fältet eller yrket upplevs. Uppfattningen om lärarutbildningar är däremot övervägande positiv, trots att gymnasielever inte verkar ha någon tydlig uppfattning om vad lärarutbildningen innefattar så antas den vara kvalitativ och ge bra kompetens för det kommande yrkeslivet (Heikkinen et al., 2020, s. 54). Heikkinen med flera (2020, s. 54) påvisar i resultaten av undersökningen att gymnasieelevernas uppfattning om försämrade arbetsförhållanden för lärare försvagar lärarutbildningens attraktionskraft, att ungdomarna baseras sina uppfattningar om yrket på sina egna upplevelser av skola och daghem samt på vilken information de får om lärarens arbete från andra källor.

4.2. Yrkesbeskrivning av lärare inom småbarnspedagogik

Behörighet och befattningsbenämningar för småbarnspedagogiken ändrades då den nya lagen om småbarnspedagogik trädde i kraft 1.9.2018 (LOS, Finlex 540/2018). I och med den nya lagen ändras befattningen barnträdgårdslärare till den nya benämningen lärare inom småbarnspedagogik (Undervisnings- och kulturministeriet, u.å.1). Vid Undervisnings- och kulturministeriets hemsida (u.å.1) kan man läsa att behörighetskraven för en lärare inom småbarnspedagogik är avlagd pedagogie kandidatexamen, en lägre högskoleexamen med inriktning på småbarnspedagogik. Vidare står det att alla som innan den nya lagen trädde i kraft 1.9.2018 hade behörighet som lärare inom småbarnspedagogik behåller denna behörighet tills man avslutar sin arbetskarriär, oavsett vilken utbildningsbakgrund man har.

Behörig som lärare inom småbarnspedagogik är även de som avlägger magisterexamen inom småbarnspedagogik, högre högskoleexamen (OAJ, u.å.). Som speciallärare inom småbarnspedagogik blir man behörig genom att avlägga en magisterexamen innehållande specialpedagogik som huvudämne. Genom denna examen kan man arbeta som speciallärare inom småbarnspedagogik eller lärare inom småbarnspedagogik (OAJ, u.å.).

Lagen om småbarnspedagogik (540/2018, §2) framhåller vikten av pedagogik inom småbarnspedagogiken och enligt *Grunderna för planen för småbarnspedagogik* (USB, 2018, s. 18) har lärare inom småbarnspedagogik det övergripande ansvaret för planeringen av verksamheten i barngrupp. Vidare står det i grunderna att lärare inom småbarnspedagogik ska genomföra verksamheten enligt en planering för att uppnå de mål som satts upp, därtill hör utvärdering och utveckling av verksamheten också till yrkesuppgifterna för en lärare inom småbarnspedagogik. En lärare inom småbarnspedagogik ska vid planering och genomförande av verksamheten samarbeta

med speciallärare, socionomer, barnskötare och övrig personal inom småbarnspedagogiken (USB, 2018, s. 18). Lärare inom småbarnspedagogik ansvarar för att barnets plan för småbarnspedagogik uppgörs och utvärderas (USB, 2018, s. 10).

Enligt OAJ (u.å.) stöder och främjar lärare inom småbarnspedagogik barns uppväxt, utveckling och kunnande. Vidare beskriver OAJ (u.å.) att arbetsplatsen i huvudsak är daghem men en del lärare inom småbarnspedagogik jobbar inom förskoleundervisningen. Förskoleundervisningen i Finland sker antingen i daghems- eller i skolors lokaler. Arbete för en lärare inom småbarnspedagogik kan också vara inom klubbverksamhet för barn (OAJ, u.å.).

4.3. Yrkesbeskrivning av socionom och barnskötare inom småbarnspedagogik

Den nya lagen om småbarnspedagogik trädde i kraft 1.9.2018. Personalen inom småbarnspedagogiken fick i och med denna lag ändrad behörighet och befattningsbenämningar. För socionomernas del faller deras behörighet som lärare inom småbarnspedagogik bort och den nya befattningsbenämningen är socionom inom småbarnspedagogik (Yrkeshögsskolan Novia, copyright 2015). De socionomer, som innan den nya lagen trädde i kraft, arbetade som barnträdgårdslärare behåller sin behörighet och kan i fortsättningen arbeta som lärare inom småbarnspedagogik (Undervisnings- och kulturministeriet, u.å.1). På yrkeshögskolan Arcadas hemsida (copyright 2019) kan man ännu läsa att de som antagits till socionom studier innan 1.9.2019 och som senast slutför sina studier 31.7.2023 med studier som omfattar minst 60 studiepoäng i småbarns- och socialpedagogik får behörighet som både socionom- och lärare inom småbarnspedagogik.
I *Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om småbarnspedagogik* (2018, s. 34) står att läsa att en socionom inom småbarnspedagogik ska avlägga yrkeshögskoleexamen inom hälsovård och det sociala området och studierna ska innefatta minst 60 studiepoäng inriktade på småbarns- och socialpedagogik. Vidare står det i samma proposition (2018, s. 33) att socionomer inom småbarnspedagogik erhåller genom sin behörighet en kompetens om servicesystemet för barn och familjer som kan komma väl till pass inom den småbarnspedagogiska verksamheten. Till socionom kan du studera vid Novia i Vasa eller Åbo och vid Arcada i Helsingfors (Studentum, u.å.2.).

För att arbeta som barnskötare inom småbarnspedagogik ska man ha grundexamen i pedagogisk verksamhet och handledning, grundexamen inom hälsovård och det sociala området som är lämplig eller någon annan motsvarande examen innehållande vård, fostran och undervisning av barn (*Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om småbarnspedagogik,* 2018, s. 34). På

hemsidan för *Allmänt kommunalt tjänste- och arbetskollektivavta*l (AKTA, 2018–2019) beskrivs barnskötarnas uppgift i huvudsak vara vård- och omsorgsuppgifter.

5. Arbetsförhållanden för lärare inom småbarnspedagogik och bristen på behörig personal inom småbarnspedagogik

I detta kapitel presenteras arbetsförhållande för en lärare inom småbarnspedagogik. Inom småbarnspedagogisk verksamhet arbetar nästan bara kvinnor, vilket inledningsvis beskrivs och därefter presenteras forskning kring att öka män inom småbarnspedagogisk verksamhet. Arbetsförhållanden presenteras utgående från kollektivavtal, vad som kommit fram i *Utbildningssektorns arbetslivsbarometer* som Oaj sammanställde 2017 samt undersökningar som gjort inom området. Som en konklusion av de rådande arbetsförhållandena beskrivs statistik och tidigare forskning kring bristen på lärare inom småbarnspedagogik.

5.1. Småbarnspedagogiken ur ett genusperspektiv

Yrken inom småbarnspedagogisk verksamhet är väldigt kvinnodominerade och kan i folkmun kallas ett typiskt kvinnoyrke. I denna avhandling behövs därför en bild av hur det på fältet ser ut ur ett genusperspektiv, såväl ur ett historiskt som nutidsperspektiv. En koppling mellan ungdomars val av yrken och varför pojkar mer sällan väljer studier inom småbarnspedagogik lyfts också ur ett genusperspektiv.

Tidigare i denna avhandling har småbarnspedagogikens historia i Finland beskrivits inom *Utbildningen till lärare inom småbarnspedagogik* (2.2.). I den beskrivningen kan en tydlig dominas av kvinnor skönjas och att dagvården fick sin början i ett behov av tillsyn till barn vars föräldrar behövde ut i arbetslivet. Ser man till hur det historiskt sett ut i exempelvis Sverige, kan flera likheter skönjas. Där startades de första småbarnsinstitutionerna i mitten av 1800-talet för fattiga barn, vars mödrar behövde arbeta och dessa institutioner leddes oftast av diakonissor eller kvinnor med erfarenhet av barnavård (Sagerberg & Österman Eriksson 2019, s. 14). Likt historien i Finland var det också två kvinnor i Sverige, systrarna Ellen och Maria Moberg, som var initiativtagare till att den första barnträdgården i Sverige startades 1899 (Sagerberg & Österman Eriksson 2019, s. 16).
Ser man till vilka benämningar som historiskt hittas om lärare inom småbarnspedagogiken finns tydliga kopplingar till kvinnor. Olika benämningar genom tiderna har exempelvis varit: ledarinnor och lärarinnor (Granbom, 2011, s. 25), uppfostrarinnor och barnträdgårdsledarinnor (Sagerberg & Österman Eriksson 2019, s. 14; 17), barnträdgårdsuppfostrarinnor (Sjöberg, 2007, s. 10) och barnträdgårdslärarinnor (Träisk, 2018). Att yrket lärare inom småbarnspedagogik historiskt sett därför har en tydlig koppling till ett kvinnoyrke är kanske inte så konstigt.

I tiderna då småbarnspedagogiken formades ansågs inte intellektuellt och teoretiskt arbete passa för kvinnor, istället ansågs kvinnor vara moraliskt lämpliga och starka, vilket i sin tur ledde till att kvinnor ansågs bäst lämpade för arbete i barnträdgårdar (Granbom, 2011, s. 25). Idag används inte längre benämningen barnträdgårdar, utan daghem eller i talmun dagis. Eftersom kvinnor ansågs bäst lämpade för yrket tillskrevs det också benämningen ”kvinnoyrke”, vilket ännu lever kvar och är idag en fråga som engagerar branschfolk för att få bort och istället höja yrkets professionella status (Granbom, 2011, s. 26). Från att de första barnträdgårdarna upprättades fram till dagens småbarnspedagogik har det skett en stor förändring i såväl barnsyn som kvinnosyn och jämställdhetssyn (Granbom, 2011, s. 28). Ser man tillbaka några generationer var utbildningsmöjligheterna helt olika för pojkar och flickor, vilket det inte är idag, men trots det inriktar sig ofta pojkar och flickor på olika områden menar Fransson och Lindh (2004, s. 45). Författarna beskriver vidare att det är vanligt att flickor som är matematiskt begåvade och pojkar som är verbalt begåvade väljer sina utbildningar utgående från könsrelaterade förväntningar istället för att vara öppen för möjligheter i ett större perspektiv.

Onnismaa (2017, s. 6) lyfter fram statistik från 2012 som visar att andelen kvinnor som arbetar inom småbarnspedagogisk verksamhet vid olika enheter varierar mellan 93,7 %–99,9 %. I Institutet för hälsa och välfärds statistikrapport (2014, Bilagetabell 1) framkommer det att 97,8 % av de som arbetar inom småbarnspedagogik är kvinnor. Ur ett jämställdhetsperspektiv kan man se att kvinnor ökar inom olika mansdominerande branscher men en ökning av män inom traditionella kvinnoområden har enligt rapporten *Statsrådets redogörelse om jämställdheten mellan kvinnor och män* (Social- och hälsovårdsministeriet, 2010, s. 18) inte skett. Pojkar tenderar dessutom oftare att göra utbildnings- och yrkesval relaterade till hög status och lön (Fransson & Lindh, 2004, s. 45).

Löfström (2005, s. 57) diskutera att en uppdelning efter kön på arbetsmarknaden inte behöver betyda att män och kvinnor arbetar med sådant som de inte vill och de flesta svarar att de gjort yrkesval utgående från egna intressen. Trots att intressen ofta lyfts fram som en utgångspunkt i yrkesvalet finns det andra omständigheter, som vad som är faktiskt är möjligt att jobba med på orten och behovet i samhället menar Löfström (2005, s. 57–58). Författaren fortsätter att lyfta fram att yrkesval indirekt påverkas av olika förställningar som finns i samhället och det historiskt perspektivet. Löfström (2005, s. 58) beskriver det rådande genussamhället i ett historiskt perspektiv och ett nutids perspektiv på följande sätt:

> Vi skrattar t ex idag gott då vi hör om den upprördhet som den första kvinnliga nyhetsuppläsaren i radio orsakade i början av 1940-talet men är samtidigt många gånger omedvetna om de attityder vi själva demonstrerar när vi idag uttalar oss, medvetet eller omedvetet, om lämpligheten av män i omsorgsarbete och kvinnor i bilverkstaden eller på vd-stolen.

Vidare fortsätter Löfström (2005, s. 59) påpeka att fokus hittills framförallt har legat på att få flickor och kvinnor att arbeta inom mera mansdominerande arbeten. Löfström menar dock för att ett genombrott i jämställdheten på arbetsmarknaden ska ske, behöver fokus specifikt läggas på att pojkars och mäns intresse för kvinnodominerande yrken ökar.

Som statistiken här ovan visar, är män som arbetar inom småbarnspedagogisk verksamhet inte så vanliga. Heikkilä (2018; 2019) har i några studier diskuterat män inom småbarnspedagogisk verksamhet och hur man kan få fler män att arbeta inom området. Heikkilä lyfter fram att bristen av män inom småbarnspedagogisk verksamhet kan ses som problematiskt ur det perspektivet att de utgör en klar minoritet i arbetet (2019, s. 134) och att män själva inte vill pekas ut som en separat och specifik grupp utan räknas som barnens pedagoger i allmänhet (2019, s. 147). Många småbarnspedagogiska enheter vill anställa män till sin verksamhet (2019, s. 134). Heikkilä (2019, s. 148) menar dock att organisationer som vill anställa fler män borde problematisera detta inom teamet för att förutfattade meningar om män som jobbar inom småbarnspedagogisk verksamhet ska elimineras och istället då kunna välkomna män på samma sätt som vilken pedagog som helst. Att normalisera män inom småbarnspedagogisk verksamhet skulle alltså vara viktigt menar Heikkilä (2019, s. 147). Heikkilä (2019, s. 135) beskriver att en tidigare regering i Sverige har lyft fram obalansen mellan könen hos personal som jobbar inom småbarnspedagogisk verksamhet. Det ansågs ligga en indirekt könsdiskriminering i grunden som behöver försvinna då män inte anses fritt kunna välja att jobba inom småbarnspedagogisk verksamhet på grund av stereotypa antaganden (Heikkilä, 2019, s. 135). Genom att minska på obalansen mellan kvinnor och män kunde småbarnspedagogiken bli en arbetsplats som bidrar till att sprida en jämställdhets uppfattning i samhället (Heikkilä, 2019, s. 135).

För att lämna uppfattningen om att män har något speciellt att bidra med i verksamheten och istället få daghem där fler män jobbar och ses som en pedagogisk resurs som bidrar till daghemmets kvalitet behövs ny kunskap och organisation (Heikkilä , s. 1465; Heikkilä 2019, s. 147). Heikkilä (2019, s. 147) lyfter fram att: ”*Kunskap om kön, jämlikhet och förskolans uppgift kan förändra villkoren för*

män på deras arbetsplatser och hur starkt minoritetspositionen "att vara man" känns och upplevs.”. Heikkilä (2018, s. 1465) menar att det är av stor vikt att det finns en ledningsgrupp och inom organisationen en arbetsgrupp som tycker att det är viktigt och jobbar för att öka antalet män som jobbar inom småbarnspedagogiken.

För att få fler män som jobbar inom småbarnspedagogisk verksamhet handlar det enligt Heikkilä (2019, s. 147) om att ändra på strukturer, vilket varken går snabbt eller är lätt. Heikkilä fortsätter med att förklara att det krävs långsiktiga strategier med tydliga mål som genomförs i en interaktion mellan både lokala som nationella aktörer. Såväl tid som resurser är viktiga i ett arbete med att försöka rekrytera fler män inom småbarnspedagogiken och även om det framförallt borde vara en lokal arbetsgrupp som för frågan framåt, kan politiska beslut bidra med att snabbare framsteg görs (Heikkilä, 2018, s. 1464). Heikkilä (2019, s. 142) lyfter fram att information till högstadieelever kunde ges eller att inbjudningar görs till personer som föreläser och diskuterar med elever om ämnen som kön inom småbarnspedagogiken, detta för att elever ska få strategier och för att normalisera att män kan jobba inom småbarnspedagogisk verksamhet. Samarbete mellan universitet och det småbarnspedagogiska fältet kunde vara viktigt och genomföras så att manliga studerande får träffa män som jobbar inom småbarnspedagogisk verksamhet för att på så vis få en förebild (Heikkilä, s. 142-143). Heikkilä (2019, s. 142) lyfter också fram att det kan vara fördelaktigt att utveckla nya processer kring att få utdrag från brottsregistret och att ordna utbildningar kring normer inom småbarnspedagogiken som ett led i att jobba för att fler män i framtiden arbetar inom småbarnspedagogisk verksamhet.

5.2. Arbetsförhållanden för lärare inom småbarnspedagogik

I början av 2020 inledde kommunsektorn avtalsförhandlingar (Kommunarbetsgivarna, 2020). De gällande avtalen gick ut 31.3.2020 och förhandlingarna innefattade avtal om löner, arbetstider och andra anställningsvillkor (Kommunarbetsgivarna, 2020). Våren 2020 utbröt Corona-pandemin som satte Finland och övriga världen i ett läge som tidigare inte har skådats i moderna historia. Pandemin försvårade avhandlingarna och de gällande avtalen hann gå ut innan man 28.5.2020 enades om nya avtal (OAJ, 2020). För lärare inom småbarnspedagogik var denna förhandling historisk då lärarna och speciallärarna inom småbarnspedagogik samt daghemsföreståndarna överförs från det allmänna kommunala AKTA-avtalet till undervisningssektorns UKTA-avtal från 1.9.2021, AKTA-avtalet tillämpas dock ända fram till 31.12.2022 om andra överenskommelser inte görs (OAJ, 2020).

Enligt det nya avtalet slopas de timmar som konkurrenskraftsavtalet tidigare förde med sig och från 31.8.2020 blev veckoarbetstiden 38 timmar och 15 minuter (OAJ, 2020). För lärare inom småbarnspedagogik står det att ungefär 13 procent av arbetstiden fortsättningsvis ska vara reserverad för planering, utveckling och utvärdering utanför barngruppen samt för uppgörandet av barnets plan för småbarnspedagogik/plan för barnets lärande i förskolan (OAJ, 2020). Som behörig lärare och daghemsföreståndare inom småbarnspedagogik har man fortsättningsvis enligt det nya avtalet rätt till fem extra lediga dagar per år (OAJ, 2020). Vad UKTA-avtalet till fullo kommer att innebära för lärare inom småbarnspedagogik står i skrivande stund inte klart.

Utbildningssektorns arbetslivsbarometer, som OAJ sammanställde 2017, kartlade välbefinnande i arbete, arbetsförhållande och trygghet. Kartläggningen innefattade också lärare och chefer inom småbarnspedagogik. I barometern framkom en upplevelse om ökad arbetsmängd, mobbning och våld på arbetsplatsen, arbetsrelaterad stress och en försämrad arbetstillfredställelse (OAJ, 2017). Det framkom också att ett gott ledarskap är viktigt för välbefinnande på arbetsplatsen. Enligt barometern var lärare inom småbarnspedagogiken en yrkesgrupp där upplevelsen av för mycket arbete förekom i stor utsträckning. Nästan en tredjedel av de svarandena inom småbarnspedagogiken menar att de upplever osakligt bemötande eller mobbning på arbetsplatsen. Upplevelse av våld, framförallt förorsakat av barn, är också något som enligt barometern förekommer inom småbarnspedagiken. Inom utbildningssektorn anses arbetsstressen i högre grad än i övriga branscher utgöra ett problem hos arbetstagarna. Hela 45 % av de svarande från den småbarnspedagogiska sektorn har svarat att de väldigt ofta eller ofta upplever arbetsrelaterad stress. Barometern visar att ledarskapet är centralt i frågor gällande personalens välbefinnande i arbetet. Det framkommer att ledarskapet påverkar allt från hur man klarar av arbetsuppgifter, hur tillfredsställd man känner sig, hur inspirerad man är i arbetet, om man känner såväl arbetsglädje eller arbetsstress samt att samarbetet på arbetsplatsen fungerar.

I en Pro-gradu avhandling av Forsius (2018) undersöks finländsk daghemspersonal (lärare, socionomer och barnskötare inom småbarnspedagogik) ur ett sammanhang som kan kopplas till arbetsförhållanden och kan därför tänkas ge en bild av hur de som arbetar inom småbarnspedagogisk verksamhet upplever sitt arbete. Den kvantitativa undersökningen besvarades av 545 personer: 128 lärare inom småbarnspedagogik, 250 socionomer inom småbarnspedagogik, 128 barnskötare inom småbarnspedagogik samt 39 personer med annan utbildning och har i undersökningen kodats som *”saknar värde”* (s. 54).

I Forsius avhandling (2018, s. 57) framkommer arbetsrelaterade faktorer som arbetsbörda, arbetsrelaterade emotionella krav, inflytande och delaktighet samt relationen till kolleger och förman. Undersökningen (Forsius, 2018, s. 58) visar att personalen upplever relativ hög arbetsbörda och lärarna inom småbarnspedagogik är de som allra mest upplever detta. Resultaten visar vidare att alla yrkesgrupper upplever arbetet som emotionellt krävande men det finns enligt avhandlingen en signifikant skillnad som visar att lärare och socionomer inom småbarnspedagogik i högre grad än barnskötare upplever att arbetet ställer höga krav på dem. Att samarbeta med vårdnadshavare är det som enligt undersökningen är en av orsakerna till att arbetet upplevs som emotionellt krävande samt att detta samarbetet väcker svårhanterliga känslor (Forsius, 2018, s. 65). Relationen till kollegor och förmän beskrivs varierande av deltagarna i undersökningen. En del lyfter fram kollegor som orsak till att man bättre orkar med belastningarna i arbetet medan andra i sin tur anser kollegor som en stor belastning (Forsius, 2018, s. 60). Det som ansågs försvåra arbetssituationen var till exempel oklara eller orättvisa arbetsfördelningar, olika åsikter gällande verksamhetens syfte samt utmanande teamarbete (Forsius, 2018, s. 66). Hur personalen ser på ledarskapet är i undersökningen inte entydigt. En del anser att ledarskapet är stöttande, handledande och att alla i arbetsgemenskapen blir lika behandlad, medan andra lyfter fram avsaknaden av ledarskap, inkompetenta ledare, ledare som favoriserar eller inte tar ansvar för ledarskapet (Forsius, 2018, s. 61).

Undersökningen av Forsius (2018, s. 62–63) visar oroväckande höga siffror, 53,4 %, på att personalen har planer på att byta bransch. Här finns det också en signifikant skillnad som visar att lärare inom småbarnspedagogik är de som överväger branschbyte mest av alla tre yrkesgrupperna. En förklaring till att så många överväger branschbyte kan enligt undersökningen bero på att barngrupperna anses vara för stora i relation till för få vuxna, vilket i sin tur leder till att arbetsbördan blir övermäktig (Forsius, 2018, s. 64). I undersökningen framkommer som positivt inslag att de som jobbar inom småbarnspedagogisk verksamhet är engagerade i sitt arbete och att den starkaste motivationsfaktorn i arbetet är barnen (Forsius, 2018, s. 67).

Det finns antaganden om att många nyutbildade lärare inom småbarnspedagogik lämnar branschen inom de första arbetsåren, men det finns lite forskning på området. Kantonen med flera (2020) har dock gjort en studie på studerande till lärare inom småbarnspedagogik som snart kommer att examineras. I en undersökningen framkom att 62,8 % tror att de kommer att jobba kvar inom yrket fem år eller längre (Kantonen et al., 2020, s. 283). Så många som 32,8 % är osäkra på hur länge de kommer att jobba som lärare inom småbarnspedagogik och 4,5 % har svarat att de helt och hållet vill lämna branschen. Det framkommer också att om resurserna inom yrket förbättrades, skulle

attraktionskraften för yrket öka (Kantonen et al., 2020, s. 285). Även denna undersökningen lyfter fram ledarskapet. Ledarskapet anses väldigt viktigt för ett gott arbetsklimat och de blivande lärarna inom småbarnspedagogik är oroliga för att de inte ska få tillräcklig mycket stöd av chefen (Kantonen et al., 2020, s. 285). Upplevelse av en möjlighet att kunna utvecklas i arbetet anses enligt undersökningens resultat vara viktigt, likaså att tro på sitt eget yrkeskunnande (Kantonen et al., 2020, s. 284). Sammanfattningsvis visar resultaten att viljan till att jobba som lärare inom småbarnspedagogik har ett positivt samband med om man har arbetserfarenheter av branschen innan universitetsstudierna, att man känner att man får arbetskompetens under utbildningen och att studerandena upplever att samhället värdesätter deras yrke (Kantonen et al., 2020, s. 265). Undersökningens resultat stöds av vad som ungdomsbarometern 2019 visar (se kapitel 4).

Faktorer som i tidigare forskning och teorier lyfts fram, kommer också fram på fältet. Under webbinariet ”*Småbarnspedagogik på svenska i huvudstadsregionen*” 04.06.2020 ställdes via det interaktiva presentations och mötesverktyget Mentimeter frågan *Hur kunde personalsituationen förbättras?* till deltagarna (Grönqvist, 2020). Nedan presenteras vad sakkunniga och branschfolk på fältet lyfte fram i Mentimeter för att förbättra arbetsförhållanden inom och för att höja statusen för småbarnspedagogiken. Högre lön var en av de vanligaste kommentarerna om hur man skulle få mera arbetstagare inom småbarnspedagogiken. Att satsa på och förbättra ledarskapet lyftes också fram som en viktig aspekt. Utbildning lyftes ur olika synvinklar genom följande förslag: fler utbildningsplatser, att kunna studera inom ramen för arbete, via läroavtal och ett förbättrat samarbete mellan olika utbildningsanordnare. Det framkom också att man borde satsa på fler personalfördelar och behörighetstillägg. Även förbättrade arbetsförhållanden som mindre barngrupper, ändamålsenliga arbetsutrymmen, lockande arbetstider och tid för planering framkom. Slutligen framkom ur olika synvinklar att man borde satsa på att höja statusen och attraktiviteten för branschen, att lyfta de positiva aspekterna kring arbetet, att satsa på en god värdegrund för den småbarnspedagogiska verksamheten.

5.3. Bristen på behörig personal inom småbarnspedagogiken

I *Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om småbarnspedagogik* (Kulturutskottet, 2018, s. 11) står det att det idag finns ungefär 14 000 behöriga lärare och socionomer inom småbarnspedagogiken i Finland. Då den nya lagen med den förändrade personalstrukturen fullt ut träder i kraft från år 2030 behövs det uppskattningsvis 18 000 personer för att tillsätta alla befattningar. Om man räknar med kommande pensioneringar, karriärbyten och det ökade behovet av fler lärare inom småbarnspedagogik i och med lagförändringen, behövs enligt propositionen

studieplatser för nya studerande till pedagogie kandidatutbildningen höjas till 1000 studieplatser. Denna höjning på studieplatser ska göras under åren 2018–2021 (år 2017 var antalet antagna studerande 658). Av de 1000 antagna borde 80 % examineras för att det ska finnas tillräckligt med behöriga lärare inom småbarnspedagogik år 2030 (Kulturutskottet, 2018, s. 11).

Tidigare forsknings om bristen på lärare inom småbarnspedagogik kan delvis lyftas ur en rapport från Sydkustens landskapsförbund. Rapporten visar hur behörighetsgraden av lärare inom småbarnspedagogik ser ut på fältet och i vilka regioner det råder brist på behörig personal. Sydkustens landskapsförbund grundades 1998 och har sedan dess bland annat kartlagt daghemspersonalens behörighet. I början låg fokus för kartläggningarna endast på huvudstadsregionens kommuner, men numera omfattar Sydkustens undersökningar hela Svenskfinland (Österberg, 2019, s. 3).

I 2019 års rapport från Sydkusten angående behörighetsgraden för småbarnspedagogiken i Svenskfinland framkommer hur utvecklingen från 2011 (då fanns inte Österbotten med i undersökningen), 2015 och 2019 sett ut. Rapporten presenterar både utvecklingen och den rådande situationen av tillgången till behöriga lärare inom småbarnspedagogik och barnskötare inom småbarnspedagogik på fältet (Österberg, 2019, s. 8). Denna avhandling fokuserar på det som framkommit om lärare inom småbarnspedagogik.

Sydkustens rapport visar att det råder en stor skillnad mellan regionerna i Svenskfinland i hur personalsituationen ser ut (Österberg, 2019, s. 5). I Egentliga Finland, Västra Nyland och Österbotten anses personalsituationen vara mycket god. Bristen på behöriga lärare inom småbarnspedagogik varierar i dessa regioner mellan 2,9 % – 6,2 %, totalt 25 obehöriga av 528 befattningar. I Huvudstadsregionen och Östra Nyland är bristen på behörig personal som störst i dagsläget, med ett rådande läge på 20,3 % obehöriga lärare inom småbarnspedagogik.

Enligt Sydkustens rapport så har tillgången på behörig personal överlag förbättrats från 2015 till 2019 (Österberg, 2019, 8). Resultaten visar att såväl Västra Nyland, Huvudstadsregionen som i Österbotten har kunnat minska på andelen obehörig personal mellan undersökningsperioden från 2015 till 2019. I Egentliga Finland och Östra Nyland har dock graden av obehörig personal ökat under samma tid. Trots en minskning på obehörig personal i huvudstadsregionen från 2015 till 2019 är bristen på behörig personal omfattande och den rådande situationen har hållit i sig i över 15 år (Österberg, 2019, 22).

I rapporten står vidare att läsa att insikten om den rådande bristen på behörig personal inom småbarnspedagogiken finns hos yrkeshfolket men tyvärr har yrkeshfolket en liten påverkningsmöjlighet för att förbättra läget (Österberg, 2019, s. 22). Det som efterlyses av yrkesfolket är en tydlig handlingsplan för hur bristen på behörig personal ska lösas. I handlingsplanen anses det att det borde framkomma hur man kan öka de ungas intresse för att börja studera och arbeta inom småbarnspedagogik och hur yrken inom den småbarnspedagogiska verksamheten kunde bli mer attraktiva.

I tidningen *Läraren* (5/2020) står det att regeringsprogrammet har fastslagits att en utredning om den finlandssvenska utbildningsstigen, från småbarnspedagogik upp till högskolenivå, ska göras under 2020 (Fagerholm, 2020). I artikeln framkommer att en helhetsbild av finlandssvensk utbildning saknas. Undervisningsminister Li Andersson lyfter i artikeln upp bristen på svenskspråkig personal inom småbarnspedagogiken som en viktig faktor att titta närmare på. Enligt Forsius avhandling (2018, s. 58) om daghemspersonalens arbetsengagemang är personalen som medverkat i undersökningen väldigt överens om att det råder en brist på behörig personal på fältet. Resultaten visar att 80,3 % tycker att det finns personalbrister och i de öppna svaren från undersökningen är personalbristen ett genomgående tema. Personalbristen på fältet läggs i de öppna svaren fram som en orsak till att en hög arbetsbörda upplevs. Enligt Finlands närvårdar- och primärvårdarförbund, SUPER, (Kujala, 2019) skulle bättre lön och arbetsförhållanden medföra att intresset för att studera inom småbarnspedagogiska branschen förbättras och att de som redan jobbar inom branschen skulle stanna kvar.

I en rapport från 2010 om utredningen kring planeringsarbetet med en ny utbildning för lärare inom småbarnspedagogik i Helsingfors framkommer det att OAJ förutspår att bristen på behöriga lärare inom småbarnspedagogik kommer att förvärras eftersom behovet på dagvårdsplatser ökar och många lärare inom småbarnspedagogik går småningom i pension (Harju-Luukkainen et al., 2010, s. 9). Rapporten lyfter fram att målet med den nya utbildningen i Helsingfors är att försöka råda bot på den stora bristen på behöriga lärare inom småbarnspedagogik, speciellt i huvudstadsregionen (Harju-Luukkainen et al., 2010, s. 21). Harju-Luukkainen med flera (2010, s. 21) menar att det, för att utbilda fler lärare inom småbarnspedagogik och behålla de som redan jobbar, behövs gemensam vilja, utvärdering, olika projekt och samarbete. Rapporten av Harju-Luukkainen med flera (2010, s. 21) påvisar att följande punkter är viktiga att samarbeta kring i framtiden:

- ”*utbilda flera barnträdgårdslärare och utveckla en permanent utbildning i södra Finland*

- *ordna årliga samarbetsmöten med utbildningsanordnare, dagvårdsansvariga och personer med intresse för frågan*
- *följa med den existerande situationen inom dagvården*
- *arbeta kring studentrekrytering och höja utbildningens attraktivitet*
- *göra en öppen och genomskinlig planering av utbildningshelheterna*
- *möjliggöra flexibel studiegång för både socionomstuderande och barnträdgårdslärare*
- *utnyttja de finlandssvenska lärarresurserna (bl.a. personalen) och garantera en svenskspråkig barnträd- gårdslärarutbildning*
- *planera och genomföra framtida utbildningsprojekt som överskrider institutionella gränser.*"

Det är inte bara i Finland som bristen på behörig personal inom småbarnspedagogisk verksamhet är ett faktum. Internationellt sett verkar behovet av personal inom småbarnspedagogisk verksamhet också vara ett faktum. I Australien skriver utbildningsanordnare Amazing på sin hemsida att man är garanterad jobb inom branschen (Amazing, 2020). Vidare står det att arbete inom småbarnspedagogisk verksamhet är ett av de mest efterfrågade på fältet. Enligt högskolan Herzing visar en rapport från den Kanadensiska regeringen en stor efterfrågan på yrken inom småbarnspedagogiken och efterfrågan väntas stå sig i tio år (Herzing College, 2021). I Finland har det tidigare varit vanligt att anställa behöriga lärare inom småbarnspedagogik från Sverige, men idag är också bristen på behörig personal extremt stor i Sverige (Harju-Luukkainen et al., 2010, s. 10). Sett till Sverige så skriver Ignerus (2019, s. 8-9) att daghemsmiljön är en av de farligast på arbetsmarknaden på grund av stress, då det blir allt svårare att locka nya studerande till utbildning inom området och att de som redan jobbar väljer att sluta på grund av personalbrist och en känsla av otillräcklighet. Då en mätning 2018 gjordes av arbetsförmedlingen visade resultatet att bristen på lärare inom småbarnspedagogik (i Sverige förskollärare) är extrem, så pass att det är den yrkesgrupp där det råder störst brist i hela Sverige (Ignerus, 2019, s. 8). I Sverige lyfts bland annat större barngrupper fram som en av orsakerna (Ignerus, 2019, s. 9). Mats Olsson, som är lärarutbildare vid Malmö universitet, menar att antalet studenter som söker sig till utbildningen nästintill har halverat på fem år och som orsaker lyfter han fram att yrket lärare inom småbarnspedagogik har blivit mycket mer byråkratiskt och att utbildningen är hårt akademiserad (Ignerus, 2019, s. 9). Som förslag till lösning anses det vara centralt att visa att småbarnspedagogisk verksamhet och lärare inom småbarnspedagogik är viktiga i samhället och senior professor Ingegerd Tallberg vid Malmö universitet tror att det krävs politisk satsning för att locka fler yrkesutövare (Ignerus, 2019, s. 9). Det är viktigt att förstå att det inte blir någon pedagogisk verksamhet utan lärare och att forskning visar

på att det går att dra paralleller mellan fler lärare inom småbarnspedagogik och verksamhetens kvalitet, menar Ingegerd Tallberg (Ignerus, 2019, s. 9).

Utgående från ovanstående och det som tidigare lyfts fram är bristen på behörig personal inom småbarnspedagogik ett faktum. Vad orsaken är och vad som lyfts fram som lösningar på problemet har nyligen Lina Laurent (2020) lyft fram i sin rapport: *En inblick i bristen på behörig personal inom den svenska småbarnspedagogiken i huvudstadsregionen*. Då det inte endast råder brist på behörig personal i huvudstadsregionen kan rapportens ses som riktgivande för hur bristen kunde lösas för hela Svenskfinland. Ovan har beskrivit att det även är brist på behörig personal såväl i Sverige som internationellt och Mia Heikkilä, biträdande professor vid Åbo Akademi, förtydligar att bristen på behöriga lärare och barnskötare inom småbarnspedagogik är ett internationellt fenomen (Laurent, 2020, s. 40). Heikkilä menar att fenomenet i Finland har ett samband med strukturförändringen som skett inom den småbarnspedagogiska verksamheten, så som: att utbildningen till lärare inom småbarnspedagogik blev en universitetsutbildning (1995), att dagvårdslagen som ledde till att alla barn har rätt till subjektiv rätt dagvård (2015) och lagen om småbarnspedagogik (2018) kom, samt implementeringen av det nationella styrdokumentet *Grunderna för planen om småbarnspedagogik* (Laurent, 2020, s. 63). Mirjam Kalland, Helsingfors universitet, menar att det behövs ändringar på flera plan för att öka den småbarnspedagogiska branschens attraktivitet, exempelvis behövs goda arbetsförhållanden och verksamhetsmiljöer, likaså behöver utbildningen utvecklas (Laurent, 2020, s. 63). Kalland menar vidare att lönen har en betydelse, ett viktigt jobb borde värdesättas i pengar och den påverkar branschens attraktionskraft samt branschens status men också möjlighet att försörja sig och även ekonomiska möjligheter till att vidareutbilda sig (Laurent, 2020, s. 64). I rapporten lyfter Pia Sundell, verksamhetsledare för barnskyddsorganisationen Barnavårdsföreningen, fram att det behövs en attitydförändring i samhället och att beslutsfattare har ett stort ansvar att axla i denna fråga (Laurent, 2020, s. 67). Konkreta resultat på lösningar på den rådande bristen som i rapporten framkommer är: ”*Flexibla studiemöjligheter, smidiga studieövergångar och möjligheter till att studera vid sidan av arbetet*” (Laurent, 2020, s. 93). Det som också lyfts i rapporten är att den mediabevakning som rör småbarnspedagogiken nästan alltid förmedlar en negativ bild vilket påverkar branschen negativt. Istället borde det rapporteras om positiva nyheter, ny forskning och verksamheten på fältet utgående från *Grunderna för planen för småbarnspedagogik* (Laurent, 2020, s. 108). Utbildningsanordnare borde också bli synligare för eventuella nya studerande genom information och samarbete till skolor med potentiella studerande (Laurent, 2020, s. 111).

6. Metod och genomförande

I detta kapitel redogörs för metod, genomförande, tillförlitlighet och giltighet samt etiken kring undersökningen. Undersökningen är kvalitativ, ansatsen är diskursanalys och metoden är en elektronisk kvalitativ enkät med öppna svarsalternativ. Undersökningen riktar sig till abiturienter. I detta kapitel omnämns abiturienter parallellt med respondenter. Respondenter betyder i forskningssammanhang de som svarar på enkäter (Paloma, 2019). Kapitlet avslutas med ett avsnitt som beskriver undersöknings- och analysprocessen och lägger en grund för avhandlingens resultatredovisning.

6.1. Kvalitativ forskning

Ordet kvalitativ kommer från latin och betyder beskaffenhet, egenskap eller sort (Larsson, 2005, s. 2). En kvalitativ metod beskrivs som systematiskt inhämtad kunskap om hur man går tillväga för att åskådliggöra fenomen (Larsson, 2005, s. 2). Enligt Åsberg (2001, s. 270) finns det inget som kvalitativa eller kvantitativa metoder. Han menar att det val vi gör i fråga om kvalitativ eller kvantitativ forskning handlar om egenskapen hos det fenomen vi vill studera. Alltså att de data vi samlar in kan vara kvalitativa (ord) eller kvantitativa (siffror). Trots detta beskrivs ofta forskning och metoder som antingen kvalitativa eller kvantitativa. Kvalitativa metoder kan sägas lyfta fram insikter och söker förståelse medan kvantitativa metoder lyfter fram översikter och söker förklaringar (Tjora, 2010, s. 19). Något förenklat skulle man enligt Trost (2012, s. 18) kunna säga att en studie är kvantitativ om man använder sig av siffror och matematiska begrepp medan en studie är kvalitativ om den undviker sådana jämförelser. Trost (2005, s. 14) menar att man i kvalitativa studier är intresserad av att försöka förstå hur människor tänker och handlar. Han beskriver att forskare i kvalitativa studier försöker hitta mönster i människors sätt att vara och att studierna lägger fram tolkningar och förståelse för människors uppfattningar eller handlingar. Alvesson och Sköldberg (2008, s. 17) menar att det karakteristiska för kvalitativ forskning är att den utgår från subjektiviteten som kommer fram och att man tar tillvara mångfalden av erfarenheter som finns i undersökningen. Jag avser att konstruera vad abiturienter i text (enkätsvar) beskriver och synliggör, min studie är därför av kvalitativ karaktär.

Inom forskning beskrivs induktiv, deduktiv och abduktiv ansats. Induktion utgår från enskilda fall, erfarenheter och verkligheten och man drar sedan paralleller som anses generellt giltiga (Alvesson & Sköldberg, 2008, s. 54). Deduktion utgår tvärtom från teorier för att förklara enskilda fall (Alvesson & Sköldberg, 2008, s. 55). Abduktion har drag av både induktion och deduktion då det pendlar mellan

både teori och enskilda fall (Alvesson & Sköldberg, 2008, s. 55). Jacobsson (u.å., s. 1) beskriver en abduktiv ansats på följande sätt:

> Abduktion rymmer kunskapsfilosofiska teorier om människan, verkligheten och relationen dem emellan, men är också en forskningsmetod som bygger på att upptäcka det oväntade, stämma av det mot befintlig kunskap, skapa ny förståelse som sedan prövas genom nya iakttagelser i en levande och ständigt pågående process.

Inom den abduktiva ansatsen bedöms inte forskaren neutral utan forskarens tidigare erfarenheter tas tillvara (Jacobsson, u.å., s. 1). Min arbetserfarenhet på över tio år kommer att speglas i min tolkning och analys, likaså kommer teoribakgrunden som finns i denna avhandling att färga forskningen och därför anser jag att min forskning präglas av en abduktiv ansats. Jag ser mig inte som en utomstående person i min avhandling, utan som en del av den. Samtidigt tänker jag att en pendling mellan det insamlade materialet och tidigare forskning lägger grunden för min analys. Tjora (2010, s. 137) skriver i sin tur om en stegvis deduktiv induktiv metod (SDI), vilket jag tolkar som en motsvarighet till en abduktiv metod, då den beskrivs som en pendling mellan att utgå från insamlade data mot teori och igen från teori mot det empiriska materialet. Detta stöder min tanke om hur jag tog mig an mitt insamlade material.

Vid analys i kvalitativa undersökningar är målet att den som läser ska få en större förståelse av det fenomen som undersökts, utan att för den skull själv ha gått igenom alla data som ligger till grund för undersökningen (Tjora, 2010, s. 137). Tjora (2010, s. 137) menar att det i en kvalitativ analys är nödvändigt att arbeta systematiskt, prioritera tankearbete och att ha en hög känslighet för vad som finns i undersökningsmaterialet. Vidare menar Tjora att det är den kvalitativa analysen som är grunden och den kvalitativa forskningens kärna. Vid en analys behövs en kvalitativ ansats och i min undersökning används diskursanalys. Diskursanalys beskrivs nedan och har även tidigare definierats och beskrivits i kapitlet om avhandlingens teoretiska förhållningssätt (1.3.).

6.2. Diskursanalys

Valet av ansats till syfte och forskningsfråga byggs på definitionen av Bolander och Fejes (2009, s. 81):

> Diskursanalys hjälper oss att förstå språkets roll i hur vi skapar vår verklighet. Det är en analysmetod med vilken vi kan dekonstruera texter för att visa hur dessa både innesluter och utesluter, ofta utan att vi är medveten om det. Diskursanalysen som metodansats

> passar därför bra att använda när du är intresserad av att studera vilka sanningar som skapas om vad som är normalt, och därmed också om vad som är onormalt, eller om vad som tas för givet respektive vad som osynliggörs, genom det sätt som olika företeelser beskrivs i texter eller tal.

Abiturienters skriftliga svar från en enkät kommer i resultatredovisningen att synliggöra hur abiturienter konstruerar lärare inom småbarnspedagogik och enkätsvaren är de skrifter som i denna undersökning analyseras och jämförs i fråga om hur yrket och verksamheten beskrivs. Språket är i allra högsta grad centralt och innefattar eller utesluter detaljer som berör lärare inom småbarnspedagogik och småbarnspedagogisk verksamhet.

Inom diskursanalys finns det flera olika inriktingar. Den diskursanalys som jag riktar in mig på i denna avhandling utgår från Bolander och Fejes (2009, s. 84), med hänvisning till Foucault (1993), en diskursanalys som inriktar sig på hur diskurser är uppbyggda, vad som innesluts och vad som utesluts. I diskursanalysen är det språket som skapar bilder av verkligheten, språket formar världen på olika sätt och i det sammanhang det sägs skapas olika verkligheter om ett fenomen (Bolander & Fejes, 2009, s. 83). I denna avhandling har det funnits ett intresse för att se vilka konstruktioner som har trätt fram genom de svar, språk, som abiturienter använder i sina beskrivningar av lärare inom småbarnspedagogik och den småbarnspedagogiska verksamheten. En diskussion kommer i resultatredovisningen att föras kring vad abiturienterna lyfter fram, utesluter och ger uttryck för gällande lärare inom småbarnspedagogik och småbarnspedagogik verksamhet, för att slutligen beskriva hur finlandssvenska abiturienter konstruerar lärare inom småbarnspedagogik och småbarnspedagogisk verksamhet.

Alvesson och Sköldberg (2008, s. 465) menar att människor konstuerar värden genom sitt språk, att språket kan produceras på ett mångsidigt sätt och det är därför som språket är det väsentliga som studeras i diskursanalys. Diskursanalysen intresserar sig också för olikheter inom materialet och ser det, i motsatts till flera andra ansatser, som betydelsefullt (Alvesson & Sköldberg, 2008, s. 466). Intresset för att hitta likheter i undersökningsmaterialet inom diskursanalys är av vikt då man vill undersöka mönster i språkanvändning (Alvesson & Sköldberg, 2008, s. 466). Avhandlingens intresse ligger i att finna vad abiturienterna innesluter och utesluter i sina beskrivningar för att konstruera lärare inom småbarnspedagogik och småbarnspedagogisk verksamhet. Det finns även ett intresse för att hitta likheter och olikheter i de olika respondenternas svar för att hitta eventuella mönster och samband.

Allt skriftligt material ses inom diskursanalys som något som språkligt beskriver den verklighet det finns inom. Det finns därför enligt diskursanalysen ingen text som är mer rätt än någon annan, all text i sin kontext kan användas inom diskursanalysen (Bolander & Fejes, 2009, s. 85). Inom diskursanalysen ses analys och datainsamling som en helhet (Bolander & Fejes, 2009, s. 84). Detta betyder enligt Bolander och Fejes (2009, s. 85) att i en diskursanalys ser forskaren, genom sitt val av fenomen och typ av texter, vilka typer av sanningar som texterna i fråga för fram. Författarna menar att en slutförd diskursanalys leder till beskrivningar av verkligheten som inom fenomenets kontext får sannings status. Valet av material menar författarna därför baserar sig helt på vilket fenomen forskaren är intresserad av. Inom diskursanalysen kan man studera alla former av tal och skrift, allt från samtal och intervju-transkriptioner till alla andra former av texter (Alvesson & Sköldberg, 2008, s. 464). För att synliggöra hur abiturienter konstruerar lärare inom småbarnspedagogik och småbarnspedagogisk verksamhet har en enkät med öppna frågor utgjort den text, språk, som analyserats. Utgående från svaren från de öppna frågorna analyserades hur de inneslöt och uteslöt olika fenomen som berör lärare inom småbarnspedagogik och småbarnspedagogisk verksamhet. Den egna tolkningen, kopplingar till den teoribakgrund som finns i denna avhandling och ett diskuterande framställningssätt skapar bilder av den verkligheten som abiturienterna konstruera lärare inom småbarnspedagogik och småbarnspedagogisk verksamhet.

Alvesson och Sköldberg (2008, 465) menar att diskursanalysen vill studera variationer i olika yttranden då samma fenomen kan beskrivas på olika sätt. De fortsätter med att förklara att variationen i språkets uppbyggnad är det väsentliga i diskursanalysen, men syftar inte till att dra slutsatser bortom den kontext som texten finns inom. Istället menar de att diskursanalysen är intresserad för att se huruvida det skrivna blir sant, hur de som skrivit texten har fått texten att framstå som trovärdig eller inte. Min undersökning utgår från att synliggöra hur abiturienter genom text konstruerar yrket lärare inom småbarnspedagogik och småbarnspedagogisk verksamhet. Diskursanalys anses därför som en lämplig ansats. En enkät med öppna svarsalternativ anses ge den typ av text som kan analyseras och samtidigt ge abiturienterna en möjlighet att beskriva sina egna uppfattningar om yrket lärare inom småbarnspedagogik och småbarnspedagogisk verksamhet. Trost (2012, s. 76) lyfter fram öppna frågor i enkäter som ett bra sätt att få in nyanserade svar som sedan är mycket användbara vid analysering och tolkning av undersökningar. Nedan beskrivs hur enkäten, som är grunden för analysen, utformades.

6.3. Enkät

Då en undersökning ska göras är det alltid viktigt att reflektera över vilken metod som bästa passar för att få svar på forskningsfrågorna, därtill ska en reflektion över vilken del av befolkningen som ska delta i undersökningen göras (Safdar et al., 2016, s. 1272). Nedan presenteras metod, urval och innehåll i den elektroniska kvalitativa enkät som utgör grunden för undersökningen i denna avhandling. Att hitta specifik tidigare forskning kring enkäter i kvalitativa sammanhang har inte varit så lätt utan enkät-litteratur i allmänhet har studerats. Detta stöds av Braun med flera (2020, s. 1), som menar att det finns väldigt begränsad metod-fokuserad litteratur kring just kvalitativa enkäter. Valet av att använda en elektronisk enkät gjordes för att det ansågs praktiskt i sammanhanget. Braun med flera (2020, s. 3) lyfter fram att fördelar med elektroniska enkäter, som även jag ser som positivt, är att de inte är kostsamma, de kan lätt delegeras till många regioner och på så vis lättare nås av fler deltagare, vilket i sin tur ger en större mångfald i svaren och det ger en rikare insikt i det undersökta fenomenet.

För att ta reda på hur abiturienter konstruerar lärare inom småbarnspedagogik och småbarnspedagogisk verksamhet har jag valt metoden elektronisk kvalitativ enkät, en elektronisk enkät med öppna frågor som sändes till respondenter runt om i Svenskfinland. Mitt val av respondenter är abiturienter. Val av undersökningsområdet utgår från en rapport från Sydkustens landskapsförbund r.f. *Småbarnspedagogiken i Svenskfinland 2019, Kartläggning av personaltillgång och språkförhållanden i svenskspråkiga daghem,* där följande områden ingår: Egentliga Finland, Västra Nyland, Huvudstadsregionen, Östra Nyland och Österbotten. Finlandssvenska abiturienter från ett gymnasium vardera från följande områden har svarat på en enkät.

Den elektroniska enkäten gjordes i E-lomake. Enkäten innehöll öppna frågor med teman som berörde mina forskningsfrågor. Svaren analyserades med hjälp av en diskursanalytisk anasats. En enkät av den typ som ovan beskrivs, kan enligt Braun med flera (2020) kallas elektronisk kvalitativ enkät. Enigt Braun med flera (2020, s. 1) är enkäter mindre vanliga i kvalitativa undersökningar men forskarna anser att elektroniska kvalitativa enkäter är ett bra sätt att samla in kvalitativt data på ett nyanserat och djupgående sätt som ibland till och med kan ge en djupare förståelse av sociala företeelser än andra kvalitativa metoder. Författarna menar vidare att kvalitativa enkäter är lämpliga i sammanhang då diskursanalys används som ansats (Braun et al., 2020, s. 1; 10). Braun med flera (2020, s. 2) skriver att det finns fördelar med att använda elektroniska kvalitativa enkäter för såväl forskaren som respondenterna, härnäst presenteras några av fördelarna och på så vis motivering till val av metod. Elektroniska kvalitativa enkäter tenderar till att ge personliga svar, då respondenterna

känner sig anonyma och inte träffar forskaren i verkligheten (Braun et al., 2020, s. 3). Med tanke på det rådande Corona-läget, som under undersökningen pågick, är det också som Braun med flera (2020, s. 6) skriver, att elektroniska kvalitativa enkäter har fördelen med att man inte behöver resa eller träffas i praktiken och på så vis utgör undersökningen ingen säkerhetsrisk för någon part.

Enligt Trost (2012, s. 9) är det som kännetecknar en enkät och skiljer dem från intervjuer att respondenterna själva skriver ner svaren och att någon intervjuare inte finns med. Ordet enkät härstammar från det franska ordet enquête, vilket betyder rundfråga (Trost, 2012, s. 9). Trost (2012, s. 9) menar att det nu redan etablerade ordet enkät kan sägas betyda *"frågor som besvaras på egen hand."*. Braun med flera (2020, s. 1) beskriver att en kvalitativ enkät består av utvalda frågor, centrerade kring ett specifikt ämne, skapad av en forskare. Respondenterna skriver med egna ord ner sina svar i kvalitativa enkäter, vilket kan anses ge lika innehållsrika och mångsidiga redogörelser som andra kvalitativa datainsamlingsmetoder och det är just detta som är karakteristiskt och intressant för kvalitativ forskning (Braun et al., 2020, s.1). Enkäter med öppna frågor kan fånga abiturienternas egna språk- och terminologi användning (Braun et al., 2020, s. 1), vilket är viktigt inom diskursanalys.

Trost (2012, s. 29) skriver att forskaren i de flesta fall inte kan samla in data från alla medlemmar i den population som ska undersökas, det skulle bli för komplext att samla in enkäter från varje abiturient i Svenskfinland. Jag kunde alltså omöjligt analysera enkätsvar från alla abiturienter i Svenskfinland och behövde därför göra ett urval (Trost, 2012, s. 29). Till skillnad från kvantitativ forskning finns det inom kvalitativ forskning ingen förutbestämd storlek på urvalet (Safdar et al., 2016, s. 1276). Med urval menas att varje individ som väljs ut för undersökningen kan sägas representera den del av populationen som undersöks, så att urvalet representerar hela populationen i mindre skala (Trost, 2012, s. 29). Det finns olika typer av urval, men då jag strategiskt valde gymnasier i Svenskfinland så att varje område, Egentliga Finland, Västra Nyland, Huvudstadsregionen, Östra Nyland och Österbotten fanns representerade, kan mitt urval beskrivas som ett klusterurval. Det som är karakteristiskt för klusterurval är att urvalen inte slumpas fram utan görs strategiskt, i mitt fall så att abiturienter från varje område fanns representerade (Trost, 2012, s. 36). I varje område sändes enkäten till ett finlandssvenskt gymnasium. Valet av gymnasium per område kan sedan sägas vara ett sannolikhetsval där alla gymnasier inom området hade lika stor sannolikhet att väljas och ett slumpmässigt val avgjorde vilket gymnasium som jag tog kontakt med (Nyman & Österman, 2016, s. 3). Jansen (2010, s. 3) menar att man i kvalitativa undersökningar inte försöker fastställa antal och mängder, räknar inte antalet personer med samma egenskaper, utan

synliggöra mångfalden av ett fenomen för en viss population. Jansen (2010, s. 3) sammanfattar det som att en undersökning visar mångfalden, inte fördelningen, av en population.

För att skapa någon form av relation mellan mig och respondenterna fanns en presentationstext i anslutning till enkäten. Enligt Trost (2012, s. 44) är det av yttersta vikt att som undersökare framstå på ett positivt sätt så att så många som möjligt blir intresserade och vill svara på enkäten.
Bell (1995, s. 53) motiverar vikten av att respondenterna, innan de bestämmer sig för att medverka i en undersökning, får information om vad som förväntas av dem, hur lång tid undersökningen är beräknad att ta, hur det som framkommer i enkäten kommer att användas, värdesättande av respondenternas anonymitet och integritet och slutligen en motivering över varför undersökningen är viktig. Som forskare behöver man beaktande att presentationer eller beskrivningar av undersökningar kanske inte blir lästa i sin helhet eller överhuvudtaget, vilket dock inte betyder att det ska utelämnas (Braun et al. 2020, s. 8). I enkäten till abiturienterna ingick en presentationstext med information som ovan beskrivits som en del av enkäten, föst av allt - innan den första frågan, vilket av Braun et al. (2020, s. 8) anses kunna vara fördelaktigt för att respondenterna ska ta del av informationen. (Bilaga 1. Presentationstext)

Inledningsvis i enkäten fanns några sakfrågor som abiturienterna svarade på. Den första sakfråga berörde ålder: Är du 18 år eller äldre? Med svarsalternativ ja eller nej. Enligt Trost (2012, s. 66–67) är en vanlig typ av sakfråga hur gammal den svarande är, liksom frågan om vilket kön den svarande har. Frågan om kön fanns också med i inledningen av enkäten för denna undersökning eftersom den anses intressant ur ett genusperspektiv. Könsfrågor kan vara känsliga och därför fanns alternativen: kvinna, man och vill inte svara med som valmöjlighet (Braun et al. 2020, s. 7). Den sista sakfråga i enkäten berörde var i Svenskfinland abiturienten bor. För att eventuellt se samband eller uteslutningar i svaren för respektive kön och för att veta att representanter från varje boningsort fanns med i undersökningsmaterialet kom dessa frågor att inleda enkäten. Enkäter från de abiturienter som har valt att kryssa i att de ännu inte är 18 år beaktades inte i denna undersökning. Orsaken till detta är att ett separat tillstånd från omyndiga personer behövs om man vill att sådana personer ska delta i en undersökning och för denna undersökning fanns inget sådant tillstånd. Ett formellt tillstånd, som i detta fall kommer från städer eller kommuner, är enligt Bell (1995, s. 53) det första steget i en undersökning men därefter behöver även de som ställer upp som deltagare i undersökningen ge sitt samtycke. För minderåriga personer skulle ett separat tillstånd från deras vårdnadshavare behövas (Trost, 2005, s. 104), vilket inför denna undersökning inte har erhållits då respondenterna var anonyma och själva valde om de deltog i undersökningen. Vidare lyfter Bell (1995, s. 53–54) upp

vikten av att respektera de tillstånd och samtycken man har fått för att hålla sig till de forsknings etiska reglerna. Med hänvisning till detta kom därför alla enkäter från omyndiga abiturienter att förkastas.

Efter de inledande sakfrågor var enkäten uppbyggd med öppna frågor som abiturienterna själva skrev ner sina svar på. Bell (1995, s. 74) definierar en öppen fråga enligt att: ”*Den förväntade responsen är ett ord, en fras, eller en längre kommentar*.”. Vidare beskrivs att öppna frågor kan användas då forskaren vill att respondenterna ska kunna dela sina åsikter om det fenomen som undersöks. De öppna frågorna utgick från avhandlingens forskningsfrågor.

Vid olika undersökningar är det relevant att diskutera hur standardiseringen och struktureringen för, i detta fall enkäten, ser ut. Standardisering innefattar graden av likhet för respondenterna gällande frågor och situation (Trost, 2012, s. 57). Hög grad av standardisering betyder en avsaknad av variation i jämförelse med låg grad av standardisering som innebär att variationsmöjligheterna är stora (Trost, 2012, s. 57). Enkäten såg likadan ut för alla respondenter och den sändes ut till alla gymnasier samtidigt, därmed kan standardiseringen sägas vara ganska hög. Denna slutsats görs med stöd av Trost (2012, s. 58) som framhåller att likhet i formuläret och att det sänds ut samtidigt är exempel på hög grad av standardisering. Det som är svårare att påverka, som också har med hög grad av standardisering att göra, är när abiturienterna valde att svara, hur de kände sig när de svarade och om de svarade själva eller tillsammans med någon annan. Svarssituationen i sig har därför inte hög standardisering, vilket för de flesta undersökningar är helt normalt enligt Trost (2012, s. 58).

Strukturering innefattar två olika fenomen i fråga om enkäter. Dels beskriver graden av strukturering om enkäten har fasta eller öppna svarsalternativ (Trost, 2012, s. 59). I detta fall användes öppna frågor där respondenterna själva formulerade sina svar och enkäten kan därför beskrivas som ostrukturerad. Strukturering har också med själva enkätens struktur att göra, en god struktur handlar om att frågorna i enkäten har en logisk ordningsföljd med bra formulering och om att den som gjort enkäten vet vad syftet med frågorna är (Trost, 2012, s. 59). Nedan kommer tankar om hur frågorna i formuläret skulle hålla måttet för att respondenterna skulle förstå och kunna svara på dem att beskrivas. Jag anser att min arbetserfarenhet och att teoridelen i denna avhandling ger belägg för att syftet för undersökningen är klart. Trost (2012, s. 59) anser dock att en öppen fråga inte är standardiserad eftersom forskaren överför ansvaret på att svara till respondenterna. Frågorna kan även få olika innebörd för respondenterna, vilket enligt Trost (2012, s. 59) betyder att standarden varierar.

Vid utformningen av enkäten har Safdars med fleras (2016, s. 1274) antaganden beaktats. Forskarna menar att längden och hur man organiserar en enkät är viktigt, eftersom alltför långa och oorganiserade enkäter är dömda att misslyckas då de blir för mödosamma att besvara för respondenterna. I kvalitativa enkäter är det vanligt att man har relativt få och ämnes fokuserade frågor och tio öppna frågor, som enkäten i denna avhandling innehöll, anses av Braun med flera (2020, s. 8) som en lång men ändå rimlig enkät i kvalitativa sammanhang. Forskarna anser vidare att längre enkäter verkar fungera bättre om frågorna berör uppfattningar och praxis, vilket var fallet för enkäten till abiturienterna. Längden på enkäten och mängden frågor har övervägts innan enkäten skickade ut, eftersom längden på en enkät går parallellt med motivation och engagemang (Braun et al., 2020, s. 8). Det går inte att förvänta sig är att alla abiturienter är priviligierade med egna elektroniska verktyg så att de kan fylla i enkäten hemma, därför kan den elektroniska enkäten i detta fall begränsa deltagandet för de minst priviligierade (Braun et al. 2020, s. 4). I vanliga fall kunde skolans utrymmen och allmänna platser ge möjlighet till deltagande, men på grund av den pågående COVID-19 pandemin kan detta i nuläget eventuellt ha komplicerat deltagandet för några abiturienter (Braun et al., 2020, s. 5).

Utformningen av själva frågorna i enkäten till abiturienterna utgår från Trost (2012) och Braun med flera (2020). Trost (2012, s. 79) framhåller bland annat att det är viktigt att det endast finns en fråga per fråga. Braun med flera (2020, s. 7) menar att ordvalen i en elektronisk enkät är kritiskt eftersom frågorna, då enkäten är utsänd, är fasta och inte kan utvecklas under datainsamlingen. Frågorna kan så att säga inte förklaras och efteråt kan forskaren inte försöka få klarhet i enskilda svar genom att respondenten vidareutvecklar sin tanke menar forskarna. Jag har inte haft någon förkunskap om respondenterna. Jag vet därför till exempel inte om svenska är deras modersmål eller hur mycket de vet om branschen småbarnspedagogik. För att alla respondenter ska veta vad de ska svara på har jag därför satt stor vikt vid att använda ett vardagligt språk utan svåra och konstiga ord, samt tänkt på att hålla frågeformuleringarna korta och koncisa (Trost, 2012, s. 81; 84; 88). Såväl Trost (2012, s. 74) som Braun med flera (2020, s. 8) rekommenderar en öppen fråga i slutet på en enkät, där respondenterna exempelvis fritt får tillägga något till undersökningen eller om enkäten i sig. Detta stämmer överens med vad jag själv anser vara en god avslutning på enkäten. Braun med flera (2020, s. 8) menar till och med att en fråga av denna typ ofta frambringar användbar data.

Jag ville att de som svarade på enkäten skulle besvara alla frågor och jag valde därför en funktion som kontrollerade att alla svar var ifyllda innan de sändes iväg. Enligt Hultåker (2012, s. 140) är funktionen i en webbenkät, som är utformad så att den svarande uppmanas att fylla i den obesvarade

frågan, en av fördelarna som finns med webbenkäter. Hultåker (2012, s. 141) beskriver dock också några negativa saker att beakta då man använder sig av webbenkäter. De negativa sidorna är att de svarande inte har en överblick över hur omfattande enkäten är, trots att det visualiseras hur långt man kommit i enkäten. Detta medför att forskaren, enligt Hultåker, noga borde överväga hur lång enkät som görs och att antalet frågor begränsas. Hultåker fortsätter med att lyfta fram aspekten över att de svarande inte kan ta paus och fylla i enkäten vid flera tillfällen på samma sätt med en webbenkät som i en pappersenkät. Hultåkers erfarenheter av webbenkäter var något jag beaktade vid uppgörandet av min egen enkät. Vid skapandet av webbenkäter är det lätt hänt att felaktiga testvillkor uppstår och för att undvika detta testade jag först enkäten så att den fungerar som den skulle (Hultåker, 2012, s. 141). Bell (1995, s. 73; 81) framhåller också vikten av att kritiskt granska enkäten och provtesta den på personer, liknande de tilltänkta respondenterna, innan enkäten sänds ut. Bell (1995, s. 83) menar att syftet med detta är att alla ofungerande frågor eller frågor som kan medföra missförstånd kan korrigeras så att alla frågeformuleringar sedan kommer att fungera i praktiken. Pilottest av enkäter stöds också av (Safdar et al., 2016, s. 1274), som menar att det är speciellt viktigt att testa en enkät som är specifikt anpassad till ett ändamål, då ett pilottest ger en inblick i om enkäten är begriplig, fungerande och inte för mödosam. Safdar med flera (2016, TABLE 4) skriver att pilotstudien ska göras på liknande personer som de kommande respondenterna för att säkerställa att de tilltänkta frågorna går att förstå och att längden på enkäten verkar fungerande. Ett piloters har genomförts på abiturienter vi ett finlandssvenskt gymnasium innan undersökningen för denna avhandling genomföres. Frågornas utformning och att frågorna fungerar tekniskt för de som svarar var syftet med testet. Dessa aspekter har också med tillförlitlighet att göra, vilket nedan närmare beskrivs. (Bilaga 2. Enkätens frågor)

6.4. Tillförlitlighet, giltighet och generaliserbarhet

Inom kvalitativ forskning används tillförlitlighet, giltighet och generaliserbarhet för att visa på forskningens kvalitet (Tjora, 2010, s. 159). Dessa begrepp motsvarar i kvantitativ forskningen reliabilitet och validitet (Trost, 2012, s. 63).

Tillförlitlighet handlar i kvalitativ forskning om att redogöra för sin egen roll som forskare i undersökningen, då det i kvalitativ forskning är svårt att inta en helt neutral roll (Tjora, 2010, s. 159). I denna undersökning har jag som avhandlingsskribent inte en neutral roll då det endast är jag som läst enkätsvaren, analyserat och tolkat innehållet. Resultatet präglas av mina tolkningar. Tidigare egna erfarenheter och uppfattningar kan också omedvetet ha färgat resultatet. Relationen mellan forskare och respondent bör för undersökningens tillförlitlighet också redas ut, frågan om en annan forskare

skulle göra samma undersökning också skulle få samma resultat (Tjora, 2010, s. 161–162). Jag anser att det inte finns någon relation mellan mig och respondenterna, så till vida att jag i inledningstexten i enkäten har presenterat mig. Jag vet däremot inget annat om de svarande än vilken ort och kön de representerar. Om en annan forskare skulle utföra en enkät med liknande frågor på samma abiturienter torde det därför bli liknande resultat. Hur resultaten sedan individuellt tolkas av en annan forskare kan däremot diskuteras. Enligt Trost (2005, s. 112) handlar detta om objektivitet i sammanhanget, man bör klargöra resultaten så tydligt att den som läser själv kan bedöma hur svaren uppfattas. Att använda citat i resultatredovisningen, bara det redogörs på vilket sätt de väljs ut, anses av Tjora (2010, s. 161) öka på undersökningens trovärdighet då respondenternas röster på så vis lyfts fram. Att reflektera över de etiska aspekterna, som nedan kommer att presenteras, samt att redogöra för vilka frågor som ingått i undersökningen bidrar också till att öka trovärdigheten enligt Trost (2005, s. 113–114). Trost (2012, s. 63) menar också att ofungerande frågor i en enkät ger låg grad av tillförlitlighet medan enkla tydliga frågor ökar sannolikheten för hög tillförlitlighet. Beaktande av hur jag tänkt gällande frågorna i min enkät har diskuterats ovan (6.3.).

Giltighet i kvalitativ forskning handlar enligt Tjora (2010, s. 162) om att göra en bedömning om forskaren fått svar på de forskningsfrågor som från början ställdes. Författaren menar att det handlar om att jämföra de egna resultaten med tidigare forskning på samma område. Författaren fortsätter med att giltigheten i forskningen lyfts fram genom att redogöra för genomförandet, valen som görs, förändringar som sker och faktorer som på olika sätt påverkande undersökningen. Bell (1995, s. 63) definierar giltighet som att: ”*Det är ett mått på om en viss fråga mäter eller beskriver vad man vill att den ska mäta eller beskriva*.”. I resultatredovisningen presenteras undersökningens resultat utgående från mina forskningsfrågor för att visa på de svar jag kunnat ge på dem. Braun med flera (2020, s. 3) anser att man genom presentationen av den mångfald av röster, alltså att den kunskap som forskaren sedan informerar om i det fenomen som undersökts genom de olika enkätsvar man förhoppningsvis fått in, kan visa på det insamlade materialets kvalitet och giltighet.

Generalisering inom kvalitativ forskning beskrivs enligt Tjora (2010, s. 163-164) i tre former. Dessa är *naturalistisk generalisering*: i redovisningen beskrivs tillräckligt detaljerat det som undersökts så att den som läser själv kan bedöm om resultaten kan anses vara giltiga*, måttfull generalisering*: forskaren beskriver i vilken kontext och tid som resultatet anses vara giltigt och *begreppslig generalisering*: begrepp och teorier framkommer i undersökningen som kan vara relevant även i andra forskningssammanhang.

6.5. Etiska överväganden

Etiska överväganden är vid all forskning väldigt viktig. Trost (2005, s. 103) menar att ingen undersökning i världen ska vara viktigare än att hålla sig till de överenskommelser man gett till respondenterna, hellre ska man åsidosätta sin egen forskning. En del etiska aspekter har redan nämnts i tidigare delar av detta kapitel, men för att klargöra vikten av etiska överväganden för denna undersökning, lyfts de fram i en egen del.

För att kunna genomföra enkäten har forskningstillstånd ansökts från en kommun/stad per område i Svenskfinland som presenteras för denna undersökning. Forskningstillstånden gav lov att sedan genomföra enkäten, men ett separat godkännande från respektive gymnasium behövdes också och har beviljats (Bell, 1995, s. 57). Genom forskningstillståndet har jag själv godkänt att en kopia på den färdiga avhandlingen ska sändas ut till kommunerna/städerna som ingår i min undersökning, denna information fanns också med så att respondenterna vet om det (Bell, 1995, s. 58). Abiturienterna i sin tur valde själva om de deltog i enkätundersökningen utan andra påtryckningar än att eventuella påminnelser gjordes, något som Trost (2012, s. 47) anser viktigt inte minst för yrkesetiken. Som ovan nämnts kom endast de enkäter som besvarats av myndiga personer att beaktas i min undersökning. Gymnasierna och de enskilda abiturienterna kommer för allmänheten att förbli okända och de presenteras inte i avhandlingen för att skydda deltagarnas integritet. I enkäten fanns inga namn och varje svarande kommer därför att förbli anonym. Kön och område i Finland är de mest personliga frågorna som fanns i enkäten.

I slutet av enkäten, innan svaret sändes in, fanns information till abiturienterna angående tillgången till sitt svar. Trost (2005, s. 107) använder termen ”*undersökningsledarens egendom*” i den meningen att abiturienterna efter genomförd undersökning inte har någon rätt till enkäten längre, utan att den nu tillhör forskaren. Trost (2005, s. 107) menar också att det i slutet är bra att man inte lovar något om hur undersökningsresultatens spridning kommer att se ut, eftersom detta inte går att sia om. Respondenterna fick i slutet av enkäten veta att endast jag som forskare kommer att se enkäterna i sin helhet, men att en sammanställning och eventuella citat kommer att framkomma i avhandlingen (Bell, 1995, s. 58).

Inom forskningsetiken är tystnadsplikt, integritet, anonymitet och konfidentialitet viktiga aspekter att tänka på (Trost, 2005). Tystnadsplikt gäller framförallt om man genomför intervjuer och kommer därför inte att lyftas vidare i denna avhandling. Integritetsfrågor är viktiga att tänka på i resultatredovisningen om direkta citat används. Direkta citat kan upplevas identitetskränkande eller

göra det möjligt för respondentens närstående att känna igen den svarande (Trost, 2005, s. 107). Anonymitet definieras av Trost (2005, s. 41) som att man inte vet namnet på eller andra karakteristiska särdrag hos respondenterna. Konfidentialitet betyder att ingen ska kunna ta reda på vem som skrivit vad (Trost, 2005, s. 41). I denna undersökning vet ingen vem som har svarat och att röja någons identitet blir därför svår. Det jag framförallt har beaktat är dock att inte göra direkta citat som på något sätt kan ha för hög igenkänningsfaktor. I denna avhandling har exempelvis stavfel korrigeras så att det skrivna går att läsa (Braun et al. 2020, s. 4). Elektroniska enkäter ger ofta deltagarna en känsla av att vara helt anonyma eftersom forskaren inte kan se respondenterna eller vet deras namn, trots att det i praktiken kunde gå att lokalisera IP-adresser (Braun et al., 2020, s. 4-5). Att på något sätt försöka lokalisera IP-adresser är inget som avhandlingsskribenten varken har varit intresserad av eller har som avsikt att göra.

6.6. Undersöknings- och analysprocessen

Tidigare i detta metodkapitel redogörs för vikten av att göra ett pilottest på liknande respondenter som den egentliga undersökningen sedan ska göras på. Pilottestet för denna undersökning gjordes i början av höstterminen 2020 och några abiturienter besvarade enkäten med frågor om lärare inom småbarnspedagogik. Frågorna ansågs fungerande, ge sådana svar som förväntades och sådana svar som gick att koppla till forskningsfrågorna. Frågorna i pilotenkäten och undersökningens enkät såg därmed likadana ut.

I den inledande kontakten med rektorerna vid de fem gymnasierna som för denna undersökning är aktuell, kom förslaget själva från tre av fem rektorer att informationskanalen Wilma kunde vara ett bra sätt att nå ut med enkäten till abiturienterna. Orsaken till att använda Wilma istället för Facebook, som var avhandlingsskribentens ursprungliga plan, uppgavs vara att abiturienterna inte använder och läser Facebooksidorna. Avhandlingsskribenten valde därför att kontrollera om Wilma också var ett alternativ att få kontakt med abiturienterna vid de övriga två gymnasierna och så var fallet. Wilma blev alltså den kanal som användes för att sända ut enkäten till abiturienterna. Detta ledde till att jag själv som avhandlingsskribent inte har administrerat publiceringen av enkäterna, utan rektorer eller lärare har hjälpt till med detta. Med detta som bakgrund är det svårt att avgöra om enkäten publicerats exakt samma dag åt alla abiturienter, men alla abiturienter ska ha fått länken till enkäten under samma vecka, 26.10–30.10.2020. Då enkäten varit öppen en vecka sändes länken igen till abiturienter på de tre områden som det kommit in färst svar ifrån, med förhoppningen att det skulle komma några fler. Eftersom jag själv inte kunde publicera enkäten, valde jag att inte be om fler om-publicering, utan

nöjde mig med de svar som kom in efter dessa publiceringar. Enkäten var öppen fram till den sista november 2020. Totalt inbringade enkätundersökningen 35 enkätsvar.

Här redogörs kort för hur bakgrundsfrågorna gällande ålder, kön och region såg ut. Av de 35 enkätsvaren var två enkäter besvarade av personer under 18 år. Eftersom enkätsvar av personer under 18 år skulle behöva underskrift av vårdnadshavare och separat forskningstillstånd och jag för denna avhandling inte har det, har dessa svar förkastats och därmed inte beaktats. Detta betyder att 33 enkätsvar utgör grunden för analysen och resultatredovisningen. Enligt svaren på kön har 11 abiturienter uppgivit att de är män och 22 abiturienter har uppgivit att de är kvinnor. Statistiskt ser fördelningen av enkätsvar i frågan om kön ut på följande sätt: en tredjedel av de svarande är män och två tredjedelar kvinnor. Regionmässigt har 3 abiturienter vardera från Huvudstadsregionen och Västra Nyland svarta, 5 abiturienter från Östra Nyland, 8 abiturienter från Österbotten och 14 abiturienter från Egentliga Finland har svarat på enkäten. Då enkätsvaren regionmässigt ser så olika ut har någon regionmässig jämförelse inte gjorts i denna avhandling, utan abiturienternas svar har analyserats som en helhet.

Efter de inledande bakgrundsfrågorna fick abiturienterna svara på öppna frågor och på så vis själva skriva fram sin bild av lärare och verksamheten inom småbarnspedagogik. Svaren från dessa frågor kommer i följande kapitel, resultatredovisningen, att analyseras och skrivas fram genom ett diskursanalytisk perspektiv med fokus på hur abiturienter konstituerar lärare inom småbarnspedagogik och småbarnspedagogisk verksamhet. Citat kan användas för att visa på gemensamma teman som framkommit i svaren menar Bell (1995, s. 146). Abiturienternas sätt att tänka om lärare och verksamhet inom småbarnspedagogik kommer att tolkas men också att lyftas fram genom olika citat för att visa på vad som är sanning om lärare och verksamhet inom småbarnspedagogik i denna undersökning.

Ur ett diskursanalytiskt perspektiv är det relevant att diskutera vilka sanningar som skapas, vad som är normalt eller onormalt och vad som tas för givet i en text (Bolander & Fejes, 2009, s. 81). Det är också skäl att lyfta fram vilken rådande diskurs som aktiverats genom enkäten och därmed indirekt av avhandlingens syfte och forskningsfrågor. Inom diskursanalys är det språket som ligger i fokus och det som studeras menar Bolander och Fejes (2009, s. 81). Författarna fortsätter med att beskriva att man i diskursanalys studerar likheter och olikheter inom materialet samt försöker hitta mönster i de texter, språk, som studeras. I analysprocessen för denna avhandling har fokus legat på att hitta mönster och samband, men även olikheter i abiturienternas sätt att konsturera lärare och verksamhet

inom småbarnspedagogoik i de enkätsvar som kom in. Svarnen har lästs, tolkats och jämförts för att finna vad abiturienterna innesluter och utesluter i sina konstruktioner. Annalysen, genom avhandlingsskribentens tolkningar och jämförelser, synliggör hur abiturienter i Svenskfinland konstuerar en bild av lärare och verkamhet inom småbarnspedagogik. Målet med analysen, likt Tjora (2010, s. 137) beskriver, har varit att de som läser resultatet ska få en större förståelse av hur abiturienter synliggör lärare och verksamhet inom småbarnspedagogik utan att för den skull själv ha gått igenom alla data som ligger till grund för undersökningen.

Då man i forskningssamanhang använder öppna frågor är det vanligt att man skriver ut svaren för att få en överblick av alla svar för att sedan kunna hitta eventuella återkommande tendenser skriver Bell (1995, s. 146). Efter att enkäten stängdes har därför svaren skrivits ut för att på så sätt kunna analyseras, jämföras och sammanställas för att lättare kunna ta reda på vilken den rådande diskursen om lärare och verksamhet inom småbarnspedagogik är för abiturienter i Svenskfinland. Svaren kategoriserades först per abiturtient med olika färger för att kunna se mönster i svaren. Exempelvis om en abiturient var intresserad av att arbeta som lärare inom småbarnspedagoik också var intresserad av att studera till lärare inom småbarnspedagogik. Analysen av resutlatet har också gjorts genom att jämföra ord och uttryck med hänvisning till Alvesson och Sköldberg (2008, 465) som menar att diskursanalys vill studera variationer i olika yttranden, då samma fenomen kan beskrivas på olika sätt. En del ord som är synonymer har kategoriserats och räknats ihop som en helhet. Exempelvis sköta om och ta hand om har tolkats som synonymer och likaså har undervisa och lära ut sett som synonymer. Att räka förekomsten av ord och uttryck har varit ett sätt för att skriva fram abirurenternas synliggörande. Likaså har svaren tolkats och kategorisaerats som positiva, neutrala eller negativa.

Braun med flera (2020, s. 10) skriver att det är mer sannolikt att mening läggs till specifika frågor eller svar, ju mer tolkande och diskursiv analysen är. I redovisningen presenteras därför enskilda abiturienters svar inte som helheter, utan alla abiturientens svar skrivs fram som en enhet med stöd av en del citat i samband med de olika frågorna. En del abitureinter har gett längre och utförligare svar och andra har gett korta svar. En del abiturienter har svarat mångsidigt på frågorna medan det i andra svara bara har varit en punkt eller ett sträk. På så vis har det varit en stor variation i vad som gått att utläsa av svaren. En del frågor från enkäten har slagits ihop i analysprocessen eftersom frågorna och på så vis svaren gått in i varandra. Svaren har därför tolkats som helheter för att redogöras som mönster. Antal abiturienter som svarta si eller så i resutlatredovisningen stämmer därför inte alltid överens med 33 svar. Intresset i denna undersökning har inte varit att lyfta fram specifika personer, om de vill eller inte vill arbeta inom småbarnspedagogisk verksamhet, inte heller

lyfts enskilda abiturienters tyckande fram och tolkas som mer rätt än någon annans. Genom en gemensam presentationen av analysen av enkätsvaren synliggörs abiturienternas egna röster och texter.

7. Resultatredovisning

I detta kapitel presenteras resultatet genom en analys av enkätsvaren från abiturienterna för att redovisa hur abiturienter konstruerar lärare inom småbarnspedagogik och småbarnspedagogisk verksamhet med koppling till avhandlingens forskningsfrågor och teorikapitel. Enkäten publicerades under vecka 44 (26.10–30.10.2020) och var öppen fram till 30.11.2020. Resultatredovisningen från undersökningen baserar sig på 33 svar av abiturienter från Svenskfinland. Resultaten har kategoriseras i fyra kategorier och fokus för denna resultatredovisning ligger på att skriva fram de mönster som framkommit. Inledningsvis beskrivs strukturen för denna resultatredovisning. Därefter presenteras abiturienters sätt att konstruera lärare inom småbarnspedagogik och småbarnspedagogisk verksamhet genom fyra kategorier. Slutligen finns i detta kapitel ett diskuterande sammandrag av analysen med koppling till avhandlingens forskningsfrågor.

7.1. Resultatredovisningens struktur

I inledningen till denna avhandling beskrevs en hypotes om avhandlingsskribentens tankar kring varför man inte vill jobba som lärare inom småbarnspedagogik. Denna hypotes berör ointresse för utbildningen, okunskap om arbetsuppgifter, att lönen inte är tillräckligt hög och att arbetsförhållandena inte lockar. Det fanns också en vilja att ta reda på om abiturienter har en insikt i att det råder brist på behörig personal och om abiturienterna på grund av denna brist har förståelse för att de har goda möjligheter att direkt kunna komma ut i arbetslivet efter avlagd examen. De olika teorikapitlen i denna avhandling berör olika teman som framkommer i hypotesen. Avhandlingens teoretiska kapitel står i sig som en bas för avhandlingen och en grund för uppbyggnaden av denna resultatredovisning. Teorikapitlen bygger på avhandlingens forskningsfrågor. Teoridelens kronologiska ordning kändes relevant att i detta sammanhang återkoppla till då abiturienternas enkätsvar analyserades. Resultatredovisningen är uppbyggd kring utbildning, småbarnspedagogisk verksamhet, yrkesval och yrkesbeskrivning samt arbetsförhållanden och brist på behöriga lärare inom småbarnspedagogik. Det går att dra paralleller i de mönster som framkom i abiturienternas svar och de kan kategoriseras enligt de ovannämnda kategorierna.

Avhandlingens svar på forskningsfrågorna och om hypotesen för avhandlingen stämmer kommer nedan diskursivt att skrivas fram genom de olika kategorierna. Utgående från syftet och forskningsfrågorna avser avhandlingen synliggöra hur abiturienter i Svenskfinland konstruerar yrket lärare inom småbarnspedagogik, vad abiturienterna vet om småbarnspedagogisk verksamhet och de arbetsuppgifter en lärare inom småbarnspedagogik har. Vidare synliggörs abiturienters konstruktioner gällande studier till lärare inom småbarnspedagogik, orsaker till varför abiturienter

kunde tänka sig eller inte kunde tänka sig att jobba som lärare inom småbarnspedagogik och vilka de bakomliggande orsakerna är.

7.2. Utbildning

Under denna rubrik analyseras abiturienternas svar kopplade till utbildningen till lärare inom småbarnspedagogik. Svaren är relaterade till de utbildningslinjer som finns i Vasa och Helsingfors och svaren har alltså analyserats så att utbildningarna på svenska till lärare inom småbarnspedagogik har beaktats. Om någon abiturient eventuellt härlett sina svar till de finska studieorterna, har dessa svar räknats in i de som anses sakna erfarenhet av utbildning till lärare inom småbarnspedagogik.

I enkäten till abiturienterna fanns en fråga som berörde vilka studier som behövs för att bli lärare inom småbarnspedagogik. Utbildningen till lärare inom småbarnspedagogik blev universitetsstudier så sent som 1995 och för att kunna se vilka uppfattningar abiturienterna har gällande vilka studier som behövs för att börja arbeta på daghem, ansågs denna fråga relevant. Elva abiturienterna har en uppfattning om att universitetsstudier behövs och inkluderat i dessa svar är att de antingen har nämnt universitetsstudier, Åbo Akademi eller kandidat- eller magisterutbildning. Relativt många, tio abiturienter, har nämnt pedagogik eller småbarnspedagogik och sex har nämnt psykologi. En del har satt ett frågetecken efter sina svar, andra har satt in ord som ”typ”, ”kanske” eller ”något”, vilket tyder på att abiturienterna inte är helt säkra på vilken utbildning som behövs. Fyra har svarat att de inte vet vilken utbildning som behövs. Två har nämnt utbildning till närvårdare. Räknar man ihop de som satt frågetecken eller använt frågande ord som ”typ”, ”kanske” eller ”något”, med de som inte vet vilken utbildning som behövs (även de som nämnt närvårdare anses inte veta vilken utbildning som behövs för att bli lärare inom småbarnspedagogik) blir det totalt 13 abiturienter som inte har en klar uppfattning om vilka studier som behövs för att bli lärare inom småbarnspedagogik. De rådande mönster som syns i abiturienternas sätt att skriva fram sina tankar om vilka studier som behövs, är att abiturienter är osäkra på vilken utbildning som behövs för att bli lärare inom småbarnspedagogik. Svaren är framskrivna på ett sådant sätt att de tolkas som att abiturienterna mestadels har gissat på sådant innehåll som de kanske tror att en utbildning till lärare inom småbarnspedagogik kan innefatta.

I en fråga som rörde studieorterna där man kan studera till lärare inom småbarnspedagogik och vad abiturienterna tänker om dem, ser man också en stor osäkerhet i svaren. Abiturienterna verkar inte ha en tydlig bild av var man kan studera till lärare inom småbarnspedagogik. Uppfattningar om att man fortsättningsvis endast kan studera till lärare inom småbarnspedagogik i Vasa syns i åtta av svaren och relativt många har svarat att de inte vet, har inte svarat på frågan eller är inte säkra på var man

kan studera till lärare inom småbarnspedagogik och inom denna kategori har också de som nämner andra orter än Vasa och Helsingfors räknats in. Totalt 25 abiturienters svar ryms inom ramen för denna osäkerhet eller okunskap om var utbildning på svenska till lärare inom småbarnspedagogik finns. Fem lyfter fram att de inte är beredda att flytta så långt hemifrån eller att det borde finnas utbildning på fler orter. Endast två abiturient har svarat Helsingfors och en med ett frågetecken efter och den andra: ”*Tror det är i åbo/helsingfors*”. På det sätt som svaren framskrivs är alltså utbildningslinjen till lärare inom småbarnspedagogik i Helsingfors ännu okänd för abiturienter i Svenskfinland. Det råder dessutom en väldigt stor brist på kunskap överlag om var i Finland utbildningarna till lärare inom småbarnspedagogik finns.

Längre fram i denna redovisning presenteras abiturienternas intresse för att studera till lärare inom småbarnspedagogik och i de svar som berör den frågan framkommer det ointresse. Att abiturienterna därför inte har en korrekt uppfattning om var utbildningarna finns eller vilka studier som behövs för att bli lärare inom småbarnspedagogik kan kopplas till mönster av ointresse och brist på kunskap om småbarnspedagogisk verksamhet.

7.3. Småbarnspedagogisk verksamhet

Under denna rubrik skrivs abiturienternas svar som kan kopplas till deras konstruerande av småbarnspedagogisk verksamhet fram. Småbarnspedagogisk verksamhet skrivs inte fram på ett positivt och övertygande sätt av abiturienter i Svenskfinland. En stor okunskap i vad småbarnspedagogisk verksamhet är och vad den innehåller går att utläsa. Överlag skrivs verksamhet på daghem fram på ett lättvindigt sätt. Rådande mönster kring småbarnspedagogisk verksamhet är inte så lätta att fånga. Många abiturienter har svarat på ett sådant sätt så att inget konkret går att greppa. Ingen fördjupad syn och förståelse för hur småbarnspedagogisk verksamhet ser ut idag syns i svaren. Några mer tydligt återkommande fenomen syns dock och de skrivs nedan fram.

Lek är den verksamhet som tydligt framkommer i svaren från abiturienterna i enkäten. I 17 svar nämns lek på olika sätt, men mest som ett innehåll i verksamheten i sig. Att småbarnspedagogisk verksamhet består av lek i någon form kan därför sägas vara ett mönster i hur abiturienter konstruerar småbarnspedagogisk verksamhet. Andra typer av verksamhetsinnehåll nämns, men inte lika frekvent eller på ett sådant sätt så att det går att påstå att abiturienter vet att sådan verksamhet sker inom småbarnspedagogisk verksamhet. I relativt många svar har abiturienterna nämnt olika rutinsituationer som måltider och vila. Att verksamheten sker såväl inne som ute är annat som framkommer i

abiturienternas framskrivningar av småbarnspedagogisk verksamhet. I fem svar nämns kontakt till vårdnadshavare som en del av den dagliga verksamheten.

Det som kan lyftas fram är att abiturienter till stor del konstruerar sina svar kring verksamheten på ett sådant sätt som att det finns ett innehåll i verksamheten eller att den består av olika typer av program för småbarn. Det är dock mer allmänt konstaterat och inte så konkret beskrivet vad detta program eller denna verksamhet består av. Att verksamheten till någon del bygger på lärande, utveckling eller undervisning skrivs på olika sätt fram i ungefär hälften av enkätsvaren. Att det inom småbarnspedagogiken sker någon form av verksamhet där lärande sker, kan utgående från detta sägas vara ett mönster i abiturienters sätt att konstruera småbarnspedagogisk verksamhet.

Det kan skönjas en lättvindig ton i svaren och det finns ord som en som själv arbetar som lärare inom småbarnspedagogik reagerar på och upplever som negativa. Om detta har att göra med den allmänna synen på småbarnspedagogisk verksamhet eller att det är ungdomar som svarat och använder ett sådant språk är svårt att avläsa utgående från enkätsvaren. Hur abiturienter föreställer sig en vanlig dag från morgon till eftermiddag konstrueras kortfattat dock ganska nedsättande. Flera abiturienter konstruerar småbarnspedagogisk verksamhet så att det behövs drickas kaffe. Om detta ska tolkas som att man behöver det för att orka eller om det bara är en uppfattning om att de som jobbar på daghem dricker mycket kaffe går inte att utläsa. Som tillägg i frågan om hur abiturienter föreställer sig en vanlig dag från morgon till eftermiddag bör göras att tre abiturienter svarat att de inte kan svara på denna fråga, att de inte vet.

Frågan om hur abiturienter konstruerar småbarnspedagogisk verksamhet är inte så lätt att analysera då innehållet i svaren är väldigt varierande, olika omfattande och har olika utgångspunkter. Den övergripande tonen i svaren är ganska enkelt framskrivet, men en del svar är ändå innehållsrika och dessa abiturienter verkar ha en uppfattning om vad som sker inom småbarnspedagogisk verksamhet. De flesta har tagit fasta på dagens struktur och de rutiner som finns under en verksamhetsdag samt att verksamheten består av lek och lärande. Den rådande diskursen som syns i denna undersökning är att abiurineter inte så väl känner till den småbarnspedagogiska verksamheten och branschen överlag.

7.4. Yrkesval och yrkesbeskrivning

Under denna rubrik skrivs abiturienternas enkätsvar som berör deras konstruerande av att själv studera till lärare inom småbarnspedagogik med paralleller till yrkesval fram. I enkäten till abiturienterna fanns frågor som berörde vad de ansåg om att själv börja studera till lärare inom

småbarnspedagogik och vilka uppfattningar abiturienterna hade om studieorterna för studier till lärare inom småbarnspedagogik. Det fanns också en fråga om vad de tänker om att själv jobba som lärare inom småbarnspedagogik. Dessa frågor relateras i denna analys till hur abiturienter kan eller inte kan tänka sig att göra ett yrkesval som leder till att bli behörig lärare inom småbarnspedagogik. Abiturienternas sätt att konstruera vad en lärare inom småbarnspedagogik har för arbetsuppgifter kommer senare under denna rubrik att skrivas fram. Detta kan sägas beskriva hur abiturienter i Svenskfinland konstruerar yrkesbeskrivningen för lärare inom småbarnspedagogik. I svaren kan skönjas en del okunskap och även till viss del nedsättande syn på vad en lärare inom småbarnspedagogik har som arbetsuppgifter.

Det är nio abiturienter som svarar i en ton som för avhandlingen ses ur en positivare vinkling till att göra ett yrkesval för att själv bli lärare inom småbarnspedagogik. Av de som skriver att de kunde tänka sig att studera till lärare inom småbarnspedagogik är det ändå så få som två som faktiskt fullt ut kunde tänka sig att börja studera till lärare inom småbarnspedagogik. Den ena av dessa två skriver att Vasa är den enda staden man kan studera till lärare inom småbarnspedagogik och har därför tänkt att söka sig till socionomstudier. Båda har uppget att de är kvinnor. De övriga sju som svarat i positivare ton har alla sedan konstaterat att det finns andra studier som de är mera intresserade av. Sju abiturienter har svarat mera vacklande och det verkar som att de inte ännu har reflekterat över vad de vill börja studera eller så finns möjligheten att de inte vet att det finns ett yrke som lärare inom småbarnspedagogik. Det kan också vara så att de inte vill skriva ut att de inte vill studera småbarnspedagogik. Sexton abiturienter har svarat definitivt nej till studier in småbarnspedagogik och en har valt att endast sätta ett sträck på frågan. Mönstret som ovan beskrivs visar en negativ inställning till att studera och därmed göra ett yrkesval som leder till att bli behörig lärare inom småbarnspedagogik.

En tolkning av svaren som görs i denna analys är att abiturienter inte har en tydlig bild av småbarnspedagogisk verksamhet. Detta är också återkommande i delen kring studier till lärare inom småbarnspedagogik. Flera abiturienter har svarat med ord som *vet inte*, *kanske - kanske inte, knappast, antagligen inte, är inte intresserad nu i alla fall* eller *skulle kunna ha det som en plan B*, vilket enligt ordval kan tyda på att abiturienterna inte är säkra på vad det innebär att studera till lärare inom småbarnspedagogik, att termen lärare inom småbarnspedagogik inte är klart definierat för abiturienterna. Ordvalen känns helt enkelt vacklande och inte helt säkra. Svaren kan inte helt utesluta att de kanske kunde tänka sig att studera, samtidigt som det inte heller går att säga att de är väldigt intresserade och kommer att börja studera till lärare inom småbarnspedagogik. Ett mönster om

odefinierade tankar om studieval syns tydligt i abiturienternas svar i frågan kring att själv studera till lärare inom småbarnspedagogik. Sammankopplat med den överlag negativa bilden samt en stor okunskap och ett ointresse kring småbarnspedagogik som enligt avhandlingsskribenten anses framkomma, blir också ett mönster av ointresse i denna fråga något som framträder.

Som orsaker till varför abiturienterna inte vill börja studera till eller arbeta som lärare inom småbarnspedagogik lyfts fram att lönen är för lång, att man inte tycker om barn, att studierna är för omfattande och att studieorten inte är den rätta. Mönster som syns är att det egna intresset och det egna jaget är av vikt i abiturienternas framtida yrke. För att bli lärare inom småbarnspedagogik anser abiturienterna sig själva inte vara tillräckligt intresserade, motiverade eller så skrivs det fram att yrket inte passar eller lockar tillräckligt mycket.

Ur ett könsperspektiv kan yrkesval och studier till lärare inom småbarnspedagogik vara intressant att lyfta fram. I metoddelen som beskriver undersöknings- och analysprocessen (6.6.), framkommer det att två tredjedelar av de svarande är kvinnor och en tredjedel är män. I detta sammanhang kan det kopplas vidare till frågan om förhållningssättet att själv börja studera till lärare inom småbarnspedagogik. I enkätsvaren är det två män som inte helt avfärdar tanken, även om svaren inte är positiva utan framskrivna som: ”*Kanske, kanske inte*” och ”*Knappast*”. Av kvinnorna är det tolv som har ett positivare eller ett inte helt negativt förhållningssätt till att själv studera och en som har svarat att hon inte vet om hon vill studera till lärare inom småbarnspedagogik. Den enda som helt skriver att studier till lärare inom småbarnspedagogik skulle kunna vara ett allternativ är kvinna. Ett mönster av ointresse syns tydligt i denna fråga, speciellt av män, men även av kvinnor. Att en övervägande majoritet är kvinnor som svarat på enkäten är också ur ett könsperspektiv diskuterbart. Att män är ännu mer ointresserad av småbarnspedagogisk verksamhet än kvinnor visar analysen av enkätsvaren. Överlag anses ett ointresse för branschen synas genom att deltagarantalet i enkäten endast var 33 (35) abiturienter. Enkäten skickades ut till fem olika gymnasieskolor runt om i Svenskfinland och borde ha kunnat inbringa många fler svar. De som inte valt att delta i enkäten, har troligen valt bort att svara på grund av ointresset av småbarnspedagogisk verksamhet. Denna tolkning gör avhandlingsskribenten efter analysen av de svar som inkom.

Frågan om att själv börja studera inom småbarnspedagogik kan kopplas till vad abiturienterna har svarat på i frågan som gällde vad abiturienterna tänkte om att själv jobba som lärare inom småbarnspedagogik. De som var positivare till att jobba som lärare inom småbarnspedagogik

var också positivare till att börja studera till lärare inom småbarnspedagogik, då frågorna jämfördes. Detta stämde väl övenens då svaren kategorisrades som positiva, neutrala och negativa. Tendenserna mellan de båda frågorna överensstämde i nästan alla svar. Frågan om att själv jobba som lärare inom småbarnspedagogik kan delas upp i nio positiva svar, åtta vacklande svar och sexton negativa svar. Till de positiva svaren har även liknande som nedanstående räknats:
”*Det skulle vara kul. Har planer på att bli lärare men inte inom småbarnspedagogik. Problemet är att man behöver tålamod och en viss inställning för att orka med barnen. Dessutom är lönen inte så hög; vad jag vet.*”
och
”*Skulle vara lärorikt, mångsidigt och roligt. Tror tyvärr inte jag skulle orka med så pass liknande dagar under en längre tid.*”
Av de mer positiva svaren är det tre abiturienter som skriver att de kunde tänka sig att arbeta inom branschen, men bara en kort period i livet. Trots att majoriteten av abiturienterna är negativa till studier inom småbarnspedagogik, är det ändå närmare 30 % som i denna fråga svarar i en positivare ton.

Abiturienterna skriver fram vad de tänker att en lärare inom småbarnspedagogik har för arbetsuppgifter på ett sätt som tyder på att en majoritet av de som svarat har ganska bra koll på sådant som ingår i verksamhet på daghem. Fem abiturienter har dock relaterat alla sina svar till att vara lärare i skola och benämningen *lärare* inom småbarnspedagogik anses ha aktiverat deras rådande tankar om skola och lärare inom den grundläggande utbildningen. Det kan kanske framförallt vara den nya benämningarna lärare och småbarnspedagogik som ännu inte är etablerad bland unga. Enkäten avslutades med en öppen fråga där abiturienterna avslutningsvis fick tillägga något om de ville. Enligt andra forskare kunde en öppen fråga ge deltagarna en möjlighet att fördjupa sina svar i någon fråga eller tillägga något som i denna undersökning kunde bidra till bilden av hur abiturienter konstruerar lärare inom småbarnspedagogik och småbarnspedagogisk verksamhet. De flesta abiturienter valde att endast sätta ett sträck, en punkt eller skriva nej på denna fråga. En abiturient som kopplar sina svar till skola har svarat att det i abiturientens hem finns en familjemedlem som arbetar som *lågstadielärare*. Att termen lärare inom småbarnspedagogik kopplas till lärare i skola har därför sina förklaringar, eftersom det finns någon i personens närhet som jobbar där och på så vis säkert har en uppfattning om yrket och hur det konstrueras i hemmet. Denna abiturienter har antagligen tagit fasta på ordet lärare i sina svara. Det finns även ett öppet svar som stöder tanken på att de nya benämningarna lärare inom småbarnspedagogik (som kom i och med den nya lagen om småbarnspedagogik 2018) inte ännu är etablerade bland abiturienter och som kan vara orsak till att

flera abiturienter härlett sina svar till skolan. Både lärare och (småbarns)pedagogik har historiska kopplingar till skolan och att det nu även är en del av småbarnspedagogiken verkar inte alla veta. Följande har en abiturient svarat: ” *Jag visste inte att det fanns en sådan term som ”lärare inom småbarnspedagogik” innan denna enkät.*”. Att i enkäten använd termen lärare inom småbarnspedagogik var ett medvetet val av avhandlingsskribenten för att se om termen har etablerats i samhället.

Abiturienters sätt att konstruera och därmed ge sina syner på en yrkesbeskrivning till lärare inom småbarnspedagogik skrivs nedan fram. De relaterar lärare inom småbarnspedagogik till att jobba med barn eller att jobba på daghem. Återkommande påståenden i svaren från abiturienterna är att ta hand om/sköta om barn, leka och undervisa/lära. Sociala normer och grundläggande färdigheter lyfts i flera svar fram samt att förbereda barn för kommande skolgång. En del har skrivit ut att läraren fungerar som stöd för barn medan andra mera har skrivit det med ord som kan översättas till att lärare inom småbarnspedagogik har en en stödjande roll i sina arbetsuppgifter. Några abiturienter har också lyft fram att planering ingår i yrkesbeskrivningen av lärare inom småbarnspedagogik. Följande citat visar hur abitureinterna kunde konstrerar yrket lärare inom småbarnspedagogik:
”*Man äter morgonmål med vissa barn, sedan har man gemensamt program t.ex. kan läraren lära ut matematik mha. olika spel. Efter lunch är man ute tillsammans, vilket betyder friare program. På eftermiddagen planerar man programmet för följande dag.*”
och
”*Åka till arbetet övervaka barnen samling med barnen, gå igenom datum, dag, sånger och berättelser övervaka och hjälpa barnens lek och underhållning inne och ute hjälpa barnen att äta och vara i kontakt med föräldrar*”.
De varierande svaren pekar på att abiturienter har en uppfattning om att arbetsuppgifterna är mångsidiga. I svaren syns dock också mönster av lättvindighet, negativt klingande- och dominerande inslag som till exempel i följande citat: ”*Dom typ övervakar vad barnen håller på med, hjäper till med diverse problem som kan uppstå. Sedan kanske någon kaffepaus*”.

I flera svar säger abiturienterna att lärare inom småbarnspedagogik *övervakar* eller *vaktar barnen*. Abiturienterna använder också ord som *uppfostra* och att lära barn att *uppföra sig*. Flera svar handlar också om att lärare inom småbarnspedagogik ska få barn att fungera socialt. Detta klingar negativt i den bemärkelsen att läraren ses som överordnad istället för delaktig tillsammans med barnen. Att finnas till för barnen, att ta barnens perspektiv eller beakta barnens perspektiv saknas

nästan helt i analysen av svaren. På det sätt som abiturienterna konstruerar lärare inom småbarnspedagogik ska de dominera över barnen. På följande sätt kunde abiturenter skriva fram en vanlig dag för en lärare inom småbarnspedagogik: ”*Kommer på jobb. Kokar kaffe. Träffar kollegor och börjar ta emot barn. Diskuterar eventuellt med föräldrar. Underhåller och vaktar barnen, ser till att de får mat och att de mår bra. Skickar hem barn och pratar eventuellt med föräldrar.*”.

Ovan i analysen har nämnts mönster som pekar på nedsättande syn på, kombinerat med okunskap och lättvindighet kring lärare inom småbarnspedagogik. Med nedsättande menas här att val av ord ger en uppfattning om att yrket inte har så hög status. Att arbetet som lärare inom småbarnspedagogik konstrueras på ett nedsättande och lättvindigt vis visar följande citat: ”*Tänker främst på det klassiska yrket ”dagistant” yrket, alltså de som jobbar på daghem.*”. Detta citat kan också analyserar ur ett genusperspektiv. Citatet anses av avhandlingsskribenten konstruera vilket kön som kopplas till att vara lärare inom småbarnspedagogik. Likaså visar följande konstruktion på samma mönster: ”*Dagismamma*”.

Det som abiturienterna verkar tycka vara roligt med att jobba som lärare inom småbarnspedagogik är barnen. 27 av 33 lyfter fram barnen på olika sätt, att få jobba med barn, se deras utveckling, lära dem saker, hjälpa barn eller att få ta del av deras tankar. På följande sätt kunde detta konstreueras: ”*att arbeta med barnen och få se hur de utvecklas och växer*”. Att få jobba med barn är alltså något som framförallt lyfts fram på ett positivt sätt och i stor utsträckning och det är ett av de mest framträdande mönster som kan utläsas från enkätsvaren. Att många abiturienter lyfter fram barnen som positivt är något som kan tolkas som att intresse för att arbeta med barn i framtiden kunde finnas. I en del svar sätter man detta perspektiv i relation till sig själv, exempelvis genom att barn får en på gott humör, att det verkar lätt, att man blir uppskattad eller att man får vara en del av en persons barndom: ”*Få ha kontakt med småbarn och deras tankar och uppfinningar. Vara en stor del av en persons barndom. Möjlighet att påverka framtida generationer.*”. Ett återkommande mönster i analysen av alla svar är att abiturienterna sätter sig själv i fokus, perspektivet självcentrerat är därmed något som kan sägas vara det som abiturienterna använt sig av i sina konstruktioner av lärare och småbarnspedagogisk verksamhet.

Fyra abiturienter tycker inget verkar vara roligt med att jobba som lärare inom småbarnspedagogik, medan två abiturienter lyfter fram att arbetet verkar vara varierande, att varje dag är annorlunda eller inte skulle bli tråkig. Detta är två helt olika perspektiv på hur yrkesuppfattningen ser ut bland abiturienter. Variation och att det inte skulle bli tråkigt anses konstruera yrkesbeskrivningen på ett

positivt sätt. Samtidigt är ledsamt att se att det också finns abiturienter runtom i Svenskfinland som inte hittar någonting alls att lyfta fram ur en positiv synvinkel.

7.5. Arbetsförhållanden och brist på behöriga lärare inom småbarnspedagogik

Arbetsförhållanden och bristen på behöriga lärare inom småbarnspedagogik kan enligt tidigare forskning och det som i denna avhandling framkommit i teorikapitlen kopplas samman. Det som framkommer i abiturienternas enkätsvar kan också förstås genom ett mönster som tyder på att bilden av oattraktiva arbetsförhållanden råder, vilket i sin tur leder till att abiturienter inte vill arbeta som lärare inom småbarnspedagogik. Att det i samhället råder en brist på behöriga lärare inom småbarnspedagogik är däremot något som abiturienterna skriver fram i sina svar. Analysen tyder på att abiturienterna vet att bet råder brist på behöriga lärare, men arbetsförhållanden och yrkets status gör det för oattraktivt för att de själva skulle vilja börja arbeta inom branschen.

I svaren som gäller frågan om vad abiturienterna anser som negativt med att vara lärare inom småbarnspedagogik återkommer lönen i sju av svaren, lönen anses vara för låg. Att lönen anses vara för dålig framkommer även i fem andra svar i olika delar av enkäten. Ett mönster kring hur abiturienter skriver fram arbetsförhållandetn anses därför vara att yrkets lön är för oattraktiv för att de själva skulle vilja börja arbeta som lärare inom småbarnspedagogik.

Arbetsförhållanden som är oattraktiva och kan kopplas till att jobba med barn lyfts fram på lite olika sätt, men kan sägas vara ett annat mönster som syns i abiturienternas svar. Att barn skriker, mycket ljud, eller också skrik i kombination med att hörseln kan skadas inom yrket anser sex abiturienter. Att barnen är jobbiga eller att det är jobbigt att hålla reda på alla barn skriver sex abiturienter. Tre abiturienter skriver fram att det negativa inom yrket är barnen i sig, utan att reda ut saken desto mera. En abiturient har skrivit: ”*För mycket barn eller för lite personal.*”, något som också berör uppfattningen om arbetsförhållandet inom småbarnspedagogisk verksamhet kopplat till synen på barn och den rådande bristen på personal inom fältet.

Ett tredje mönster som berör arbetsförhållanden som syns i svaren kan tolkas ur ett perspektiv som kopplas till abiturienternas egna personligheter. Några abiturienter har tangerat arbetsförhållandet på så vis att fyra abiturienter har sammanfattat yrket med att det är för hektiskt, ansträngande eller energikrävande, en har konstruerat yrket som stressigt och en annan anser att man behöver ha bra tålamod för att arbeta som lärare inom småbarnspedagogik och anser sig inte ha detta tålamod. Att arbetet anses vara för krävande för abiturienterna ur det perspektivet att man måste samarbeta med

föräldrarna syns i fem svar. En abiturient lyfter fram yrket ur det perspektivet att det inte anses så värdefullt och att detta kunde vara frustrerande. Det finns också två abiturienter som lägger sig själva i fokus i den mening att de menar att yrket inte skulle stimulera dem tillräckligt mycket, att det skulle vara ett för ensidigt arbete. I två svar framkommer det att abiturienterna har varit på prao på daghem, men arbetsförhållandena lyfts fram på ett sådant sätt att de kan konstatera att de inte vill jobba på daghem i framtiden. Ovanstående mönster i arbetsförhållanden och att sätta sig själv i fokus konstruerats så att yrket anses för krävande och frustrerande. Det anses inte vara ett yrke som lockar och ger abiturienterna tillräcklig tillfredsställelse.

I enkäten fanns en fråga där abiturienterna skulle svara på hur de tror att behovet av lärare inom småbarnspedagogik ser ut på arbetsmarknaden. I denna fråga var abiturienterna rörande överens om att det finns ett behov, till och med stort behov i vissa fall. 31/33 abiturienter har denna uppfattning och på det sätt som de skriver fram detta verkar de ha en bra uppfattning om hur den rådande bilden i samhället ser ut. En abiturient har valt att svara med ett sträck och en har svarat så att svaret inte går att tolka vad som menas. Ord som *brist, behov, stort behov, behövs, mycket jobb* och *underskott* används. Abiturienterna verkar inse att lärare inom småbarnspedagogik är ett yrke som även kommer att finnas i framtiden och att det därmed alltid finns behov av ny arbetskraft.

Kopplas då arbetsförhållanden samt synen på lärare och verksamhet inom småbarnspedagogik ihop med bristen på lärare inom småbarnspedagogik väcks tankar kring hur denna brist i framtiden ska lösas. Abiturienterna vet att det råder en brist, men det syns nästan inget intresse alls i enkätsvaren som tyder på att de själva skulle kunna tänka sig att jobba inom småbarnspedagogisk verksamhet, även om att arbeta med barn anses som något positivt med yrekt. Det mönster som framkommer är att abiturenterna inte i sig är negativa till småbarnspedagogisk verksamhet. De är positiva till att jobba med barn och ungefär 30 % kunde tänka sig att studera till lärare inom småbarnspedagogik. Det kan vara yrkets socala status, arbetsförhållanden som inte lockar och bilden som är konstrerad i samhället som gör yrket oattraktivt. Denna tanke stöds av följande citat: ”*Folk ser det inte som ett viktigt jobb, vilket skulle vara frustrerande eftersom att det egentligen är väldigt viktigt. Det är här barnen lär sig att vara en del av samhället, vilket inte läggs så mycket fokus på i resten av skolgången så det är verkligen här det ska klaffa för att det ska gå bra för barnet!*”

7.6. Sammanfattade diskurs av abiturienters sätt att konstruera lärare inom småbarnspedagogik och småbarnspedagogisk verksamhet

Vilka sanningar har genom denna analys skrivits fram, vad tas för givet och vilka mönster och diskurser har aktiverats? Utgående från analysen i denna resultatredovisning och det som redovisats kring enkätsvaren från abiturienterna skrivs här en tolkande och diskursiv analys fram som avslutning på resultatredovisningen med koppling till den ovan ställda frågan. Det sätt som abiturienterna konstruerat lärare inom småbarnspedagogik och småbarnspedagogisk verksamhet sätts här i relation till avhandlingens forskningsfrågor och hur dessa kan förstås utgående från resultatet.

Resultaten visar att abiturienter inte har en gemensam och tydlig bild av lärare inom småbarnspedagogik och småbarnspedagogisk verksamhet. Detta kunde vara något att ta fasta på i fortsättning, hur yrket kunde konstrueras för ungdomar så att det blir mer attraktivt. Det är flera abitureinter som härleder sina svar till lärare inom grundskolan. Utgående från detta görs en tolkning om att det finns en okunskap kring småbarnspedagogik bland abiturienter i Svenskfinland. Något som nästan alla abiturienter ger uttryck för är att lärare inom småbarnspedagogik är ett yrke som behövs både nu och i framtiden, samtidigt är det många som konstruerar det så att det inte är ett yrke som de ser sig själva jobba inom. Att lönen inte är attraktiv lyfts fram av många och i flera olika sammanhang i enkätsvaren. I arbetsförhållandena som konstrueras ger abiturienterna uttryck för att yrket är för hektiskt. Abiturienterna har heller ingen tydlig uppfattning om varken studieorterna eller studiernas innehåll för att bli lärare inom småbarnspedagogik. Barnen lyfts fram som det positivaste med yrket och lek framkommer som en central del i verksamheten. Mönster av ointresse, okunskap och lättvindighet återfinns i svaren från enkäten och har framkommit på många ställen i denna analys.
Det som utesluts ur bilden av lärare inom småbarnspedagogik av abiturienterna är en helhetsmässig uppfattning om vad det innebär att studera till och börja arbeta som lärare inom småbarnspedagogik. Den rådande diskutrsen kan sägas vara att abiturinetern inte känner till småbarnspedagogisk verksamhet då bilden av hur småbarnspedagogisk verksamhet ser ut idag inte är tydligt konstruerad. Bilden som skrivs fram motsvarar inte heller verkligheten. Att på något sätt lyfta fram barnen som centralt för verksamheten eller att barns bästa är en utgångspunkt för lärare inom småbarnspedagogik är något som är osynligt i avhandlingens resultat. Hierarkimässigt skrivs lärare inom småbarnspedagogik fram som att de vaktar och övervakar barnen, snarare än är delaktiga i deras vardag. Abiturienterna ser sig själva i centrum i de svar som de givit i enkäten kring lärare och verksamhet inom småbarnspedagogik. Det verkar vara en rådande diskurs och en social norm att sätta sig själv och sina intressen i första hand i de val som kommer att göras inför det framtida yrket.

Avhandlingens första forskningsfråga berör hur abiturienter konstruerar lärare inom småbarnspedagogik och småbarnspedagogisk verksamhet. På följande sätt kan en vanlig dag inom småbarnspedagogisk verksamhet för en lärare inom småbarnspedagogik konstruerad av abiturienter i Svenskfinland beskrivas: kommer till arbetsplatsen, eventuellt planerar lite (antingen kvällen innan eller genom att förbereda på plats inför dagen), dricker kaffe, leker med, övervakar och sköter om barn, håller program, serverar måltider, vistas ute och går hem. Den rådande diskursen kan därför sägas vara att yrket lärare inom småbarnspedagogik baserar sig på lek, lärande, övervakning, uppfostring och att det mesta inom yrket sker utgående från rutiner. Att vara lärare inom småbarnspedagogik konstrueras lättvindigt och i ganska nedvärderande ton och det lyfts inte fram som ett yrke som har högt status i sociala sammanhang. Verksamheten följer samma mönster, lättvindigt, rutinmässigt och inte så planerat, men samtidigt också hektiskt och jobbigt.

Den andra forskningsfrågan behandlar hur abiturienternas sätt att konstruera lärare inom småbarnspedagogik och småbarnspedagogisk verksamhet kan tolkas i relation till att öka antalet behöriga lärare inom småbarnspedagogik. Lärare inom småbarnspedagogik verkar vara ett yrke som av abiturienterna anses behövs i samhället, men konstrueras som för krävande, ointressant och inte tillräckligt attraktivt för att abiturienterna själva ska börja arbeta som lärare inom småbarnspedagogik. Utgående från resultaten i avhandlingen verkar det vara svårt att få abiturienter att i framtiden söka sig till studier och arbete inom småbarnspedagogik. Okunskap om studier, studieorter, småbarnspedagogisk verksamhet och arbetsuppgifter konstrueras, okunskap är ett rådande mönster. Arbetsförhållanden skrivs fram som oattraktiva och lönen är en kritisk aspekt som sänker attraktionskraften. Att kunna öka antalet lärare inom småbarnspedagogik ses genom abiturienters intresse och uppfattningar som en svår ekvation att lösa. För att i framtiden kunna få fler abiturienter att söka sig till den småbarnspedagogiska branschen behövs både en positivare bild av verksamheten och mer kunskap om branschen förmedlas.

8. Diskussion

I detta kapitel förs en diskussion kring avhandlingens resultat och en diskussion kring avhandlingens ansats och metod redogörs därefter för. Efter de diskuterande delarna i kapitlet presenteras avhandlingens slutsatser. Kapitlet och avhandlingen avslutas med förslag på fortsatt forskning och en slutreflektion.

8.1. Resultatdiskussion

Här framskrivs en diskussion kring resultatredovisningen som presenterades i kapitel 7, med koppling till avhandlingens forskningsfrågor och till teoridelen i denna avhandling. Målet med avhandlingen har varit att synliggöra småbarnspedagogisk verksamhet och hur abiturienters konstruerar lärare inom småbarnspedagogik och småbarnspedagogisk verksamhet. Genom att utgå från detta konstruerande kan samhället se vad som behöver göras för att kunna öka intresset för att fler ska utbildar sig till och att Svenskfinland får fler behöriga lärare inom småbarnspedagogik. Idag råder en stor brist på behörig personal inom småbarnspedagogisk verksamhet, vilket i sig inverkar negativt på barnen, de som jobbar på fältet och i slutändan på den småbarnspedagogiska verksamhetens kvalitet (Laurent, 2020, s. 104–105). I den nya lagen om småbarnspedagogik har satts som mål att öka relationstalet från en till två lärare inom småbarnspedagogik per grupp, eller en lärare och en socionom inom småbarnspedaogk per grupp, för att personalens utbildningsnivå anses höja personalens pedagogiska kompetens, vilket i sin tur anses påverka den småbarnspedagogiska verksamhetens kvalitet positivt (Österberg, 2019, s. 22).

8.1.1. Utbildning

I resultatredovisningen framkommer abiturienternas konstruktioner kring utbildning till lärare inom småbarnspedagogik. Mönster av gissningar, okunskap och ointresse lyfts fram i de redovisade resultaten. Detta gäller såväl studiernas innehåll och studieorterna. Att det sedan 2011 i Helsingfors har funnits en utbildningslinje till lärare inom småbarnspedagogik, men att den ännu inte verkar vara etablerad bland ungdomar är något som tydligt framkommer i resultaten från denna undersökning. I en rapport av Heikkinen med flera (2020, s. 28; 30) lyfts det fram att gymnasieelever inte har en tydlig uppfattning och vad en utbildning till lärare innefattar, att gymnasieelever vet lite om hur en lärares arbete ser ut som helhet. Vidare menar författarna att besluten om att söka sig till studierna därför påverkas av de uppfattningar ungdomar har av yrket som helhet och de arbetsuppgifter som tros höra till yrket. Samband med det som framkommer i rapporten från Heikkinen med flera syns också i resultaten från denna undersökning, konstruktionerna baserar sig på uppfattningar och gissningar snarare än kunskap. Då abiturienternas konstruktioner av yrket lärare inom småbarnspedagogik i

denna avhandling inte har skrivits fram på ett så positivt sätt är det inte så troligt att ett utbildningsval inom småbarnspedaogik kommer att göras.

I resultatredovisningen framkommer det att abiturienterna har en tydlig uppfattning om att det råder brist på arbetskraft inom småbarnspedagogisk verksamhet. Att därmed tro att abiturienter inte söker sig till utbildningen för att deras uppfattning är att man inte får jobb på grund av ett överutbud av behörig personal, kan enligt svaren i denna undersökning uteslutas. Mönster i resultatredovisningen tyder på att abiturienterna verkar se att det finns ett behov av utbildade lärare inom småbarnspedagogik i framtiden men nästan ingen av de abiturienter som svarat på enkäten i denna undersökning är intresserade av att fullt ut börja studera till och arbeta som lärare inom småbarnspedagogik.

Heikkinen med flera, (2020, s. 46) lyfter i sin rapport fram att antalet sökande till utbildningen till lärare inom småbarnspedagogik har minskat under de senast fem åren och trots att det syns en svag återhämtning 2020, är siffrorna för antalet sökande 2020 ändå 35,7 % lägre jämfört med 2015. Laurent (2020, s. 37) menar att det enligt antagningsstatistiken inte finns tillräckligt många som är intresserade av att söka till utbildningen till lärare inom småbarnspedagogik och att förstahandssökande till såväl utbildningen vid Åbo Akademi som Helsingfors universitet har minskat de senaste tre åren. Sett till resultaten som framkommer i denna undersökning kan paralleller till ointresse och okunskap kring studieorterna och studiernas innehåll antas ligga som grund för denna statistik. Att tydligt göra reklam för utbildningarna, eftersom det ännu verkar finnas okunskap om att man exempelvis kan studera till lärare inom småbarnspedagogik i Helsingfors bland abiturienter vore viktigt. Laurent (2020, s. 111) menar i sin rapport att utbildningsanordnare borde bli synligare för eventuella nya studerande genom information och samarbete med skolor där det finns potentiella studeranden. Harju-Luukkainen med flera (2010, s. 21) lyfter också fram att man borde arbeta kring studentrekrytering och att höja utbildningens attraktivitet. Att gymnasieeleverna inte har så tydlig uppfattning om vad en lärarutbildning innefattar stöds av att resultaten från Heikkinens med fleras (2020, s. 54) rapport som visar på samma tendens. Resultatet från denna avhandlingens visar att ökad kunskap om småbarnspedagogisk verksamhet och studier skulle behövas.

8.1.2. Småbarnspedagogisk verksamhet

Mönster som framkommer i resultatredovisningen i abiturienternas svar kring småbarnspedagogisk verksamhet är att de tar fasta på dagens struktur och att en verksamhetsdag innehåller lek samt någon form av lärande. Att barnen själva ska vara delaktiga i den småbarnspedagogiska verksamheten och

att utgå från barnens intressen och behov var i abiturienternas svar princip helt osynligt. Abiturienterna sätter istället sig själva i fokus. Sett till *Grunderna för planen för småbarnspedagogik* där det beskrivs hur verksamheten på daghem ska se ut finns det få likheter. I det nationella styrdokumentet står det bland annat att verksamheten på daghem ska utgå från barns intressen och behov och ta sin form från lekar, sagor, utflykter eller spontana samspel mellan barn och pedagoger eller barn och barn (UBS, 2018, s. 39; 42). Att ge barnen trygghet lyfts också i forskning fram som centralt inom den småbarnspedagogiska verksamheten och såväl vårdnadshavare som pedagoger lyfter fram trygghet som den småbarnspedagogiska verksamhetens viktigaste uppdrag (Tallberg Broman, 2017, s. 59). Ordet trygghet är inget som abiturienter lyfter fram i sina enkätsvar och som för dem verkar ses som central inom den småbarnspedagogiska verksamheten. Abiturienterna nämner heller inte barnets plan för småbarnspedagogik, pedagogisk dokumentation, att verksamheten ska genomföras på ett målinriktat och professionellt sätt (UBS, 2018, s. 23) eller mångsidig kompetens och lärområden som finns som grund för den pedagogiska verksamheten på daghem (UBS, 2018). Enligt de svar som abiturienterna gett är det inte troligt att de har en uppfattning om att detta tillhör den småbarnspedagogiska verksamheten.

Att småbarnspedagogik ska vara en helhet av fostran, undervisning och vård (UBS, s. 23) är däremot något som abiturienternas svar kan härledas till. Olika former av att fostra barn, ordna program och verksamhet för barn och att sköta om barn nämns i många av de svar som abiturienterna har gett. Lek är också tydligt framkommande i enkäten då lek har nämnts i över hälften av abiturienternas svar. Inom småbarnspedagogik verksamhet är barns lek central och enligt det nationella styrdokumentet ska barn på daghem få möjlighet till att leka olika typer av lekar (UBS, 2018, s. 40).

Den småbarnspedagogiska verksamheten har under de senaste åren genomgått stora förändringar. Speciellt efter att det nationella styrdokumentet 2016 (reviderat 2018) och Lagen om småbarnspedagogik 2018 kom. Det kan vara så att de som inte är insatta i småbarnspedagogisk verksamhet fortfarande ser på daghemsverksamhet som något lättvindigt och endast som ett sälle där barn leker och ”förvaras” under dagen medan vårdnadshavare arbetar. Granbom (2011, s. 28) lyfter fram att det från att de första barnträdgårdarna upprättades fram till dagens småbarnspedagogik har skett en stor förändring i såväl barnsyn som kvinnosyn och jämställdhetssyn. Utgående från abiturienters sätt att konstruera sina svar om småbarnspedagogisk verksamhet upplevs dock inte denna förändring vara etablerad. Paralleller dras till att den småbarnspedagogiska branschen i media framställs på ett negativt sätt. Detta menar Laurent (2020, s. 108) är ett problem som påverkar småbarnspedagogiken negativt. Laurent menar vidare att det istället borde rapporteras om positiva

nyheter, ny forskning och verksamheten på fältet utgående från *Grunderna för planen för småbarnspedagogik*. Detta skulle också förmedla en syn på småbarnspedagogisk verksamhet som den ser ut idag vilket enligt avhandlingsskribenten skulle vara viktigt baserat på resultatet från undersökningen.

8.1.3. Yrkesval och yrkesbeskrivning

I denna del av diskussionen kopplas resultatet till tidigare forskning om ungdomars yrkesval. Abiturienterna som svarat på enkäten är inte positivt inställda till att göra ett yrkesval som leder till behörighet som lärare inom småbarnspedagogik. Det finns också okunskap kring vad en lärare inom småbarnspedagogik är. Hur abiturienterna i undersökningen har sett arbetet som lärare inom småbarnspedagogik presenteras också med koppling till yrkesbeskrivning som finns för lärare inom småbarnspedagogik. I resultaten från enkäten som berör yrkesval och yrkesbeskrivning syns mönster av okunskap och ointresse.

I forskningsrapporten av Heikkinen med flera (2020, s. 41) framkommer det att en av fyra gymnasieelever har en lärarutbildning som ett primärt studieval men endast sex procent har svarat att de kommer att prioritera lärarutbildning som första hands val. Denna undersökning gäller lärarutbildning på alla nivåer. Resultaten i denna avhandling visar att en av 33 abiturienter kan tänka sig att arbeta som lärare inom småbarnspedagogik i framtiden. Ett dåligt utgångsläge till att få nya behöriga lärare inom småbarnspedagogik. Fransson och Lindh (2004, s. 64) menar att om ungdomar sakar erfarenheter av yrket skapar de själva sig en uppfattningar som sedan ligger som grund för studieval. Resultaten från denna undersökning visar på stor okunskap om vad det innebär att arbeta inom småbarnspedagogisk verksamhet och att därför ge ungdomar mer erfarenhet av branschen i tidigare ålder kunde vara en viktigt steg i processen att försöka få fler ungdomar att söka sig till studier som ger behörighet för att bli lärare inom småbarnspedagogik. Internet och media samt kamrater inverkar i betydande mening på ungdomars yrkesval enligt Haikkola och Myllyniemi (2020). Detta stöds också av Talous ja nuoret (TAT) sammanställning där det framkommer att internet och sociala medier har en stor inverkan på var ungdomar söker och får information om yrkesval. Dessa rapporter och sammanställningar stärker behovet av att nå ut med positiv och tillräklig information till ungdomar.

Det betyder dock inte att information skulle lösa alla problem. Enligt Heikkinen med flera (2020, s. 54) är branschens rykte också något som påverkar ungdomars val då de skriver att ungdomar fattar sina beslut om studieval på uppfattningen om vilken karriär man får, jobbet i allmänhet samt hur fältet

och yrket upplevs. Småbarnspedagogikens rykte behöver förbättras för att ungdomar ska göra ett yrkesval som leder till att bli lärare inom småbarnspedagogik. Heikkinen med flera (2020, s. 54) visar i resultaten av deras undersökningen att gymnasieelever tycker att arbetsförhållandena har försämrats och detta försvagar lärarutbildningens attraktionskraft. Vidare visar resultaten att ungdomarna baseras sina uppfattningar om yrket på sina egna upplevelser av skola och daghem samt på vilken information de får om lärarens arbete från andra källor. Haikkola och Myllyniemi (2020) har i en ungdomsbarometer skrivit att det som allra mest påverkar ungdomars val av yrken är tidigare sommararbetsplatser och praktikplatser samt vårdnadshavarna. Att de egna uppfattningarna är viktiga och leder till att abiturienter drar slutsatser kring om de vill arbeta inom branschen framkommer också i denna undersökning. I två svar framkommer det att abiturienterna har varit på prao på daghem, men arbetsförhållandena lyfts fram på ett sådant sätt att abiturienterna kan konstatera att de inte vill jobba på daghem i framtiden. Resultat från Kantonens med fleras (2020, s. 265) undersökning visar att viljan till att jobba som lärare inom småbarnspedagogik har ett positivt samband med om man har arbetserfarenheter av branschen innan universitetsstudier inleds. Att jobba för att ungdomar får erfarenhet av branschen och positiva sådana är alltså sådant som kunde främja studieval som leder till yrkesbehörighet inom småbarnspedagogiken. Howard med flera (2015, s. 109) anser att samhället borde få en bättre förståelse för vad och vem som bidrar till barns uppfattningar om yrken för att på så vis kunna främja en positiv karriärutveckling för barn och ungdomar. Forskarna menar att barn redan vid 10 års ålder börjar förlita sig på egna erfarenheter då de reflekterar över framtida yrkesval (Howard et al., 2015, s. 102). Tidigt i barndomen tar barn ofta fasta på allmänna intressen då de funderar på framtida yrken, men ju äldre de blir börjar de utgå från mer specifika intressen och egna unika förmågor (Howard et al., 2015, s. 102). Resultatet från Howard med flera stärker uppfattningen om att positiva bild av småbarnspedagogiken behöver förmedlas redan till barn och ungdomar. Samhället i stort anses efter resultatet och arbetet med denna avhandling vara i behov av en modernare och positivare bild av den småbarnspedagogiska verksamheten.

Kepsu och Markelin (2020, s. 4) skriver i ungdomsbarometern 2020, gjord på finlandssvenska ungdomar, att de ungdomar som redan studerar vid ett gymnasium eller en yrkesskola anser att de egna framtidsplanerna, intressena och värderingarna påverkar det kommande studievalet mest. Att abiturienterna sätter sig och sina egna intressen i centrum är något som i denna undersökning är ett tydligt mönster. Då intresset för branschen inte finns, är det svårt att tro att abiturienterna kommer att göra ett yrkesval som leder till en examen inom småbarnspedagogik. Några abiturienter uttryckte också att småbarnspedagogisk verksamhet är för tråkig eller enformig. Då ungdomar väljer yrken utgående från att möjlighet till utveckling ska finnas borde småbarnspedagogisk verksamhet

framskrivas så att ungdomar vet att det finns utvecklingsmöjligheter inom branschen. Upplevelse av en möjlighet att kunna utvecklas i arbetet anses också enligt undersökningsresultat från Kantonen med flera (2020, s. 284) vara viktigt för de som studerar till lärare inom småbarnspedagogik. Detta kunde vara viktigt att lyfta fram för ungdomar, att det även inom småbarnspedaogigsk verksamhet finns möjlighet att vidareututbilda sig och arbeta som ledare, chef eller forskare.

Internationellt sett är arbetes ekonomiska perspektiv det som lyfts fram som den mest inflytelserika faktorn som påverkar ungdomars val av yrke, eftersom en trygg inkomst anses viktigt av ungdomar (Akosah-Twumasi et al., 2018, s. 4). Detta stöds också av rapporter från Finland där det konstaterats att möjligheten till att få arbete inom branschen i stor utsträckning är väldigt eller ganska viktigt för ungdomar (Haikkola & Myllyniemi, 2020, s. 23). Hur hög grad det finns sysselsättning inom branschen och hur bra lönen är påverkar ungdomarna i deras studieval menar Pekkarinen och Myllyniemi (2017, s. 209). I denna undersökning lyfts lönen fram som en orsak till ointresse, den anses vara för låg. Lönenivån påverkar alltså intresset för branschen på ett negativt sätt. Abiturienterna är medvetna om att det finns behov av arbetskraft på fältet och det är inget som lyfts fram i abiturienternas svar som något som skulle göra att de söker sig till branschen. Det som däremot framkommer är att studieorterna kan påverka yrkesval. Abiturienterna har i en del fall uttryckt att de väljer en annan linje på grund av studieort. Vento (2017, s. 78) menar också att det tydligt framkommer att studenter riktar sina ansökningar till finskspråkiga högskolor om ämnen man vill studera saknas på svenskan i den region där man bor.

Yrkesval kan också diskuteras ur ett genusperspektiv, vilket kan härledas till ett samhälles- och historiskt perspektiv. I denna undersökning har en tredjedel av de som svarat på enkäten uppgett sig vara män, men ingen av männen skriver att de fullt ut är intresserade av att börja arbeta som eller studera till lärare inom småbarnspedagogik. Resultaten stöder både det som syns på fältet, att det är få män som arbetar inom småbarnspedagogik verksamhet och att det troligen är så att arbete på daghem ses som en utbildningsmöjlighet främst för kvinnor. Fransson och Lindh (2004, s. 45) menar att utbildningsmöjligheterna idag inte är olika men att pojkar och flickor trots detta söker sig till olika områden. Andelen kvinnor som arbetar inom småbarnspedagogisk verksamhet vid olika enheter varierar idag mellan 93,7 % – 99,9 % (Onnismaa, 2017, s. 6). Heikkilä har i forskningsrapporter (2018; 2019) diskuterat hur man kan öka män inom småbarnspedagogisk verksamhet. För att få fler män som jobbar inom småbarnspedagogisk verksamhet handlar det enligt Heikkilä (2019, s. 147) om att ändra på strukturer, vilket varken går snabbt eller är lätt, utan kräver långsiktiga strategier med tydliga mål och görs i en interaktion mellan både lokala som nationella aktörer. Strukturer för att öka

andelen män, men även kvinnor, att göra yrkesval som leder till behörighet som lärare inom småbarnspedagogik anses efter undersökningen i denna avhandling behövas med tanke på det långa intresset som visades bland abiturienterna.

Slutligen diskuteras inom denna del sådant som framkommit i resultatredovisningen kopplat till yrkesbeskrivning. För att bli behörig lärare inom småbarnspedagogik ska man avlägga en kandidatexamen med inrikting på småbarnspedagogik (Undervisnings- och kulturministeriet, u.å.1). De två huvuddelarna i utbildningen består av didaktisk ämnesteori kring småbarnspedagogik samt barndomspsykologi (Åbo Akademi, 2017). I abiturienternas svar finns psykologi, pedagogik, universitetsstudier och kandidatexamen omnämnda i svaren. Däremot är det inget som är framskrivet på ett sådant sätt som tyder på att abiturienterna är säkra, utan mer framskrivet som antaganden. Att fem svar är baserade på lärare i grundskola kan i detta sammanhang leda till en diskussion om behovet av att etablera en yrkesbeskrivning i samhället där folk i allmänhet vet vad en lärare inom småbarnspedagogik är och gör. Det kan konstateras att det nya benämningen lärare inom småbarnspedagogik som kom i och med den nya lagen om småbarnspedagogik 2018 ännu inte har etablerats bland alla abiturienter. Denna slutsats görs då svaren är baserade på påståenden om lärare inom den grundläggande undervisningen. Det var ett medvetet val att använda den nya benämningen och inte förklara den med den gamla benämningen barnträdgårdslärare i denna undersökning, för att ta reda på om den nya benämningen är etabledad bland abiturienter. En fråga om gymnasieelevers uppfattningar kring lärarutbildningar finns inkluderade i en rapport från Heikkinen med flera (2020, s. 27). Där framkommer det att gymnasieelever i huvudsak baserar sina uppfattningar om läraryrket till yrkeslärare och klasslärare och till en viss del till det arbete som lärare inom småbarnspedagogik gör. Trots att endast lärare inom småbarnspedagogik är nämnt i enkätes frågor för denna undersökning härleddes en viss del av svaren till lärare inom grundskola.

8.1.4. Arbetsförhållanden för lärare inom småbarnspedagogik och bristen på behörig personal inom småbarnspedagogik

Analysen i denna undersökning tyder på att abiturienterna vet att det råder brist på behöriga lärare inom småbarnspedagogik. Arbetsförhållanden och yrkets status kan kopplas till att abiturienterna själva inte är intresserade av yrket. Att arbetsförhållanden lyfts fram på ett oattraktivt sätt och som därmed leder till ointresse är resultat från denna undersökningen som stöder rapporterna från Heikkinen med flera (2020) och Laurent (2020). Att attraktionskraften för utbildningssektorn har minskat hos gymnasieelever menar Heikkinen med flera (2020, s. 52) beror på att det råder en uppfattning om försämrade arbetsvillkor, utmanande föräldrar och för dålig lön. Att lönen anses vara

för låg är också i denna avhandling ett tydligt mönster, likaså lyfter abiturienterna fram kontakten till föräldrarna som en betungande arbetsuppgift. Småbarnspedagogisk verksamhet skrivs fram, inte bara som ointressant, utan också på ett nedvärderande sätt. Resutlaten tyder på ett mönster av ointresse på grund av yrkets sociala status och på oattraktiva arbetsförhållanden. Abiturienterna i denna undersökning lyfter fram barnen som det positiva med yrket och det kan tolkas som att intresse för att arbeta med barn finns. På det sätt som arbetsförhållandena skrivs fram kan det dock vara detta som gör att yrket inte blir attraktivt eller ses som ett allternativt studie- eller yrkesval. Denna tolkning av avhandlingens resultat går att dra paralleller till Heikkinen med flera (2020, s. 29). Rapportens resultat visar att gymnasieeleverna som överväger lärarutbildning ser lärares arbete som värdefullt och det upplevs som meningsfullt att man i arbetet skulle få se barn och ungdomar växa och utveckals.

Resultaten från denna undersökning är inget som motsäger det som redan tidigare konstaterats. Enligt Finlands närvårdar- och primärvårdarförbund, SUPER, (Kujala, 2019) skulle bättre lön och arbetsförhållanden medföra att intresset för att studera inom småbarnspedagogiska branscher förbättras. Under webbinariet ”*Småbarnspedagogik på svenska i huvudstadsregionen*” 4.6.2020 ställdes via det interaktiva presentations och mötesverktyget Mentimeter frågan *Hur kunde personalsituationen förbättras?* till deltagarna (Grönqvist, 2020). Högre lön var en av de vanligaste kommentarerna om hur man skulle få mera arbetskraft inom småbarnspedagogiken. Bättre arbetsförhållanden som mindre barngrupper, ändamålsenliga arbetsutrymmen, lockande arbetstider och tid för planering framkom också. Slutligen framkom ur olika synvinklar att man borde satsa på att höja statusen och attraktiviteten för branschen genom att lyfta de positiva aspekterna kring arbetet.

Abiturienterna har skrivit fram arbete inom småbarnspedagogisk verksamhet som stressig eller hektiskt. I en barometer från OAJ (2017) framkommer det att 45 % av de svarande som arbetar inom den småbarnspedagogiska sektorns väldigt ofta eller ofta upplever arbetsrelaterad stress. Om abiturienterna bara utgår från sina uppfattningar eller relaterar sina sätt att konstruera småbarnspedagogisk verksamhet till att de faktiskt har erfarenheter av stress inom småbarnspedagogisk verksamhet går inte att utläsa av svaren. Det finns för få vuxna i relation till barn nämner någon abiturient i enkätsvaren. Detta kopplas också ihop med hur abiturienterna ser på arbetsförhållanden inom småbarnspedagogisk verksamhet. Att barngrupperna anses vara för stora i relation till för få vuxna är något som Forsius (2018, s. 64) lyfter fram i sin avhandling som en del i att många som redan arbetar inom småbarnspedagogisk verksamhet överväger ett branschbyte. I Forsius avhandling framkommer det att den starkaste motivationsfaktorn i arbetet är barnen (Forsius, 2018, s. 67). I svaren från abiturienterna i denna undersökning lyfts också barnen fram som det som

anses vara det positivaste med småbarnspedagogisk verksamhet. Som ett led i denna resultatdiskussion anses det viktigt att lyfta fram hur roligt och mångsidig arbetet med barn är och på detta sätt kunde den rådande bilden av oattraktiva arbetsförhållanden kanske förändras till en positivare bild.

Österberg (2019, s. 22) har lyft fram att yrkesfolket efterlyser en tydlig handlingsplan för hur bristen på behörig personal ska lösas. I handlingsplanen anses det att det borde framkomma hur man kunde öka de ungas intresse för att börja studera och arbeta inom småbarnspedagogiken och hur man ska kunna få yrken inom den småbarnspedagogiska verksamheten attraktiva. Att abiturienter har en tydlig uppfattning om att det råder brist på behörig personal på fältet visar resultaten i denna undersökning. Kepsus och Markelins (2020, s. 5) rapport på finlandssvenska ungdomar i åldern 15–19 visar också att ungdomar anser att småbarnspedagogiken är en bransch som i framtiden kommer att behöva arbetskraft. Att därför tro att okunskap om bristen är något som kunde lösa bristen, bara ungdomar får den vetskapen, är inget som kommer att lösa några problem. Denna avhandling kommer inte med några tydliga lösningar, men arbetsförhållanden, lön och attraktionskraft ses som nyckelfrågor. Att arbetsförhållanden behöver förbättras så att småbarnspedagogiken inte upplevs som stressig och krävande samt att lönerna skulle höjas kan konstatera. Att förmedla en positiv och tydlig bild om vad det innebär att arbeta inom branschen och att det finns möjlighet till utveckling inom arbetet är annat som kunde tas fasta på. Forskning visar också att tidigare erfarenheten av att arbeta inom småbarnspedagogiken, innan man börjar studera, har en positiv inverkan på om man börjar studera och arbeta inom småbarnspedagogisk verksamhet (Kantonen et al., 2020, s. 265). Även om prao-perioderna, som några av abiturienterna hade erfarenhet av i denna undersökning inte visade ett samband med detta, kan det med förled vara ett sätt till att försöka locka nya studeranden och därmed fler lärare inom småbarnspedagogik till fältet.

8.2. Metoddiskussion

Diskursanalys har använts som ansats och teoretiskt ramverk för avhandlingen och vid analysen av resultatet. Som metod har en elektronisk kvalitativ enkät (enkät med öppna frågor) använts. Under arbetet med denna avhandling har en pågående pandemi, Covid-19, varit en del av varje sida som skrivits. Val av ansats och metod känns därför som goda alternativ att synliggöra hur finlandssvenska abiturienter konstruerar lärare inom småbarnspedagogik och småbarnspedagogisk verksamhet, då exempelvis intervjuer öga mot öga skulle ha varit ogenomförbara under den rådande pandemin. För undersökningen har använts en abduktiv metod eller stegvis deduktiv induktiv metod (SDI) som pendlar mellan att forskaren utgår från det insamlade datat och jämför det med teori och utgående

från teorin igen i jämförelse till det insamlade datat (Tjora, 2010, s. 137). Teorin har hela tiden funnits med som stöd för undersökningen och en del teori har behövs vidareutvecklas efter undersökningen som en koppling från det insamlade datat.

Här diskuteras om metoden för avhandlingen gav svar på syfte och forskningsfrågor. Inom diskursanalys fokuserar man på språket, vilka mönster som ses och vad som innesluts eller utesluts i texten. Bolander och Fejes (2009, s. 81) skriver att diskursanalys som metodansats passar bra då man är intresserad av att ta reda på vad som är normalt eller vad som är onormalt, genom hur detta beskrivs i text. I denna undersökning utgör den text, språk, som har analyserats en enkät med öppna frågor. Enkäten med öppna frågor anses ha gett ett material som har varit möjligt att analysera. I resultatredovisningen lyfts flera mönster som framkommit i undersökningen och de har bidragit till att skriva fram hur lärare inom småbarnspedagogik och småbarnspedagogisk verksamhet konstrueras av abiturienter. Mönstren som framkommit har tolkats i relation till att kunna öka antalet behöriga lärare inom småbarnspedagogik. Efter genomförd analys av enkäten anses resultatet ge en bild av hur abiturienter konstruerar lärare och verksamhet inom småbarnspedagogik. Abiturienterna har med egna ord skrivit sina svar och detta anses ge lika innehållsrika och mångsidiga redogörelser som andra kvalitativa datainsamlingsmetoder (Braun et al., 2020, s.1). Abiturienternas konstruktioner visar på en bild av att det inte är så lätt att öka på antalet lärare inom småbarnspedagogik och råda bot på bristen på behörig personal, eftersom det inte syns något större intresse för branschen i abiturienternas svar. Resultatet har kunnat påvisa vad som konstrueras som normalt, vad som tas för givet och det som abiturienter osynliggör i sina texter och därmed anses resultatet vara giltigt. Trost (2005, s. 112) menar den som analyserar och skriver fram resultatet bör klargöra resultaten så tydligt att den som läser själv kan bedöma hur svaren uppfattas. Resultatet har skrivits fram i så stor omfattning att läsare anses kunna bilda sig en uppfattning om resultatets trovärdighet.

I inledningsskedet då enkät som metod planerades gjordes ett pilottest och det var bra. Safdar med flera (2016, s. 1274), menar att det är speciellt viktigt att testa en enkät som är specifikt anpassad till ett ändamål då ett pilottest ger en inblick i om enkäten är begriplig, fungerande och inte är för mödosam. Eftersom enkäten för denna undersökning är specifikt utarbetat för syftet och forskningsfrågorna, upplevdes genomförandet av ett pilottest som extra viktigt. Då enkäten, efter avlutat pilottest, verkade hålla och ge svar på de frågor som ställdes i enkäten och ansågs kunna ge material som gav svar på forskningsfrågorna fortsatte processen. Följande steg var att ta kontakt med rektorerna på de fem gymnasieskolor där forskningstillstånd beviljats.

I kontakten med gymnasierna visade det sig att informationskanalen Wilma skulle vara ett lämpligt och smidigt sätt att få kontakt med abiturienterna. Eftersom enkäten inbringade 33 (35) svar (två förkastade på grund av att de svarande var under 18 år) känns alternativet att ta kontakt med abiturienterna via Wilma som ett gott sätt och att det, trots att det kunde ha kommit många fler svar, ändå inbringande så pass många svar så att resultatet från enkäterna är diskuterbart. Braun med flera (2020, s. 9) menar att det i kvalitativa undersökningar inte är helt enkelt att avgöra hur många svar som behövs för att studien ska vara tillförlitlig utan det som påverkar är till exempel studiens omfattning, vad forskningsfrågornas fokus är och om datat från undersökningen anses tillräckligt omfattande för att ge svar på forskningsfrågorna. Eftersom de svar som inkom genom enkätundersökningen till abiturienterna anses ge en bild av hur abiturienter konstruerar lärare inom småbarnspedagogik och småbarnspedagogisk verksamhet i den omfattningen som är rimlig för en PRO-gradu avhandling och att enkäten gav svar på avhandlingens forskningsfrågor kan metoden anses funderande i detta sammanhang.

En separat diskussion är ändå relevanta att föra kring att det inte var fler än 35 svar som kom in och 33 svar som kunde analyseras. Det kan betyda att alla som inte valde att delta i enkäten inte hade något intresse av att delge sina uppfattningar om småbarnspedagogik. Inget exakt maxantal har undersökts inför denna avhandling, alltså hur många abiturienter som totalt hade kunnat svara från de fem gymnasieskolorna, men ett starkt antagande om att många fler kunde ha svarat finns. Då abiturienterna, via länken som publicerades på Wilma, kom till enkäten möttes de av namnet: *Abiturienters uppfattningar om behöriga lärare inom småbarnspedagogik* och med en uppmaning om att: *Vänligen svara på frågorna utgående från hur du själv* tänker. Avhandlingsskribenten antar att många valt bort att svara på grund av ointresse och okunskap. Upplevelsen av att relativt få har svarat och att ett allmänt ointresse för småbarnspedagogiken verkar finnas bland finlandssvenska abiturienter stämmer inte med resultatet från Kepsus och Markelins (2020, s. 5) rapport. Enligt författarna till rapporten där finlandssvenska ungdomar i åldern 15–19 ingår, har 46 % av de svarande uppgett att de kunde tänka sig att arbeta inom småbarnspedagogik. Författarna fortsätter med att skriva att ungdomarna anser att arbete inom småbarnspedagogik verksamhet är meningsfullt, men arbete inom småbarnspedagogik anses ha lägre status än att jobba som sjuksköterska. Den höga procent av intresse för småbarnspedagogiken, jämförelsevis med resultatet från denna avhandling, kan ha att göra med att det är ett större åldersspann och ungdomar från olika skolbakgrunder (högstadie, gymnasier och yrkesskolor). En annan reflektion i relation till svarsprocenten kan vara att COVID-19 pandemin eventuellt kan ha ställt till det för mindre bemedlade abiturienter. I vanliga fall

kan skolans utrymmen användas för att få tillgång till elektroniska verktyg, men på grund av pandemin kan sådana utrymmen kanske inte varit möjliga att tillgå (Braun et al. 2020, s. 4–5).

I elektroniska enkäter upplever sig ofta de som svarar som att de får vara anonyma eftersom de inte träffar forskaren i verkligheten (Braun et al., 2020, s. 3). Genom de svar som abiturienterna har gett kan detta stödas. I en intervju öga mot öga är det inte säkert att abiturienterna hade givit lika ärliga och negativa svar som en del nu gjorde. En enkät med fasta svarsalternativ skulle inte heller ha fångat abiturienternas egna tankar och ord på samma sätt som den gjorde då abiturienterna fick skriva sina egna svar. Däremot går det inte att fråga efter vidare förklaringar på svar i en enkät av detta slag och Braun med flera (2020, s. 7) menar att ordvalen som finns i enkäten därför ät kritiska. Några svar hade varit intressanta att kunna följa upp och frågor där abiturienterna har svarat ”vet inte” eller bara satt ett sträck har inte i efterhand gått att få abiturienterna att utveckla. Genom att enkäten hade öppna frågor fångade den abiturienternas egna språkanvändning (Braun et al., 2020, s. 1), vilket är viktigt inom diskursanalys för att kunna se mönster i språket. Det kan vara så att abituienter inte är så intresserade av att svara på enkäter och att en intervju gett mera innehåll och deltagare. Däremot upplevs abiturienternas enkätsvar ärliga och på grund av att de inte träffade avhandlingsskribenten tros svaren ha gett en sann bild som möjliggjort ett synliggörande av den rådande diskursen kring lärare och småbarnspedagogisk verksamhet.

Det som däremot kan skönjas är att enkäten definitivt inte kunde ha varit längre. Safdar med flera (2016, s. 1274) menar att längden på en kvalitativ enkät är kritisk för att de svarande ska orka svara och ge bra svar på alla frågor. Enkäten för denna undersökning innehöll tio öppna frågor, vilket Braun med flera (2020, s. 8) anser är en lång men ändå rimlig enkät i kvalitativa sammanhang. Längden på en enkät går parallellt med motivation och engagemang menar Braun med flera (2020, s. 8). Mot slutet av enkäten upplevs svaren kortare än i början av enkäten. Det kan dock också bero på att abiturienterna hade mindre insyn och färre åsikter om frågorna i slutet av enkäten. Frågorna på slutet innehöll framförallt studier, studieorterna och uppfattningar om behovet av lärare inom småbarnspedagogik. Konstruktionen på frågorna kan också ha gjort att abiturienterna inte behövde svara med lika långa svar för att ge sin syn på saken.

Att frågorna var utformade så att abiturienterna, för att kunna komma vidare, behövde ge ett svar var något som Hultåker (2012, s. 140) lyfte fram som fördelaktigt med webbenkäter. I denna undersökning ledde det till att de flesta svarade på alla frågor, men några abiturienter hittade ett kryphål genom att endast skriva en punkt eller ett sträck. Om detta igen rörde längden (att enkäten

upplevdes för lång), att de svarande saknade åsikter eller inte var intresserade av att svara på frågan är svårt att avgöra och kan dessutom variera från person till person, då det var flera som använde sig av punkter och sträck. Att ha en öppen fråga på slutet ansågs både av Trost (2012, s. 74) som Braun med flera (2020, s. 8) som ett gott avslut på en enkät. I en öppna frågan framkom det från en abiturienter att denna person inte visste att det fanns ett yrke som heter lärare inom småbarnspedagogik. Detta antagande stöds också av att flera abiturienter härlett sina svar till lärare och skolverksamhet. Den fria öppna frågan på slutet i denna enkät anses därför ha varit viktig.

I en metoddiskussion är det relevant att återkoppla till standardisering, tillförlitlighet, giltighet och generalisering. Standardiseringen för undersökningen kan sägas vara både hög och mindre hög. Länken till enkäten är utsänd under samma vecka till alla abiturienter som deltagit i undersökningen och enkäten har sett likadan ut för alla deltagare. Trost (2012, s. 58) framhåller att likhet i formuläret och att det sänds ut samtidigt är exempel på hög grad av standardisering. Det som däremot också påverkar standardiseringen och som avhandlingsskribenten inte har kunnat påverka är när abiturienterna välde att svara, hur de kände sig när de svarade och om de svarade själva eller tillsammans med någon annan (Trost, 2012, s. 58). Detta är för en undersökning helt normalt, men något som naturligtvis kan ha inverkat på abiturienternas sätt att svara.

Då det gäller tillförlitlighet ligger relationen mellan forskaren och respondenterna i fokus. En central aspekt att beakta är om resultatet skulle bli det samma om en annan forskare skulle göra om samma undersökning (Tjora, 2010 , s. 161–162). Analysen har gjorts genom att alla svar har lästs igenom, sedan tolkats och kategoriserats enligt avhandlingens teorikapitel. Mönster som framkommit har synliggjorts. Tillförlitligheten upplevs vara hög efter genomförd enkät och analys då det inte finns några kända relationer mellan avhandlingsskribenten och abiturienterna. Om en annan forskare skulle göra om undersökningen på samma abiturienter skulle resultatet också troligen bli lika. I resultatredovisningen har de teman och mönster som framkommit stärkts genom att samband har förklarats. Det har också beskrivits hur många som svarat på likande sätt och citat har använts. Att använda citat i resultatredovisningen anses av Tjora (2010, s. 161) öka undersökningens tillförlitlighet då respondenternas röster på så vis lyfts fram. I resultatredovisningen har citat använts för att stärka abiturienternas röster och visa på mönster som framkommit.

Resultatens giltighet handlar om att bedöma avhandlingens forskningsfrågor, om forskaren har fått svar på dem och att jämföra det egna resultatet med tidigare forskning på samma område (Tjora, 2010, s. 162). Forskning och teori har varit en aktiv del av denna undersökning från första början.

Avhandlingens forskningsfrågor anses också av avhandlingsskribenten ha fått ett svar. Bell (1995, s. 63) förklarar giltighet som ett mått på om en specifik fråga har beskrivit det man ville att den skulle beskriva. Avhandlingen upplevs, eftersom de kunnat ge svar på forskningsfrågorna, uppnå giltighet. Det är dock inte så många abiturienter som svarat och att resultatet endast baserar sig på 33 svar behöver lyftas fram. Att det inte är så många av abiturienterterna i denna undersökning som fullt ut är intresserade eller har så tydlig uppfattning av småbarnspedagogisk verksmhet påverkar också avhandlingens resultat och svaren som forskningsfrågorna fick.

Generalisering inom kvalitativ forskning beskrivs enligt Tjora (2010, s. 163–164) i tre former. Dessa är *naturalistisk generalisering*: i redovisningen beskrivs tillräckligt detaljerat det som undersökts så att den som läser själv kan bedöm om resultaten kan anses vara giltiga*, måttfull generalisering*: forskaren beskriver i vilken kontext och tid som resultatet anses vara giltigt och *begreppslig generalisering*: begrepp och teorier framkommer i undersökningen som kan vara relevant även i andra forskningssammanhang. Redovisningen anses av avhandlingsskribenten vara detaljerad och läsare anses kunna bedöma om resultatet är giltigt. Resultatet anses vara giltig för de abiturienter som svarat, då de svarade. Deras uppfattningar torde inte förändras, men svar från andra abiturienter i Svenskfinland skulle kunna ge ett annat resultat. Däremot kan resultaten ändå generaliseras till att råda för abiturienter i Svenskfinland då abiturienter från fem olika områden har svarat på likande sätt. Kontexten handlar om Svenskfinland och gymnasium, specifikt de som går sista året på gymnasium. Mönster som framkommer i avhandlingen anses kunna vara begreppsligt generaliserbara och relevanta i andra forskningssamanhang.

8.3. Slutsatser

Det finns stort behov av att abiturienter får kunskap om yrket lärare inom småbarnspedagogik och vad småbarnspedagogisk verksamhet är, för att ge dem en bättre bild av vardagen och ändra på de rådande diskurserna som verkar finnas. På det sätt som abiturienterna skriver fram lärare inom småbarnspedagogik och småbarnspedagogik verksamhet i de svar som givits i denna undersökning anses den rådande diskursen vara baserad på stor okunskap och som ett yrke som är för krävande och har låg status. En stark indikation på missuppfattningar och okunskap gällande studier och studieorterna framkommer i resultatet. För att kunna få fler ungdomar som söker sig till studier inom branschen och sedan börjar arbeta som lärare inom småbarnspedagogik verkar den rådande diskursen behöva ändras också kring abiturienters uppfattningar kring vilken utbildning som behövs och var i Finland man kan utbilda sig till lärare inom småbarnspedagogik.

På det sätt som abiturienter nu skriver fram lärare och verksamhet inom småbarnspedagogik är bilden alltså inte så positiv. Abiturienterna konstruerar det hela på ett betungande men ändå ganska lättvindigt sätt. Få av de svarande är intresserade av att börja studera till eller arbeta som lärare inom småbarnspedagogik. I inledningen av denna avhandling beskrevs den hypotes som låg som bakgrund till att valet föll på att undersöka hur abiturienter konstruerar lärare och verksamhet inom småbarnspedagogisk verksamhet. Hypotesen om varför man inte vill jobba som lärare inom småbarnspedagogik berörde ointresse för utbildningen, okunskap om arbetsuppgifter, att lönen inte är tillräckligt hög och att arbetsförhållanden inte lockar. Efter genomförd undersökning kan det tyvärr konstateras att hypotesen stämmer. Det sätt som abiturienterna skriver fram lärare inom småbarnspedagogik och småbarnspedagogisk verksamhet tangerar alla de ovannämnda aspekterna och leder till att så få som 1/33 abiturienter är intresserade av att börja arbeta inom branschen. Tar man i beaktande att det kunde ha funnits många fler svaranden, men att dessa troligen valt bort att svara på enkäten på grund av ointresse blir bilden ännu dystrare.

I dagsläget finns det goda möjligheter att direkt kunna komma ut i arbetslivet efter avklarad examen i småbarnspedagogik och en fråga som berörde abiturienternas uppfattning att det finns ett stort behov av arbetskraft inom branschen fanns med i enkäten. I denna fråga kan man säga att alla utom två (en har endast svarat med ett sträck och en har svarat så att tolkningen av innebörden i svaret är svår att utläsa) har en uppfattning om att det finns behov av arbetskraft inom branschen. Denna undersökning tyder således på att den rådande diskursen hos abiturienter kring behovet av småbarnspedagoger är, att det finns en brist och att det behövs fler lärare på fältet. Att därmed tro att abiturienter inte söker sig till utbildningen för att deras uppfattning är att man inte får jobb på grund av ett överutbud av behörig personal kan enligt svaren i denna undersökning uteslutas.

Att ännu tydligare göra reklam för utbildningarna, eftersom det ännu verkar finnas okunskap om att man exempelvis kan studera till lärare inom småbarnspedagogik i Helsingfors bland abiturienter vore viktigt. Det vore också av stor vikt att få ut budskapet till allmänheten och framförallt de som är i ålder för att börja göra ansökningars till olika utbildningar om vad det innebär att jobba inom småbarnspedagogisk verksamhet. Att ha möjlighet att utvecklas på sin arbetsplats är viktigt och att visa på, men också att det finns en möjligheten till att vidareutbilda sig vore viktigt. Att få fram att det forskas inom småbarnspedagogisk verksamhet hela tiden kunde kanske bidra till att höja statusen och samtidig också visa på att det finns en möjlighet att själv bli forskare inom branschen.

I inledningen skrevs att jag hoppas att man efter min undersökning kan anpassa utbildning, arbetsförhållanden och löneförhållanden så att de lockar fler ungdomar till att börja arbeta som lärare inom småbarnspedagogik. Det kanske inte en avhandling på magisternivå kan göra, men att det är kring dessa aspekter man borde jobba för att få abiturienter och överlag personer intresserade av yrket, för att få fler behöriga lärare inom småbarnspedagogik ut på fältet, är ett faktum om man ser till vad resultatet i denna avhandling visar. Dessutom behövs en positiv bild av småbarnspedagogiken förmedlas för att höja attraktionskraften.

8.4. Förslag till fortsatt forskning

Svaren från de abiturienterna som deltagit i denna enkät visar tydligt att de inte har något större intresse för den småbarnspedagogiska branschen. För att bättre kunna ta reda på vad som kunde göra branschen mer lockande för ungdomar, skulle mer forskning behövas kring detta ämne. Idag börjar också äldre personer studera och forskning kring äldre personers intresse för att börja studera till lärare inom småbarnspedagogik kunde vara relevant att forska kring för att se om småbarnspedagogiken kunde vara ett allternativ att studera till som vuxen och på vilket sätt branschen kunde locka äldre personer som ny arbetskraft.

Resultaten från denna undersökning tyder också på att abiturienter inte helt klart har en gemensam konstruerad syn på lärare och verksamhet inom småbarnspedagogiks verksamhet. Termen lärare inom småbarnspedagogik och småbarnspedagogik verkar ännu vara öppna och okonstruerade för abiturienter. Forskning kring vilka begrepp som kunde läggas in i de ungas konstruktion för att göra yrket och branschen mera attraktivt kunde därför behövas.

Lärare inom småbarnspedagogik och speciallärare inom småbarnspedagogik samt daghemsföreståndarna överförs från det allmänna kommunala AKTA-avtalet till undervisningssektorns UKTA-avtal från 1.9.2021 (OAJ, 2020). Att genom forskning utreda på vilket sätt det nya avtalet kunde främja arbetsförhållanden så att yrket lärare inom småbarnspedagogik blev mer attraktivt kunde vara relevant. Att förbättra arbetsfrörhållanden är något som det finns stort behov av visar både tidigare forskning och resutlatet i denna avhandling.

Att statusen för småbarnspedagogisk verksamhet borde höjas visar flera rapporter som gjorts på senast tid (jmf Lauren, 2020, s. 64, 90, 107, 119; Österberg, 2019, s. 20–23). Olika förslag har laggats fram, som exempelvis att höja lönerna och skapa goda arbetsvillkor (Lauren, 2020, s. 107, 110) samt att jobba för att höja utbildningarnas attraktivitet för att råda bot på bristen på behörig personal (Harju-

Luukkainen, Mansikka & Silius-Ahonen, 2010, s. 21). En intressant vinkling i dagens samhälle kunde också vara att lägga fram småbarnspedagogiken som ett hälsofrämjande arbete. Det kommer många rapporter och ny forskning som lyfter fram vikten av att röra på sig i vardagen. I podden Ford-Pharmacy (2020, 16 december) diskuterar Lina Nertby Aurell och Mia Clase en bok som ska lanseras av Anders Wallensten. I diskussionen pratar Nertby Aurell och Clase om att våra kroppar är gjorda för lågintensivt träning, att vara i rörelse hela dagen, med några pauser för vila och några mer intensivare stunder. Nertby Aurell och Clase avslutar med att konstatera att det är få vuxna som uppnår detta idag och att det är få vuxna (endast 25 %) som rör sig tillräckligt mycket. Som lärare inom småbarnspedagogik är man i rörelse under stor del av dagen. Man kan också höja pulsen genom ledda rörelsestunder och kroppen får varva ner under dagliga vilostunder. Eftersom hälsofrämjande livsstil idag är populärt kunde en annorlunda forskningsvinkling vara att ta reda på hur denna aspekt av verksamheten kunde höja statusen för yrket och attraktionskraften för utbildningarna.

8.5. Avslutande ord

Den rådande diskursen som gäller småbarnspedagogisk verksamhet anses inte vara positivt konstruerad. Harju-Luukkainen, Mansikka och Silius-Ahonen (2010, s. 21) anser att statusen för småbarnspedagogiken och attraktionskraften för att utbilda sig till lärare inom småbarnspedagogik borde höjas. I kartläggningen från Sydkustens landskapsförbund skriver Österberg (2019, s. 22) fram röster från fältet som lyfter fram att statusen för småbarnspedagogiken borde höjas på politisk och samhällelig nivå. Att ändra på en rådande diskurs är inte lätt och inget som kommer att hända över en natt. Under arbetet med denna avhandling har hela tiden en känsla om att det viktigaste som kunde hända den småbarnspedagogiska branschen är att samhället i stort får upp ögonen för och inser vikten av det som händer i den småbarnspedagogiska verksamheten. Att folk inom branschen själv ser var behovet för resurser borde läggas in framkom exempelvis under ett Webbinarium i juni, där bristen på behörig personal inom småbarnspedagogiken stod i fokus. Kärnan ur diskussionerna visar på att tyngdpunkten för att göra småbarnspedagogiken till en attraktiv bransch ligger på att öka på välbefinnandet och trivsel hos såväl personal som hos barn. Det framkom också att ett gott ledarskap behöver utvecklas, att alla känner delaktighet samt att utbildningarna och arbetsplatserna inom området görs attraktiva för ungdomar. Slutligen framkom det att statusen för yrken inom småbarnspedagogiken behöver höjs och framförallt borde alla inom branschen prata positivt om småbarnspedagogisk verksamhet.

Småbarnspedagogiken lägger grunden för hela vårt utbildningssystem och det är något som borde framkomma och värdesättas. Att höja statusen för de som jobbar inom branschen på olika sätt, med

löner och förmåner, men framförallt att förmedla en positiv bild av branschen skulle vara viktigt. I ett rådande samhälle där karriär blir allt viktigare, borde man jobba för att lärare inom småbarnspedagogik ses som ett statusyrke. I Laurents rapport (2020, s. 42) lyfter biträdande Mia Heikkilä vid Åbo Akademi precis detta. Heikkilä anser att det småbarnspedagogiska fältet bättre borde lyftas fram och att också den samhälleliga kunskapen om vad det innebär att jobba som lärare inom småbarnspedagogik behöver ökas. Genom att få en diskurs där småbarnspedagogik värdesätts och anses statusfyllt borde bristen på behörig personal lösa sig genom den attraktionskraft yrket skulle få.

9. Referenser

Akosah-Twumasi, P., Emeto, T. I., Lindsay, D., Tsey, K. & Malau-Aduli, B. S. (2018). A Systematic Review of Factors That Influence Youths Career Choices—the Role of Culture. *Frontiers in education (Lausanne), 3* (58) 1-15. doi:10.3389/feduc.2018.00058

Allmänt kommunalt tjänste- och arbetskollektivavtal, AKTA. (2018-2019). Hämtad 3.6.2020 från https://www.kt.fi/sv/avtal/akta/2018/bilaga-5-dagvardspersonal-mm

Alvesson, M. & Sköldberg, K. (2008). *Tolkning och reflektion: vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. Lund: Studentlitteratur. Kapitel 1; 3; 21

Amazing. (mars 2020). *5 reasons to choose a career in early childhood*. Hämtad 28.2.2021 från https://amazing.edu.au/2020/03/06/5-reasons-to-choose-a-career-in-early-childhood/

Bell, J. (1995). *Introduktion till forskningsmetodik* (2., [rev.] uppl.). Lund: Studentlitteratur. Kapitel 5; Introduktion till del II; 7

Berntsson, P. (1999). Förskolans läroplan och förskollärarryrkets professionalisering. *FÖRSKOLLÄRARYRKETS PROFESSIONALISERING*, 199-212. Hämtad 22.9.2020 från https://open.lnu.se/index.php/PFS/article/download/1063/914

Björklund, M. (2020). Kommuntorget. Hämtad 4.6.2020 från https://kommuntorget.fi/bildning-dagvard/webbinariun-soker-losning-pa-personalbristen-inom-smabarnspedagogiken/

Bolander, E. & Fejes, A. (2009). Diskursanalys. I Fejes, A & Thornberg, R. red. (2009). *Handbok i kvalitativ analys* (Första upplagan) (s. 81-105). Stockholm: Liber

Braun, V., Clarke, V., Boulton, E., Davey, L. & McEvoy, C. The online survey as a qualitative research tool. (2020). *International journal of social research methodology, ahead-of-print*(ahead-of-print), pp. 1-14. doi:10.1080/13645579.2020.1805550

Fagerholm, M. (2020). Sökes: En helhetsbild av den svenskspråkiga utbildningen. Gun Oker-Bloms utredning i full gång. *Läraren 46*(127), s. 5. Hämtad 20.6.2020 från https://issuu.com/lararen/docs/l_raren_5_2020

Forsius, M. (2018). Hur ska vi få dem att stanna kvar? En studie om den finländska daghemspersonalens arbetsengagemang och dess inverkan på personalens planer på att byta bransch. (Pro gradu avhandling, Allmän och vuxenpedagogik, Pedagogiska fakulteten, Helsingfors universitet). Hämtad 2.7.2020 från *https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/277629/Forsius_Maria_Pro_gradu_2018.pdf?sequence=2&isAllowed=y*

Fransson, K. & Lindh, G. (2004). Ungdomars utbildnings- och yrkesval - i egna och andras ögon. Stockholm: Skolverket : Fritze [distributör].

Granbom, I., (2011). ”Vi har nästan blivit för bra” – Lärares sociala representationer av förskolan som pedagogisk praktik. Hämtad 22.9.2020 från http://hj.diva-portal.org/smash/get/diva2:442237/FULLTEXT01

Grönqvist, L. (2020). *Småbarnspedagogik 4.6.2020-mentimeter*. Opublicerat material

Haikkola, L & Myllyniemi, S. (Toim.). (2020). *Hyvää työtä! Nuorisobarometri 2019*. Valtion nuorisoneuvosto, Nuorisotutkimusseura, Nuorisotutkimusverkosto, opetus- ja kulttuuriministeriö ja tekijät. Hämtad 24.6.2020 från https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2020/06/nuorisobarometri2019-netti.pdf

Harju-Luukkainen, H., Mansikka, J-E. & Silius-Ahonen, E. (2010). *Planering av svensk barnträdgårdslärarutbildning. Rapport över planeringsarbetet i samarbete mellan Arcada och Helsingfors universitet* (Arcada Publikation 1/2010). Hämtad 29.6.2020 från https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/43813/Publikation_1-2010.pdf?sequence=1

Heikkilä, M. (2018). Working to bring more men into preschools - What are Swedish municipalities doing? *Early child development and care, 188*(10), pp. 1454-1467. oi:10.1080/03004430.2016.1266620

Heikkilä, M. (2019). Changing the gender balance in preschools: An analysis of active work carried out by seven Swedish municipalities. *Education enquiry, 10*(2), pp. 134-150. Doi:10.1080/20004508.2018.1492843

Heikkinen, H. L. T., Utriainen, J., Markkanen, I., Pennanen, M., Taajamo, M., & Tynjälä, P. (2020). *Opettajankoulutuksen vetovoima. Loppuraportti*. (2020:26). Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja. Hämtad 18.12.2020 från https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162423/OKM_2020_26.pdf?sequence=1

Helsingfors Universitet. (2020). *Sök till pedagogiska studier.* Hämtad 25.6.2020 från https://www.helsinki.fi/sv/pedagogiska-fakulteten/utbildning/sok-till-pedagogiska-studier

Helsingfors Universitet. (2020). *Opintosuunnat*. Hämtad 25.6.2020 från https://www.helsinki.fi/fi/opiskelijaksi/koulutusohjelmat/kasvatustieteiden-kandiohjelma/opiskelu/opintosuunnat

Herzing College. (januari 2021). *Top 10 Reasons to Choose a Career in Early Childhood Education*. Hämtad 28.2.2021 https://blog.herzing.ca/top-10-reasons-to-choose-a-career-in-early-childhood-education

Howard, K. A. S., Flanagan, S., Castine, E. & Walsh, M. E. (2015). Perceived influences on the career choices of children and youth: An exploratory study. *International journal for educational and vocational guidance, 15*(2), pp. 99-111. doi:10.1007/s10775-015-9298-2

Hultåker, O. (2012). Webbenkäter. I Trost, J.(red.), *Enkätboken* (s. 135-145). Lund: Studentlitteratur

Ignerus, E. (2019). Förskollärarbrist = samhällsproblem. *Tidningen Förskolan #6* (2019), 8-9.

infoFinland. (2019). *Det finländska utbildningssystemet*. Hämtad 18.6.2020 från https://www.infofinland.fi/sv/livet-i-finland/utbildning/det-finlandska-utbildningssystemet

Institutet för hälsa och välfärd. (2014). *Kommunernas hälso- och socialvårds- personal 2013.* Statistikrapport 22/2014. Hämtad 2.7.2020 från http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116715/Tr22_14.pdf?sequence=3&isAllowed=y

Jacobsson, G. (u.å.). *Abduktion - En forskningsmetod för psykodynamiska psykoterapeuter*. Hämtad 15.6.2020 från https://www.researchgate.net/profile/Gunnel_Jacobsson/publication/225284291_Abduktion_---_En_forskningsmetod_for_psykodynamiska_psykoterapeuter/links/0fcfd4fd47052133d2000000.pdf

Jansen, H. (2010). The Logic of Qualitative Survey Research and its Position in the Field of Social Research Methods. *Forum Qualitative Sozialforschung / Forum: Qualitative Social Research, 11*(2), p. No 2 (2010): Visualising Migration and Social Division: Insights From Social Sciences and the Visual Arts. doi:10.17169/fqs-11.2.1450

Kantonen, E., Onnismaa, E-L., Reunamo, J., & Tahkokallio, L. I samarbete med Suomen Varhaiskasvatus ry. (2020). Sitoutuneet, epävarmat ja poistujat – varhaiskasvatuksen opettajaksi opiskelevien sitoutuneisuus työelämään opintojen loppuvaiheessa. *Journal of Early Childhood Education Research. Volume 9* (2/2020), s. 264–289. ISSN 2323-7414; ISSN-L 2323-7414. Hämtad 28.6.2020 från https://jecer.org/fi/wp-content/uploads/2020/05/Kantonen-Onnismaa-Reunamo-Tahkokallio-issue9-2.pdf

Kepsu, K. & Markelin, L. (2020). *DEN SVENSKSPRÅKIGA UNGDOMSBAROMETERN 2020. Del 1. Välmående, studier och framtid.* Magma. Hämtad 18.12.2020 från https://magma.fi/wp-content/uploads/2020/11/magma-ungdomsbarometer-kort.pdf

Kommunarbetsgivarna (2020). *Kommunsektorns avtalsförhandlingar inleds.* Hämtad 22.6.2020 från https://www.kt.fi/sv/nyheter-och-pressmeddelanden/2020/avtalsforhandlingarna-inleds

Kujala. E. (2019). Barnskötarna försvinner till andra jobb. Med bättre lön och arbetsförhållanden hålls de utbildade inom branschen. *Finlands närvårdar- och primärvårdarförbund, SUPER.* Hämtad 3.7.2020 från https://www.superliitto.fi/pa-svenska/supers-kommunikation/aktuellt/personalbristen-inom-smabarnspedagogiken-blir-varre/

Kulturutskottet. (2018). *Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om småbarnspedagogik* (Betänkande KuUB 5/2018 rd─ RP 40/2018 rd). Hämtad 3.6.2020 från https://www.eduskunta.fi/SV/vaski/Mietinto/Documents/KuUB_5+2018.pdf

Lag om småbarnspedagogik (Finlex 540/2018). Hämtad 1.6.2020 från https://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/2018/20180540

Larsson, S. (2005). Om kvalitet i kvalitativa studier. *Nordisk Pedagogik*, 25(1), 16-35

Laurent, L. (2020). *En inblick i bristen på behörig personal inom den svenska småbarnspedagogiken i huvudstadsregionen* (5.2020). Tankesmedjan Magma. Hämtad 18.12.2020 från https://magma.fi/wp-content/uploads/2020/12/Magma-5_20-2.pdf

Lindqvist, M. (2004). Diskursteori och etnologi Tankar kring en diskursanalytisk avhandling. RIG - Kulturhistorisk tidskrift, Vol. 87 (1), 19-36. Hämtad 31.10.2020 från https://journals.lub.lu.se/index.php/rig/article/download/4503/4096

Löfström, Å. (2005). En könssegregerad arbetsmarknad – hinder för fria val och effektiv matchning? *ekonomiskdebatt nr 8* (33), 46-62. Hämtad 11.11.2020 från http://www.nationalekonomi.se/sites/default/files/legacy/33-8-al.pdf

Mansikka, J-E., & Lundkvist, M. (2019). Barns perspektiv och delaktighet som ideologisk orientering för småbarnspedagogiken i Finland. *Nordisk tidsskrift for pedagogikk og kritikk. 5*(Barneperspektiv), 111–129. Hämtad 22.9.2020 från https://www.researchgate.net/publication/333945361_Barns_perspektiv_och_delaktighet_som_ideologisk_orientering_for_smabarnspedagogiken_i_Finland/fulltext/5d0e1ef5458515c11cee8dd4/Barns-perspektiv-och-delaktighet-som-ideologisk-orientering-foer-smabarnspedagogiken-i-Finland.pdf?origin=publication_detail

Miettinen, P. (20 oktober 2017, uppdaterad 23 oktober 2017). Barnträdgårdslärare känner att deras jobb uppskattas. Hufvudstadsbladet. Hämtad 2.11.2020 från https://www.hbl.fi/artikel/barntardgardslarare-kanner-att-deras-jobb-uppskattas/

Nationella centret för utbildningsutvärdering. (3:2019). *Grunder och rekommendationer för utvärdering av småbarnspedagogikens kvalitet*. Hämtad 2.6.2020 från https://karvi.fi/app/uploads/2019/02/KARVI_3_2019_web.pdf

Nertby Aurell, L. & Clase, M. (Producenter). (2020, 16 december). Näringsdrycker och pizzaomeletter [Poddavsnitt 164]. I *Food-Pharmacy podden*. Food-Pharmacy. https://foodpharmacy.se/podd/

Neumann, I. B. (2003). *Mening, materialet, makt. En introduktion till diskursanalys.* Lund: Studentlitteratur. Kapitel 1

Nyman, P. & Österman, M. (2016). *Att genomföra och bedöma statistiska undersökningar*. Hämtad 8.4.2021 från www.parnyman.com/files/texts/statistiska_undersokningar.pdf

Onnismaa, E.-L. (2017). Finland – ECEC Workforce Profile. In *Workforce Profiles in Systems of Early Childhood Education and Care in Europe*, edited by P. Oberhuemer and I. Schreyer. www.seepro.eu/English/Country_Reports.htm. Hämtad 11.11.2020 från https://helda.helsinki.fi//bitstream/handle/10138/231154/FINLAND_ECEC_Workforce.pdf?sequence=1

Opetusalan Ammattijärjestö, OAJ. (u.å). Hämtad 1.6.2020 från https://www.oaj.fi/sv/i-politiken/utbildningssystemet-i-finland/

Opetusalan Ammattijärjestö, OAJ. (u.å). Hämtad 3.6.2020 från https://www.oaj.fi/sv/var-bransch/lararyrket/larare-inom-smabarnspedagogik-och-forskoleundervisning/

Opetusalan Ammattijärjestö, OAJ. (2020). Hämtad 22.6.2020 från https://www.oaj.fi/sv/aktuellt/nyheter-och-pressmeddelanden/2020/nya-akta/

Opetusalan Ammattijärjestö, OAJ. (2017). *Sammanfattning. Utbildningssektorns arbetslivsbarometer.* Hämtad 22.6.2020 från https://www.oaj.fi/contentassets/5be973f941a047ae80385280e9dec6ee/utbildningssektorns_arbetslivsbarometer.pdf

Paloma. (2019). *Ordlista för enkäter & undersökningar*. Hämtad 23.2.2021 från https://www.paloma.se/ordlista-enkater/

Pekkarinen, E. & Myllyniemi, S. (Toim.). (2017). *Opin polut ja pientareet. Nuorisobarometri 2017.* Valtion nuorisoneuvosto Nuorisotutkimusseura Nuorisotutkimusverkosto Opetus- ja kulttuuriministeriö. Hämtad 27.6.2020 från https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2018/03/Nuorisobarometri_2017_WEB.pdf

RP 196/1994 rd. Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om upphävande av lagen om barnträdgårdslärarinstitut. Hämtad 27.10.2020 från: https://www.edilex.fi/he/sv19940196.pdf

Safdar, N., Abbo, L. M., Knobloch, M. J. & Seo, S. K. (2016). Research Methods in Healthcare Epidemiology: Survey and Qualitative Research. *Infection control and hospital epidemiology, 37*(11), pp. 1272-1277. doi:10.1017/ice.2016.171

Sagerberg, S. & Österman Eriksson, L. (2019). *Rektor i förskolan. Bli en bra ledare*. Stockholm: Gothia Fortbildning AB.

Sjöberg, E. (2007). *Tro-hopp-kärlek: Barnträdgårdslärarutbildningen i Jakobstad 1958-1995*. Jakobstad: Arbetsgruppen för historikprojektet : Center för barnpedagogisk forskning vid Enheten för barnpedagogik, Åbo Akademi. Kapitel 1-3; 5; 10

Skolinspektionen. (2016). Förskolechefens ledning. *Om att ta ansvar för den pedagogiska verksamheten*. (Diarienummer: 40-2015:6590). Hämtad 1.6.2020 från https://www.skolinspektionen.se/globalassets/publikationssok/granskningsrapporter/kvalitetsgranskningar/2016/forskolechefen/slutrapport-forskolechefens-ledning.pdf

Skolverket. (2015). *Uppföljning, utvärdering och utveckling i förskolan. Pedagogisk dokumentation.* Serie: Stödmaterial. ISBN : 978-91-87115-35-6

Smeds-Nylund, A-S., Karila, K., Harju-Luukkainen, H., Juntunen, A., Kainulainen, S., Kaulio-Kuikka, K., Mattila, V., Rantala, K., Ropponen, M., Rouhiainen-Valo, T., Sirén-Aura M., Goman, J., Mustonen, K. (2013). *Varhaiskasvatuksen koulutus Suomessa: Arviointi koulutuksen tilasta ja kehittämistarpeista*. Helsinki: Korkeakoulujen arviointineuvosto.

Social- och hälsovårdsministeriet (2010). *Statsrådets redogörelse om jämställdheten mellan kvinnor och män* (Social- och hälsovårdsministeriets publikationer 2010:9). Hämtad 29.6.2020 från https://www.eduskunta.fi/SV/vaski/selonteko/Documents/srr_7+2010.pdf

Studieinfo. (u.å.1.). *Pedagogiska studier för lärare*. Hämtad 1.6.2020 från https://studieinfo.fi/wp/vuxenutbildning-3/pedagogiska-studier-for-larare/

Studieinfo. (u.å.2.). *Socionom inom småbarnspedagogik*. Hämtad 2.11.2020 från https://www.studentum.fi/koulutushaku/koulutus?q=Socionom%20inom%20småbarnspedagogik

Studieinfo. (u.å.3). *Småbarnspedagogik: Lärare inom småbarnspedagogik, pedagogie kandidat (3 år) (Vasa): Nationell flerformsutbildning (1000+) för personer verksamma inom småbarnspedagogik.* Hämtad 15.11.2020 från https://studieinfo.fi/app/#!/korkeakoulu/1.2.246.562.17.46282724015

Svenska Yle. (2018). Svenska Yles dagisenkät: Bara var fjärde som svarat tror sig jobba kvar om 5 år - "Man fick inte någon uppskattning eller positiv respons från cheferna", säger Ambi som sade upp sig. Hämtad 1.6.2020 från https://svenska.yle.fi/artikel/2018/10/22/svenska-yles-dagisenkat-bara-var-fjarde-som-svarat-tror-sig-jobba-kvar-om-5-ar

Svenska Yle. (2019). Svenskspråkiga daghem i Helsingfors kan tvingas stänga på grund av personalbrist. Hämtad 1.6.2020 från https://svenska.yle.fi/artikel/2019/06/14/svenskspraakiga-daghem-i-helsingfors-kan-tvingas-stanga-pa-grund-av-personalbrist

Svenska Yle. (2019). Upp till 70 anställda saknas på svenska daghem i Helsingfors - "Finskspråkig personal kan vara tillfällig lösning". Hämtad 1.6.2020 från https://svenska.yle.fi/artikel/2019/06/18/upp-till-70-anstallda-saknas-pa-svenska-daghem-i-helsingfors-finsksprakig

Studentum. (u.å.). Lärare inom småbarnspedagogik. Hämtad 25.6.2020 från https://www.studentum.fi/koulutukset/abo-akademi/larare-inom-smabarnspedagogik-879762

Studentum. (u.å.1). Vad är studentum.fi? Hämtad 30.10.2020 från https://www.studentum.fi/tietoa-hakijalle/info-svenska-13937

Tallberg Broman, I. (2017). Att skapa trygghet och välbefinnande. I Rubinstein Reich, L., Tallberg Broman, I. & Vallberg Roth, A. (2017). *Professionell yrkesutövning i förskola: Kontinuitet och förändring* (59-73) (Upplaga 1.). Lund: Studentlitteratur.

Talous ja Nuoret, TAT. (2019). *Kun koulu loppuu. Nuorten tulevaisuusraportti 2019.* [PowerPoint-presentation]. Hämtad 22.6.2020 från https://www.kunkoululoppuu.fi/assets/uploads/2019/05/Nuorten-tulevaisuusraportti-2019-tiivistelmä.pdf

Tjora, A. (2010). *Från nyfikenhet till systematisk kunskap. Kvalitativ forskning i praktiken.* Lund: Studentlitteratur.

Trost, J. (2012). *Enkätboken*. Lund: Studentlitteratur. Kapitel 1-6; 8

Trost, J. (2005). *Kvalitativa intervjuer* (3. uppl.). Lund: Studentlitteratur. Kapitel 1; 3; 6-7

Träisk, L. (4 april 2018). 60 år i Jakobstad. *TRITONIA FIRAR ÅA 100 ÅR. Biblioteket vid Åbo Akademi i Österbotten igår, idag och imorgon.* Hämtad. 27.10.2020 från: https://blogs2.abo.fi/tritonia2018/2018/04/04/60-ar-i-jakobstad/

Undervisnings- och kulturministeriet. (u.å.1). *Vanliga frågor om småbarnspedagogiken.* Hämtad 1.6.2020 från https://minedu.fi/sv/vanliga-fragor-om-smabarnspedagogiken

Undervisnings- och kulturministeriet. (u.å). *Lagen om småbarnspedagogik förnyas - vad förändras och hur?* [PowerPoint-presentation]. Hämtad 25.6.2020 från https://www.avi.fi/documents/10191/11410097/Avi+tilaisuudet+vakalaki_Svensk_2018.pdf/0ca98b76-3d2f-46c6-af4c-fe2c1175982b

Utbildningsstyrelsen. (2018). *Grunderna för planen för småbarnspedagogik*. Hämtad 1.6.2020 från https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/grunderna-for-planen-for-smabarnspedagogik-2018_0.pdf

Vento, I. (2017). *Studentexamen - Vad händer sen? En kartläggning av svenskspråkiga studenters studieväg 2005–2014.* Svenska Kulturfonden. Hämtad 27.6.2020 från https://www.kulturfonden.fi/wp-content/uploads/2017/05/rapport-student-web-1.pdf

Välijärvi, J. (2017). Om bakgrunden till Finlands Pisa-framgång. I Lee, O. & Kroksmark, T. (2017). *Världens bästa undervisning: I Finland, Kina, Sydkorea, Singapore och Sverige* (s. 215-243). Lund: Studentlitteratur.

Yrkeshögskolan Arcada (copyright 2019). Hämtad 03.06.2020 från https://www.arcada.fi/sv/bachelor/socionom

Yrkeshögskolan Novia (copyright 2015) Hämtad 3.6.2020 från https://www.novia.fi/utbildning/utbildningsutbud/halsa-och-valfard/socionom-yh-abo

Åbo Akademi (2019). *Milstolpar i Åbo Akademis historia*. Hämtad 22.6.2020 från https://www.abo.fi/milstolpar-i-abo-akademis-historia/

Åbo Akademi (u.å). *Nationell flerformsutbildning till lärare inom småbarnspedagogik, PeK (1000+)*. Hämtad 2.7.2020 från https://www.abo.fi/projekt/nationell-flerformsutbildning-till-larare-inom-smabarnspedagogik-pek-1000/

Åbo Akademi. (2017). *Småbarnspedagogik*. Hämtad 22.11.2020 från https://www.abo.fi/wp-content/uploads/2017/12/Smabarnspedagogik.pdf

Åbo Akademi (u.å.1). *Utbildningslinjen för lärare inom småbarnspedagogik*. Hämtad 30.10.2020 från https://www.abo.fi/utbildningslinjer/utbildningslinjen-for-larare-inom-smabarnspedagogik/

Åbo Akademi (u.å.2) *Övningsdaghem. Utveckla övningsdaghemsverksamhet inom småbarnspedagogiken*. Hämtad 30.10.2020 från https://www.abo.fi/projekt/ovningsdaghem-utveckla-ovningsdaghemsverksamhet-inom-smabarnspedagogiken/

Åbo Underrättelser. (2018). *Bristen på barnträdgårdslärare märks också i Åbo*. Hämtad 1.6.2020 från https://news.abounderrattelser.fi/bristen-pa-barntradgardslarare-marks-ocksa-i-abo/

Öppna högskolan på Åland. (u.å). *Lärarbehörighet inom småbarnspedagogik*. Hämtad 25.6.2020 från https://www.open.ax/studera-pa-oppna-hogskolan/lararbehorighet-inom-smabarnspedagogik/

Österberg, M. (2019). Småbarnspedagogiken i Svenskfinland 2019, Kartläggning av personaltillgång och språkförhållanden i svenskspråkiga daghem*, Sydkustens landskapsförbund r.f.* Hämtad 22.6.2020 från https://www.sydkusten.fi/Site/Data/2866/Files/Material/Kartlaggning_smabarnspedagogiken%20_2019.pdf

Bilagor

Bilaga 1. Presentationstext

Bästa abiturient, du är viktig för mig! Är du 18 år eller äldre och kan tänka dig att ägna cirka 15 minuter av ditt liv på att svara på 10 frågor?

Kanske tänker du, men vem är det som frågar?

Jag heter Alexandra Kronstrand och jobbar som lärare inom småbarnspedagogik (före 1.9.2018 hette mitt yrke barnträdgårdslärare). Jag studerar också till magister inom småbarnspedagogik och håller just nu på att skriva en PRO-gradu avhandling.

Anledningen till att jag behöver din hjälp är att syftet med avhandlingen är att reda på finlandssvenska abiturienters uppfattningar om lärare inom småbarnspedagogik. Enkäten innehåller öppna frågor där du själv får skriva dina tankar, erfarenheter och åsikter. I enkäten finns frågor som berör yrket lärare inom småbarnspedagogik och tankar om att studera till lärare inom småbarnspedagogik.

Nu tänker du: Naturligtvis vill jag hjälpa dig! Men hur beaktar du min anonymitet?

Det enda i enkäten som berör dig som person är kön och var i Finland du bor. Dina tankar om lärare inom småbarnspedagogik kommer sammanställas med andra abiturienters svar och som skribent kommer jag inte att ha någon aning om vem du är (ingen annan heller för den delen). Ditt gymnasium kommer ingenstans att nämnas i avhandlingen. Dessutom läser ingen annan än jag dina svar från början till slut och jag vet ju inte vem du är. Vid behov kan däremot enskilda citat lånas in i avhandlingstexten för att ge texten mera liv.

Jag hoppas nu att du är övertygad om att du vill delta i denna enkät för att hjälpa till att färdigställa min avhandling och därmed hjälpa mig att bli en nybakad magister inom småbarnspedagogik. Du bidrar samtidigt till att öka kunskapen på fältet om hur abiturienter uppfattar yrket lärare inom småbarnspedagogik. Jag håller sedan i min tur tummarna för att du snart blir en nybakad student!

Bilaga 2. Enkätens frågor

- Är du 18 år?
- Kön
- I vilket område bor du?

Egentliga Finland, Västra Nyland, Huvudstadsregionen, Östra Nyland och Österbotten

Vad tänker du att en lärare inom småbarnspedagogik har för arbetsuppgifter?

Beskriv hur du föreställer dig en vanlig dag, från morgon till eftermiddag, för en lärare inom småbarnspedagogik:

Vad tänker du om att själv jobba som lärare inom småbarnspedagogik?

Vad tycker du verkar vara roligt med att jobba som lärare inom småbarnspedagogik?

Vad anser du vara negativt med att jobba som lärare inom småbarnspedagogik?

Vilka studier tror du behövs för att bli lärare inom småbarnspedagogik?

Vad tänker du om att själv studera till lärare inom småbarnspedagogik småbarnspedagogik?

Vad tänker du om studierorterna där man kan studera till lärare inom småbarnspedagogik?

Hur tror du att behovet av lärare inom småbarnspedagogik ser ut på arbetsmarknaden?

Vill du avslutningsvis tillägga något?

Tack för att du tog dig tid att svara!
Du kommer att förbli helt anonym och endast avhandlingsskribenten kommer att se enkäten i sin helhet. Enkätsvaret kommer att sammanställas med andra finlandssvenska abiturienters svar till ett resultat i en PRO-gradu avhandling. Då du nu sänder in dina svar ger du avhandlingsskribenten full rätt över dina svar i enkäten.